

Voorkeursalternatief Maastricht 2040

Ten behoeve van de actualisatie Omgevingsvisie Maastricht 2040

Charles Eyckpark op 1 mei 2022, fotografie Thomas Schlijper

Werk in uitvoering

1. Inleiding

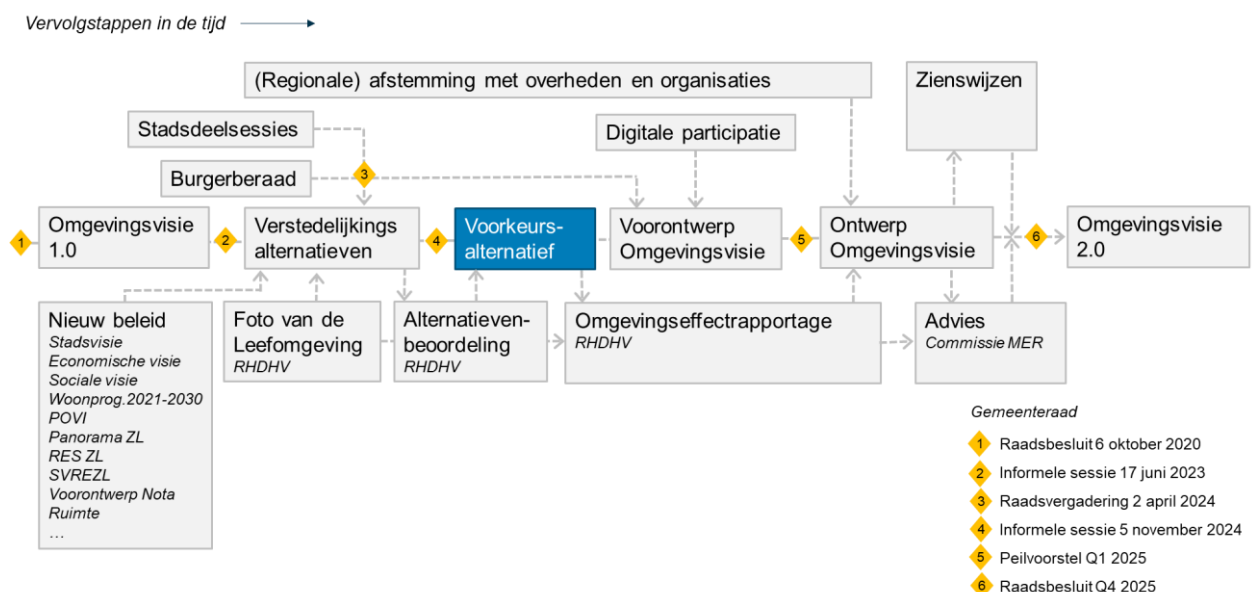
1.1 Waarom een voorkeursalternatief?

Gemeente Maastricht actualiseert haar Omgevingsvisie 'Koester de balans' Maastricht 2040. Een Omgevingsvisie beschrijft de gewenste toekomstige inrichting van de stad (de gemeente als geheel).¹ Onderdeel van deze actualisatie is het opstellen van een Omgevingseffectrapportage.² In deze Omgevingseffectrapportage worden de ruimtelijke ingrepen in de stad, die worden onderzocht in het kader van de actualisatie, beoordeeld op hun waarschijnlijke of mogelijke effecten op de leefomgeving en onze maatschappelijke opgaven en ambities van Maastricht. Ruimtelijke ingrepen zijn bijvoorbeeld het vergroenen van straten en het toevoegen van woningbouw in het stationsgebied.

Het beoordelen van effecten gebeurt op meerdere momenten bij het opstellen van de omgevingsvisie. Zo hebben we eerst twee alternatieven uitgewerkt om te laten beoordelen, om als het ware de hoeken van het speelveld te verkennen³. In deze alternatieven hebben we op twee verschillende manieren geprobeerd de zeven opgaven en ambities met het grootste ruimtebeslag een plek te geven in Maastricht. Dat zijn: wonen, ontmoeting, groen, water, economie, mobiliteit en energie. In het ene alternatief door hier vooral de samenwerking met – en daarmee ook verdeling over – de regio op te zoeken, en het andere alternatief meer gericht op Maastricht als centrumstad. Op basis van de beoordeling, ambtelijke en bestuurlijke verdieping en analyse, en niet op de laatste plaats de uitkomst van het Burgerberaad en de gesprekken met de inwoners, organisaties en overheidspartners van Maastricht, ligt er nu één variant: het voorkeursalternatief.

Waar de twee verstedelijkingsalternatieven de breedte van het keuzeveld beschreven, beschrijft het voorkeursalternatief een specifieke en samenhangende set aan ruimtelijke ingrepen die in deze fase van het ontwerpproces de voorkeur krijgt. Het voorkeursalternatief is daarmee op te vatten als een eerste proeve van de uiteindelijke omgevingsvisie. Ook het voorkeursalternatief wordt beoordeeld op de effecten op de leefomgeving en op onze maatschappelijke ambities en opgaven. Op basis van die beoordeling vindt weer een verbeterslag plaats, om zo uiteindelijk tot de omgevingsvisie te komen.

Figuur 1: Op weg naar de omgevingsvisie met in blauw het voorkeursalternatief

1.2 Status document en leeswijzer

Dit document is een tussenstap op weg naar de geactualiseerde omgevingsvisie. Het is een werkdocument, met een eerste aanzet en richting van de uiteindelijke visie zodat deze tussentijds kan worden beoordeeld. Dit document bevat dus geen vastgestelde beleidsvoornemens. Na dit inleidende hoofdstuk leest u in de volgende hoofdstukken wat voor stad we willen zijn en welke ambities we hebben (hoofdstuk 2), hoe de stad ervoor staat en welke uitdagingen we voor ons zien (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 is beschreven hoe van twee verstedelijkingsalternatieven naar één voorkeursalternatief is toegewerkt. Hoofdstuk 5 beschrijft de ruimtelijke strategie en de daarbij behorende (ruimtelijke) hoofdkeuzes. In hoofdstuk 6 zijn die ruimtelijke keuzes per thema nader uitgewerkt en gepreciseerd. Bronnen en eindnoten zijn verzameld aan het einde van dit document.

In bijlage 1 een begrippenlijst opgenomen. Voor een toelichting op de beleidskeuzes in het voorkeursalternatief wordt verwezen naar bijlage 2.

2. Wat voor stad willen we zijn?

Dit hoofdstuk beschrijft de ambities die we met het ruimtelijk beleid van onze stad willen bereiken.

2.1 Maastricht beschikt over een stevig fundament

Maastricht is een levendige stad, waarin inwoners zich thuis voelen en gasten welkom zijn. De stad kent een brede economische structuur en vervult als provinciehoofdstad van Limburg een belangrijke functie in de (Eu)regio. Onze stad heeft veel bovenregionale voorzieningen op het gebied van zorg, detailhandel, horeca en cultuur. Maastricht - en zeker de binnenstad - is een aantrekkelijke bestemming voor bezoekers en eigen bewoners.

Maastricht is ook een kennisstad met waardevolle onderzoeks-, onderwijs- en kennisinstellingen. De stad wordt omgeven door groen, met diverse natuurgebieden op loop- en fietsafstand in het Heuvelland en de Belgische grensstreek. Deze combinatie van stedelijkheid en natuur maakt van Maastricht een aantrekkelijke plek om te wonen, te werken en te bezoeken.

Het zijn deze twee kwaliteiten, de stedelijke dynamiek met voorzieningen en het groen met rust, die de aantrekkingskracht van Maastricht bepalen. Dat is het fundament, dat zijn de kwaliteiten en eigenheid van Maastricht die we koesteren en waarop we verder willen voortbouwen.⁴

2.2 Maastricht, stad van verbondenheid

Maastricht wil in 2040 een gezonde stad zijn waar welvaart en welzijn met elkaar in balans zijn, zo staat in onze stadsvisie (en bijbehorende economische en sociale visie). Een stad met een vitale samenleving, een krachtige economie, een aantrekkelijke leefomgeving en levendige cultuur.⁵

Figuur 2: Maastricht, stad van verbondenheid

We willen dat Maastricht een stad van verbondenheid is, waarin alle inwoners zich thuis voelen, met vrijheid, veiligheid en respect voor iedere Maastrichtenaar. Vanuit de stadsvisie wordt voortdurend gewerkt aan bestaanszekerheid en het vergroten van de veerkracht en weerbaarheid van onze inwoners, wijken en buurten, oftewel investeren in brede welvaart voor al onze inwoners.⁶ Het hebben van werk en inkomen is een belangrijke voorwaarde hiervoor.

In de vigerende Omgevingsvisie stellen we daarnaast dat we onze positie als motor voor de (Eu)regionale economie dienen te versterken en de lokale kwaliteit van leven moeten verbeteren. Door te investeren in een duurzame ontwikkeling is en blijft Maastricht een prachtige stad om in te wonen, werken en verblijven.⁷

De “Economische visie Maastricht 2040: Maastricht kiest voor kwaliteit en innovatie” stelt dat “voor een toekomstbestendige Maastrichtse economie gaan we ervan uit dat de stad vanwege haar aantrekkingskracht qua inwonertal licht groeit. Een groeiend inwonertal is geen doel op zich maar de aantrekkingskracht en de kwaliteit is dat wél. Voor de betaalbaarheid en het in standhouden van de kwaliteit van de huidige voorzieningen als onderwijs, zorg, cultuur, winkels en horeca is de omvang van de bevolking cruciaal.”⁸

De “Sociale visie Maastricht 2040: Van vangnet naar trampoline” benadrukt dat bestaanszekerheid en het verkleinen van gezondheidsverschillen belangrijke aandachtspunten zijn voor onze stad. Daarom richten we ons op verschillende thema's, zoals het bieden van duurzame en passende woonoplossingen voor onze inwoners, het stimuleren van beweging door een toegankelijke en uitnodigende omgeving te creëren, en het bevorderen van ontmoetingen en participatie. De beschikbaarheid en bereikbaarheid van woningen, werkgelegenheid, energie en voorzieningen spelen hierbij een essentiële rol. Een belangrijk aspect van de ruimtelijke strategie is ook het zorgvuldig afwegen van de kosten, bijvoorbeeld van maatregelen, en waar deze lasten terecht komen.⁹

Het “Wenkend Perspectief Zuid-Limburg” – dat bij de start van het actualisatieproces van de Omgevingsvisie is opgesteld als perspectief voor de toekomstige ruimtelijke inrichting van Zuid-Limburg – gaat daarin een stap verder.¹⁰ Het perspectief beschrijft een prettig leef-, werk- en verblijfsklimaat, waarmee de stad zich de komende dertig jaar in de wereldtop kan nestelen van meest aantrekkelijke vestigingsplaatsen voor talent, innovatieve bedrijven en onderwijsinstellingen.

2.3 Maastricht, onderdeel van een sterke (Eu)regio

Voor een middelgrote stad als Maastricht is sterke verbondenheid met de (Eu)regio een must. Door samenwerking en het ‘uitlenen’ van elkaars voorzieningen en kwaliteiten beschikt de regio over meer agglomeratiekracht dan de som der delen. Zuid-Limburg is een aantrekkelijke regio om te wonen. Door de kwaliteit van het landschap, de betaalbaarheid van woningen en een economie die de afgelopen decennia is getransformeerd van traditionele maakindustrie naar een eigenstandig functionerende stedelijke regio met grootstedelijke voorzieningen, toonaangevende kennisinstellingen en een omvangrijke regionale kennis- en diensteneconomie. En door de strategische ligging en de verbindingen met de rest van Nederland (regio Eindhoven richting de Randstad) en over de grens richting België (Luik en verder) en Duitsland (Aken en verder) is Zuid-Limburg een Europese schakelregio.

De Rijksoverheid stelt in haar Voorontwerp Nota Ruimte (juni 2024) dat Zuid-Limburg een van de regio's is die zich heeft ontwikkeld tot een dynamische regio, met een sterke en onderscheidende economie en een aandeel in de verstedelijkingsopgave van heel Nederland. Waar ook nadrukkelijk wordt gezocht naar de verbinding met steden en regio's over de grens. Zuid-Limburg heeft naast kwantitatieve opgaven ook een grote kwalitatieve opgave. Het ontbreekt in veel steden in deze regio

nog aan de vestigingscondities voor een specialistische stedelijke economie en haar werknemers. Het Rijk ziet dat hierin kan worden voorzien met slimme transformatie, verdichting en mengen van wonen en werken. Het relatief luwe en groene karakter van veel buurten in deze steden zal hierdoor niet veranderen. Wel wordt hier nieuwe (hoog)stedelijkheid aan toegevoegd, waarvan zowel de buurt als de gehele stad kunnen profiteren. Nieuwe zoekgebieden voor grootschalige woningbouw liggen nabij de intercitystations. Op die manier groeit het aantal woningen, voorzieningen en de werkgelegenheid nabij het spoor waarmee een dagelijkse stedelijk systeem ontstaat dat talent en werkgelegenheid verbindt.¹¹

2.4 Ambities

De overkoepelende ambitie van het ruimtelijk beleid:

De stedelijke ontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte dragen bij aan de groei van brede welvaart voor iedere Maastrichtenaar.

Meer specifiek hebben we de volgende ambities:

1. *Een solidaire stad met een gezonde leefomgeving en veerkrachtige bewoners waarin iedereen meedoet.*
2. *Een aantrekkelijke woonstad met een hoog welzijn, met buurten waarin alle Maastrichtenaars zich thuis voelen.*
3. *Een compacte stad waarin (dagelijkse) voorzieningen altijd dichtbij zijn.*
4. *Een fraaie historische stad in een prachtig groen (Heuvel)landschap.*
5. *Een duurzame stad met een duurzaam buitengebied.*
6. *Een dynamische, bourgondische stad met een rijk aanbod aan werkgelegenheid, cultuur en (grootstedelijke) voorzieningen.*
7. *Een internationale kennisstad in een sterke kennisregio met ruime carrièrekansen.*

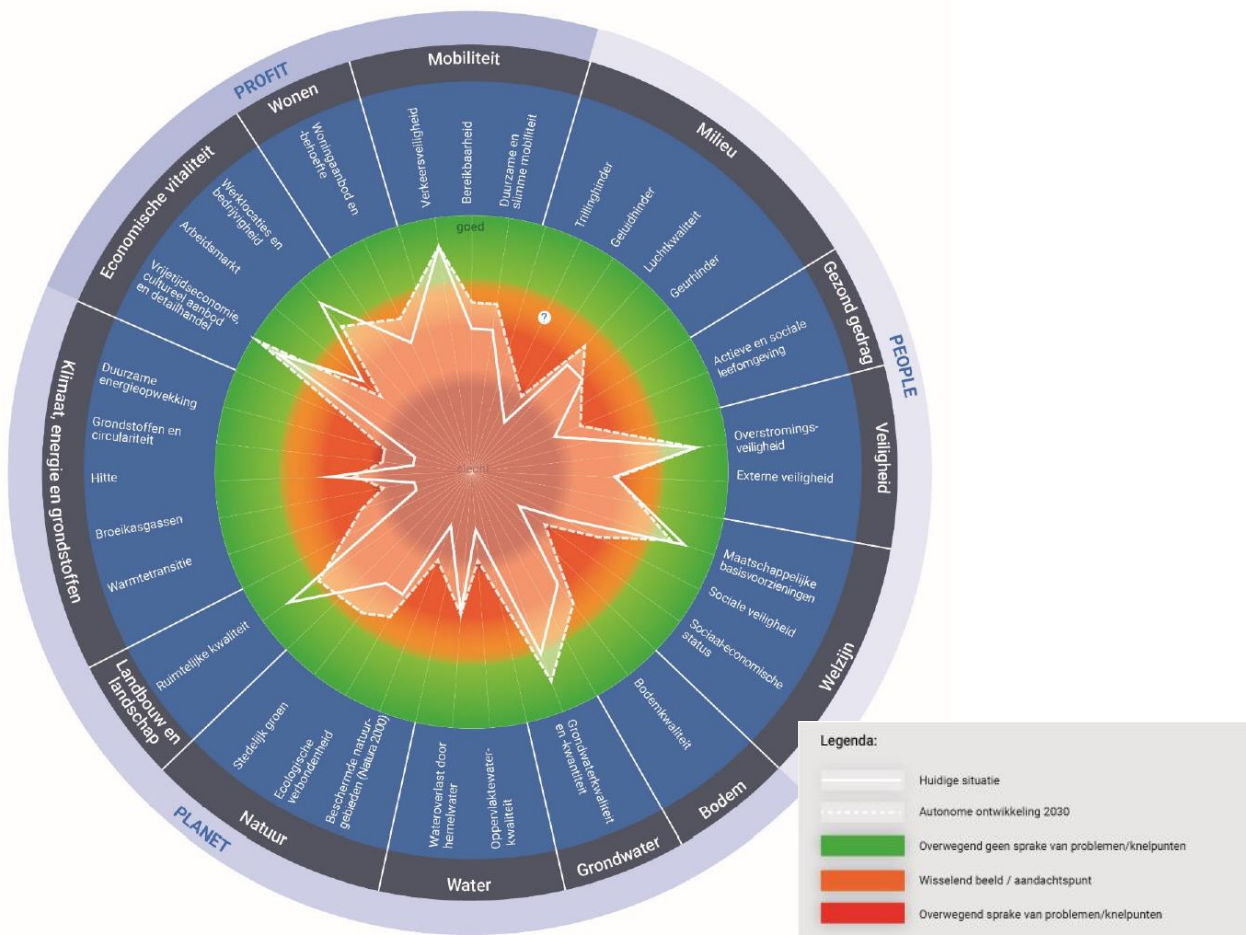
3. Hoe staan we ervoor?

Dit hoofdstuk beschrijft hoe we er als stad voor staan en welke grote uitdagingen we de komende jaren tegenkomen.

3.1 Foto van de Leefomgeving

Adviesbureau RHDHV heeft de Foto van de Leefomgeving opgesteld.¹² In deze foto is de staat van de leefomgeving in Maastricht voor de huidige en toekomstige situatie (autonome ontwikkeling) in kaart gebracht. Dit is gebeurd aan de hand van 20 thema's.¹³ Elk van deze thema's is gekoppeld aan één of meer beoordelingsaspecten en op basis van die aspecten kreeg ieder thema de kleur groen (overwegend sprake van geen problemen/knelpunten), oranje (wisselend beeld, aandachtspunten) of rood (overwegend sprake van problemen/knelpunten) toebedeeld. In figuur 3 zijn de 20 thema's (bijv. Mobiliteit) en onderliggende aspecten (bijv. Verkeersveiligheid) uitgezet in een cirkeldiagram; het Rad van de leefomgeving.

Figuur 3: Rad van de leefomgeving met beoordelingsaspecten

Bron: Foto van de Leefomgeving, RHDHV

3.2 People

Het Leefmilieu in Maastricht staat onder druk. Onder andere door geluidshinder van wegverkeer en industrie. Ook luchtkwaliteit en geurhinder vormen aandachtspunten. Met het huidige beleid zal de situatie op de genoemde aspecten (met uitzondering van geurhinder) verbeteren, maar worden de

knelpunten niet volledig opgelost. Over het aspect trillinghinder was onvoldoende informatie beschikbaar.

Bij het thema Gezond gedrag vormt de Actieve en sociale leefomgeving een knelpunt. De leefomgeving in Maastricht is minder beweegvriendelijk dan het gemiddelde van gemeenten met een gelijke stedelijkheid (zeer sterk stedelijk) en ook het gemiddelde in Nederland. Met het huidige beleid zal de situatie in de toekomst verbeteren, maar een beweegvriendelijke openbare ruimte blijft een aandachtspunt.

Bij het thema Veiligheid is sprake van een wisselend beeld:

- Op het vlak van overstromingsveiligheid zijn in de huidige situatie geen knelpunten. In de toekomst blijft de beoordeling op een vergelijkbaar niveau ten opzichte van de huidige situatie. Weliswaar worden zowel voor de Maas als de beken maatregelen genomen om een hoger beschermingsniveau te realiseren, de overstromingsrisico's zullen tegelijkertijd door klimaatverandering ook toenemen. De ontwikkeling van nieuwe stedelijke functies langs de Maas staat? hierin op gespannen voet met rivierverruimingen.
- Externe veiligheid vormt een aandachtspunt. Binnen zogenaamde brand- en explosieaandachtsgebieden in Maastricht liggen beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen. Dit verandert niet in de toekomst volgens het huidige beleid. De gemeente is voornemens woningen te realiseren. Dit zal kunnen leiden tot een toename van kwetsbare gebouwen in de brand- en explosieaandachtsgebieden. Ook leidt de energietransitie mogelijk tot een toename van brand- en explosierisico's, als bijvoorbeeld het transport van waterstof toeneemt.

Ook op het thema Welzijn is sprake van een wisselend beeld:

- De afstand tot verschillende typen maatschappelijke basisvoorzieningen (onderwijs en gezondheid en welzijn) is over de gehele linie korter dan in het provinciale en nationale gemiddelde. Die goede nabijheid zegt overigens niets over de kwaliteit van de basisvoorzieningen. Naar de toekomst toe is de verwachting dat door vergrijzing en veranderende behoeften voorzieningen zullen verdwijnen en de afstand tot voorzieningen mogelijk daardoor zal toenemen. Dit leidt echter naar verwachting niet tot aandachts- of knelpunten.
- De sociale veiligheid vormt een aandachtspunt. Hoewel Maastricht op veel indicatoren over veiligheid beter dan of gelijk met een benchmark met sterk stedelijke gemeenten scoort, zijn er ook indicatoren waar Maastricht slechter scoort. Naar verwachting verbetert de situatie in de toekomst omdat voor verschillende veiligheidsthema's concrete plannen zijn om de problematiek aan te pakken.
- De Sociaaleconomische status vormt in de huidige situatie een knelpunt omdat Maastricht slechter scoort op SESWOA-score (sociaaleconomische status, welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktdeelname) dan een benchmark met zeer stedelijke gemeenten. Ook als per deelscore wordt gekeken, scoort Maastricht slechter dan de benchmark. Omdat Maastricht plannen heeft om de sociaaleconomische status te verbeteren, verbetert de situatie in de toekomst, echter zonder dat het knelpunt volledig wordt opgelost.¹⁴
- De sociale segregatie in Maastricht is relatief hoog: verschillende doelgroepen wonen en leven in doorgaans gescheiden leefwerelden. Dit kan de sociale samenhang in de stad in de weg gaan staan.

Subthema	Beoordelingsaspect	Kwaliteitsniveau	
		Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Milieu	Trillinghinder	Geen informatie beschikbaar.	
	Geluidhinder		↗
	Luchtkwaliteit		↗
	Geurhinder		=
Gezond gedrag	Actieve en sociale leefomgeving		↗
Veiligheid	Overstromingsveiligheid		=
	Externe veiligheid		=
Welzijn	Maatschappelijke basisvoorzieningen		↘
	Sociale veiligheid		↗
	Sociaaleconomische status		↗
Legenda Schaallat Groen Overwegend geen sprake van problemen/knelpunten Oranje Wisselend beeld/aandachtspunt Rood Overwegend sprake van problemen/knelpunten			
		Autonome ontwikkeling ↗ Stijgende autonome trend = Gelijke autonome trend ↘ Dalende autonome trend	

3.3 Planet

Als onderdeel van thema Bodem vormt de indicator Bodemkwaliteit in de huidige situatie een aandachtspunt omdat de bodemkwaliteit niet overal aansluit bij de gewenste kwaliteit passend bij het bestaande gebruik. In de toekomst verbetert de bodemkwaliteit door het huidige beleid, maar het blijft een aandachtspunt.

Bij het thema Grondwater zijn er overwegend geen aandachts- of knelpunten. De kwaliteit van het grondwater leidt niet tot ernstige risico's, er is geen sprake van gevaren voor drinkwaterwinningen en er is nauwelijks sprake is van grondwateroverlast of -onderlast. Wel vormen nitraat en (schimmelwerende) bestrijdingsmiddelen een aandachtspunt. De toekomstige situatie zal minimaal gelijk blijven of verbeteren vanwege een brongerichte aanpak. De grondwateroverlast of -onderlast verandert naar verwachting nauwelijks.

Bij het thema Water is sprake van meerdere aandachts- en knelpunten:

- De Oppervlaktewaterkwaliteit vormt een knelpunt. Deze voldoet op dit moment niet aan de nieuwe kaderrichtlijn water (KRW) in 2027. De verwachting is dat de waterkwaliteit zal verbeteren waardoor de richtlijn voor de Bovenmaas mogelijk realiseerbaar is, maar in geval van de Jeker zal met de huidige maatregelen de gewenste kwaliteit niet in 2027 bereikt worden.
- Wateroverlast door hemelwater vormt een aandachtspunt omdat op een aantal plekken sprake is van water op straat na een extreme bui. Ook in de toekomst blijft dit een aandachtspunt. Hoewel bij (her)ontwikkelingen standaard wordt gewerkt met de hemelwaterverordening en daarnaast in het stedelijk gebied projecten worden uitgevoerd met als doel het vasthouden of afkoppelen van hemelwater, zal tegelijkertijd het aantal extreme buien toenemen.

Ook op het thema Natuur is sprake van meerdere aandachts- en knelpunten:

- Geen van de beschermde natuurgebieden (Natura 2000) bevindt zich in een gunstige staat van instandhouding, deze indicator is daarmee een knelpunt. In bijna alle gebieden is sprake van een overschrijding van de kritische depositiewaarde van stikstof. Omdat het aannemelijk is dat door uitvoering van de maatregelen uit de (Nederlandse) beheerplannen Natura 2000 de staat van instandhouding zal verbeteren is de verwachting dat in de toekomst sprake is van een aandachtspunt. Ook de mate van overschrijding van kritische depositiewaarde zal naar verwachting verbeteren, desondanks zullen er locaties blijven bestaan waar sprake is van een sterke overbelasting.
- In het grootste deel van Maastricht is sprake van middelmatige ecologische verbondenheid, waardoor dit aspect een aandachtspunt vormt. In de toekomst wordt een verbetering verwacht, maar blijft dit aspect een aandachtspunt
- Het aspect Stedelijk groen betreft een aandachtspunt omdat slechts gedeeltelijk wordt voldaan aan de doelstelling. Zo wordt in het grootste gedeelte van Maastricht niet voldaan aan de doelstelling van minimaal 30% boomkroonbedekkingsgraad per gebouw. Omdat actief wordt ingezet op minder verharding en meer groen in het bestaande beleid wordt een kleine verbetering verwacht. De verwachte ruimedruk door de woningbouwopgave, vraag naar bedrijventerreinen en energietransitie vormen overigens een risico voor het stedelijk groen.
- Het aspect Landbouw is kwalitatief omschreven. Op dit moment is nog niet alle landbouw duurzaam. Er wordt ingezet op het toepassen van natuurinclusieve landbouw en stadslandbouw. De agrarische gronden die nu verpacht zijn worden geleidelijk omgevormd tot gebieden met biologische, natuur inclusieve landbouw of omgevormd naar natuur als deze uit de pacht komen. Naar verwachting zet de transitie in de landbouw verder door. De verduurzamingsopgave en het toepassen van natuurinclusieve landbouw leggen een claim op het landschap, maar bieden ruimte voor het combineren van opgaven voor biodiversiteit en voedselvoorziening. Wel staat het landschap onder druk van andere ruimteclaims zoals verstedelijking en de energietransitie.

Het thema Ruimtelijke kwaliteit wordt zonder aanvullend beleid een aandachtspunt, omdat naar verwachting in de toekomst niet voldaan kan worden aan de drie criteria voor hoge ruimtelijke kwaliteit (de belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde) als gevolg van een grote vraag naar ruimte en meerdere transitieopgaven.

Bij het thema Klimaat, energie en grondstoffen is sprake van meerdere knelpunten:

- De Warmtetransitie in Maastricht verloopt minder snel dan in vergelijkbare regio's en is daarom beoordeeld als knelpunt. Omdat Maastricht concreet beleid heeft om een deel van de woningen te verduurzamen tot 2030 is de toekomstige situatie beoordeeld als aandachtspunt.
- Het aspect Broeikasgassen vormt een knelpunt, omdat de uitstoot van broeikasgassen niet hard genoeg daalt om de doelen uit de Klimaatwet te halen. Maastricht heeft te weinig concreet beleid om de uitstoot van broeikasgassen conform eigen ambities te reduceren. Daardoor is het onduidelijk of de gestelde klimaatdoelen gehaald worden en blijft de indicator een knelpunt.
- Het aspect Hittestress vormt een aandachtspunt omdat bijna overal een hiterisico is. In de toekomst blijft sprake van een aandachtspunt met een verslechtering omdat de kans op hitte in stedelijk gebied verder zal toenemen en het onduidelijk is welk beleid wordt gecreëerd op basis van de onderzoeken die worden gedaan.
- Het aspect Grondstoffen en circulariteit betreft een knelpunt omdat de doelstelling voor het aantal kilogram huishoudelijk afval per inwoner en het percentage afvalscheiding niet wordt gehaald. Ook in de toekomst blijft de indicator een knelpunt, weliswaar met een verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Dit omdat er wel beleid is op het gebied van circulariteit, maar het is onduidelijk wat dit voor effect heeft op de hoeveelheid huishoudelijk afval en het scheidingspercentage.

- Het aspect Duurzaam opgewekte elektriciteit vormt een knelpunt, omdat het aandeel duurzaam opgewekte elektriciteit niet voldoet aan de doelen zoals opgesteld door de Europese Unie en lager of gelijk is aan het provinciale gemiddelde. Het is aannemelijk dat het percentage duurzaam opgewekte energie in de toekomst toe zal nemen, maar het is te onzeker of de plannen in voldoende mate worden gerealiseerd om de doelen te halen.

Subthema	Beoordelingsaspect	Kwaliteitsniveau	
		Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Bodem	Bodemkwaliteit		↗
Grondwater	Grondwaterkwaliteit- en kwantiteit		↗
Water	Oppervlaktewaterkwaliteit		↗
	Wateroverlast door hemelwater		=
Natuur	Beschermde natuurgebieden (Natura 2000)		↗
	Ecologische verbondenheid		↗
	Stedelijk groen		↗
Landbouw en ruimtelijke kwaliteit	Landbouw	Aspect is kwalitatief omschreven	
	Ruimtelijke kwaliteit		↘
Klimaat, energie en grondstoffen	Warmtetransitie		↗
	Broeikasgassen		↗
	Hitte		↘
	Grondstoffen en circulariteit		↗
	Duurzame energieopwekking		↗
Legenda Schaallat Overwegend geen sprake van problemen/knelpunten Wisselend beeld/aandachtspunt Overwegend sprake van problemen/knelpunten			
		Autonome ontwikkeling ↗ Stijgende autonome trend = Gelijke autonome trend ↘ Dalende autonome trend	

3.4 Profit

Bij het thema Economische vitaliteit is sprake van een wisselend beeld:

- Bij het aspect Vrijetijdseconomie, cultureel aanbod en detailhandel is geen sprake van aandachts- of knelpunten. Naar verwachting zal de situatie op onderdelen in de toekomst kunnen verbeteren.¹⁵
- Het aspect Arbeidsmarkt vormt een aandachtspunt. Er is een tekort aan werknemers omdat het aantal arbeidsplaatsen in de gemeente Maastricht hoger is dan het provinciale gemiddelde, maar de netto arbeidsparticipatie in de gemeente Maastricht is lager dan het provinciale gemiddelde. Naar de toekomst toe zal sprake zijn van een verslechtering omdat door de verwachte economische ontwikkelingen, demografische tendens en de huidige mismatch er een (nog groter) arbeidstekort dreigt. Dit zet vitale sectoren als zorg en onderwijs verder onder druk.
- Het aspect Kennis en innovatie is kwalitatief omschreven.
- Werklocaties en bedrijvigheid vormen geen knelpunt, omdat de leegstand voor alle type werklocaties laag is (4 tot 5%). De verwachting is dat op korte termijn de vraag zodanig toeneemt zodat een tekort ontstaat, waarmee de situatie verslechtert.¹⁶

Het aspect Woningaanbod en -behoefte als onderdeel van thema Wonen vormt een aandachtspunt omdat voor meerdere woningtypen (sociale huurwoningen en starterswoningen) de vraag groter is dan het aanbod. De situatie naar de toekomst toe verbetert doordat sprake is van harde plancapaciteit binnen projecten als Belvédère, Groene Loper, Geusselpark en Polverpark.¹⁷

Bij het thema Mobiliteit is sprake van enkele aandachtspunten:

- Het aspect Verkeersveiligheid vormt geen aandachts- of knelpunt omdat het aantal verkeersdoden per 100.000 inwoners lager is dan het gemiddelde bij gemeenten van gelijke stedelijkheid (zeer sterk stedelijk), de provincie Limburg en Nederland.¹⁸
- De Bereikbaarheid vormt een aandachtspunt waarbij sprake is van een wisselend beeld voor het openbaar vervoer, de auto, lopen en fietsen. Omdat de gemeente Maastricht actief inzet op het verbeteren van de bereikbaarheid voor auto's, de (internationale) treinverbindingen en het fiets- en wandelnetwerk zal de bereikbaarheid verbeteren.
- Duurzame en slimme mobiliteit vormt een aandachtspunt met name omdat het aantal elektrische auto's per 1.000 inwoners lager is dan in de benchmark met steden van gelijke stedelijkheid (zeer sterk stedelijk), de provincie Limburg en Nederland. De autonome situatie zal verbeteren door beleid waarin emissieloos vervoer wordt gestimuleerd.

Subthema	Beoordelingsaspect	Kwaliteitsniveau	
		Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Economische vitaliteit	Vrijtijdseconomie, cultureel aanbod en detailhandel		↗
	Arbeidsmarkt		↘
	Kennis en innovatie	Aspect is kwalitatief omschreven	
	Werklocaties en bedrijvigheid		↘
Wonen	Woningaanbod en -behoefte		↗
Mobiliteit	Verkeersveiligheid		=
	Bereikbaarheid		↗
	Duurzame en slimme mobiliteit		↗
Legenda Schaallat Overwegend geen sprake van problemen/knelpunten Wisselend beeld/aandachtspunt Overwegend sprake van problemen/knelpunten Autonome ontwikkeling ↗ Stijgende autonome trend = Gelijke autonome trend ↘ Dalende autonome trend			

3.5 De Maastrichtse uitdagingen samengevat

Samengevat geeft de Foto van de Leefomgeving de volgende prioritaire uitdagingen die we met ruimtelijk beleid willen aanpakken:

- Maastricht kent een relatief lage brede welvaart en er zijn relatief grote verschillen in brede welvaart tussen mensen, die ook nog eens veelvuldig leven in gescheiden werelden. Deze segregatie kan de sociale samenhang en cohesie in de stad en in de buurten in de weg staan. Mensen met een laag inkomen hebben een veel lagere brede welvaart. De arbeidsparticipatie is ten opzichte van het landelijk gemiddelde laag, die vooral tot uitdrukking komt in de sociaal-economische positie van mensen. Daardoor is deze groep kwetsbaarder, wat ook terug te zien is in lagere gezondheidscijfers van Maastricht en Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van Nederland.¹⁹
- Maastricht moet, net als de rest van Nederland, doorpakken op de grote maatschappelijke transities zoals het verduurzamen van mobiliteit en transport, omgaan met klimaatverandering, de warmte- en energietransitie inclusief beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie tijdens de transitie, herstel van natuur en biodiversiteit en de transitie naar een circulaire economie in

het belang van het klimaat en het leefmilieu. Ook hier speelt dat de kosten van die transities niet door iedereen kunnen worden gedragen (denk bijvoorbeeld aan de gevolgen van hoge energiekosten voor huurders in een verouderde woning), waardoor verschillen tussen groepen mensen zonder aanvullende maatregelen groter kunnen worden.

- Maastricht en de regio Zuid-Limburg kent als gevolg van demografische ontwikkeling steeds grotere arbeidstekorten. Ook in de komende twee decennia zal naar verwachting sprake zijn van een sterfteoverschot. ^{.20} Dit zal leiden tot verder oplopende tekorten op de arbeidsmarkt, ook in vitale sectoren als zorg en onderwijs, en gaat ten koste van de welvaart in de regio.^{.21} Dit vraagt onder meer om ruimtelijke ingrepen die bijdragen aan het aantrekkelijker maken van het vestigingsklimaat en het verduurzamen van de regionale economie.
- Sociaal contact en voldoende beweging vormen belangrijke aandachtspunten. De leefomgeving in Maastricht is onvoldoende beweegvriendelijk, de openbare ruimte niet inclusief of onvoldoende toegankelijk. In combinatie met de mate van segregatie staat het welzijn van mensen onder druk.

4. Van twee verstedelijkingsalternatieven naar één voorkeursalternatief

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft hoe is toegewerkt van de twee verstedelijkingsalternatieven naar het voorkeursalternatief. Er zijn twee verstedelijkingsalternatieven opgesteld om zo spreekwoordelijk de 'hoeken van het speelveld' voor het nieuw op te nemen beleid in de Omgevingsvisie te verkennen. Deze alternatieven heten 'Groeï in de stad' en 'Groeï in de regio' en bevatten verschillende beleidsuitspraken op zes hoofdthema's, namelijk: 'water en bodem', 'groen', 'energie', 'mobiliteit', 'wonen' en 'bedrijventerreinen'.

Deze twee verstedelijkingsalternatieven zijn op effecten beoordeeld door adviesbureau RHDHV. Deze beoordeling geeft inzicht in de consequenties van (beleids)keuzes. Dat inzicht is vervolgens gebruikt om beleidskeuzes verder aan te scherpen tot het voorkeursalternatief in deze rapportage.

Naast de beoordeling van RHDHV zijn ook opvattingen uit de participatie, gesprekken met stakeholders en beleidsontwikkeling door eigen organisatie meegenomen bij de totstandkoming van het voorkeursalternatief. De beoordeling, opvattingen en daaruit volgende keuze voor het voorkeursalternatief zijn in bijlage 2 per beoordelingsaspect uit het rad van de leefomgeving toegelicht. Daar waar de opvatting afwijkt van de beoordeling is dit benoemd.

4.2 Reflectie op beoordeling

In de beoordeling van RHDHV wordt op diverse nadelige effecten gewezen als gevolg van de beleidskeuze om het aantal woningen te laten groeien en ook de bedrijfsterrèinen uit te bereiden. Deze voorgenomen groei leidt bijvoorbeeld enerzijds tot meer autoverkeer en dus tot meer hinder en anderzijds door groei van het aantal inwoners tot meer personen die blootgesteld worden aan verkeerslawaaï. Gelet op de beleidsmatige ambities in hoofdstuk 2 en het daaraan gekoppelde belang van groei van Maastricht, houden we vast aan de beleidskeuze voor een evenwichtige groei, maar wel nadrukkelijk in combinatie met een zorgvuldige ruimtelijke ordening. De beoordeling van RHDHV helpt bij het formuleren van die zorgvuldige ruimtelijke ordening.

Op hoofdlijnen is het voorkeursalternatief gestoeld op het alternatief 'Groeï in de Regio', waarbij ruimteclaims voor woningbouw en bedrijventerrèinen regionaal worden afgestemd volgens een gezamenlijk vastgesteld belang (bijvoorbeeld de Woondeal Limburg en in de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg). Te meer omdat we als regio samen sterker zijn door bijvoorbeeld een grotere arbeidsmarkt en een completer voorzieningenaanbod.

Het voorkeursalternatief wijkt ook op een aantal punten af van het alternatief 'Groeï in de Regio':

- Zo zijn goed beoordeelde elementen uit het alternatief 'Groeï in de Stad' overgenomen. Denk aan de aanpak van het stedelijk groen met een groennorm, het vergroenen van bedrijventerrèinen en de proactieve aanpak voor groenblauwe dooradering in het buitengebied.
- Ook wijkt het voorkeursalternatief bij sommige beleidskeuzes af of gaat het een stap verder omdat dit op grond van de beoordeling gewenst is. Denk hierbij aan een meerledige aanpak bij de bedrijventerrèinen met naast uitbreiding ook focus op herstructurering en optimaliseren om zo de nadelige gevolgen van areaaluitbreiding zoveel als mogelijk te mitigeren.

Voor een volledige toelichting en verantwoording van de stap tussen twee verstedelijkingsalternatieven en het voorkeursalternatief wordt verwezen naar bijlage 2.

5. Welke ruimtelijke hoofdkeuzes maken we?

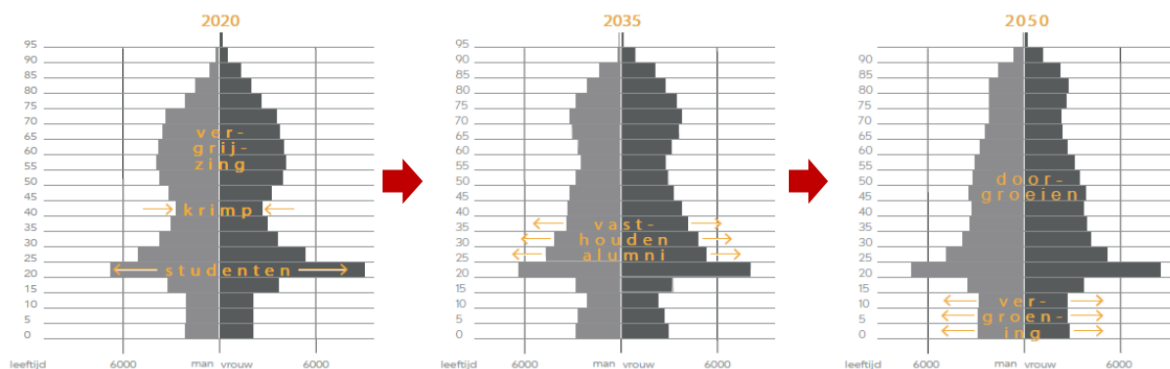
We willen onze ambities, zoals verwoord in hoofdstuk 2, in de context van enkele grote uitdagingen, zoals verwoord in hoofdstuk 3, en op basis van de leerpunten van de twee verstedelijkingsalternatieven (hoofdstuk 4), bereiken aan de hand van een ruimtelijke strategie. Hoofdstuk 5 beschrijft deze strategie en benoemt de elf ruimtelijke hoofdkeuzes die we hierbij maken:

1. Gezonde groei als voorwaarde voor brede welvaart
2. Verbonden met een sterke Euregio en Europa
3. Compacte stad in een groen Heuvellandschap
4. Rekeninghouden met water en bodem
5. Groei in unieke vitale/veerkrachtige buurten
6. Ruimte voor werken in de stad
7. Sterke groen-blauwe verbindingen
8. Het energiesysteem van de toekomst
9. Loop- en fietsstad
10. Maastricht euregionale/internationale ontmoetingsplek
11. Zorgvuldige stedelijke verdichting

5.1 Gezonde groei als voorwaarde voor brede welvaart

De ruimtelijke strategie richt zich op een gezondere bevolkingsopbouw in Maastricht (en regio) waarbij we inwoners en bedrijven aan onze stad duurzaam binden en waarvoor we nieuw talent en bedrijven aantrekken. Het doel van de nieuwe aanwas is een gezondere bevolkingsopbouw met een groter aandeel van personen tussen pakweg 25 tot 45 jaar, zoals weergegeven in figuur 4. Daarmee groeit de beroepsbevolking en verbetert de verhouding tussen werkende mensen en gepensioneerd. Die leeftijdsgroep betreft bovendien veelal jonge gezinnen, waardoor ook meer kinderen in Maastricht zullen wonen. De economie en samenleving worden hiermee vitaler en meer toekomstvast. De arbeidsmarkttekorten zullen verminderen. Er ontstaat meer verdienvermogen en economische draagkracht waarmee de noodzakelijke investeringen in onze stad kunnen worden gefinancierd. Bovendien lukt het beter om voorzieningen, zoals basisscholen en verenigingen, maar ook het grote cultuur- en winkelaanbod, in stand te houden.

Figuur 4: De gewenste verandering in bevolkingsopbouw Maastricht

Bron: CBS

Met nieuwe aanwas worden de nadelige gevolgen van de krimp en vergrijzing verzacht. Als we kijken naar de huidige en de gewenste bevolkingsopbouw in 2050 in figuur 4 dan gaat het om een groei van ongeveer 10 tot 15 duizend inwoners, voornamelijk in de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar en hun kinderen. Een groei van deze omvang is enerzijds substantieel zodat gewenste effecten optreden en

anderzijds passend bij de proporties van onze stad en onze wens om het welzijn van alle inwoners te behouden.²²

Hoe-vraag:

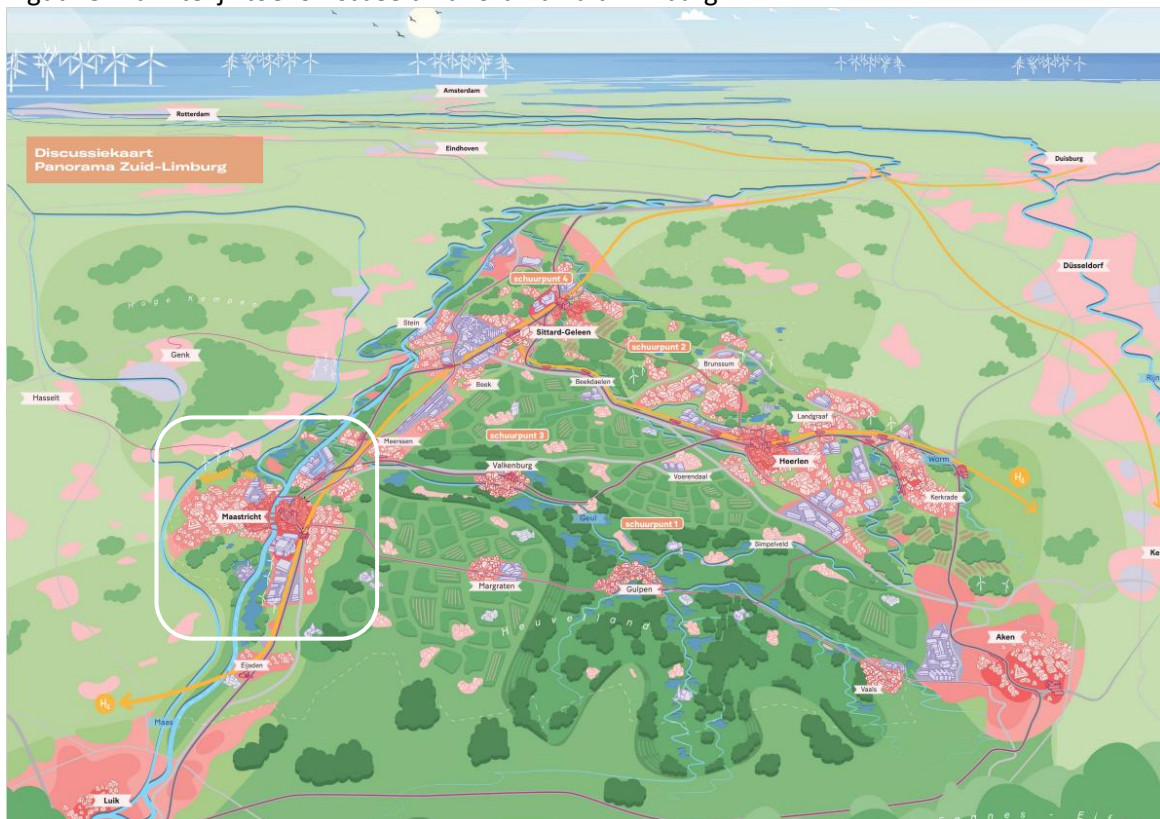
- Door te groeien in voor deze leeftijdsgroepen aantrekkelijke werkgelegenheid.
- Door het bieden van aantrekkelijke woningen, leefomgeving, voorzieningen en carrièrekansen.
- Het meer dan nu vasthouden van alumni van de universiteit en hogeschool.²³
- Door het koppelen van migranten (waaronder ook internationale studenten en expats) aan banen in onze stad en regio, als noodzakelijke aanvulling op de Nederlandse beroepsbevolking.²⁴

5.2 Verbonden met een sterke Euregio en Europa

Zuid-Limburg is een eigenstandig functionerende stedelijke regio, met een sterke oriëntatie op Brainportregio Eindhoven en de Randstad. En door haar ligging ook op de Euregio en de rest van Europa. In de Nota Ruimte schetst de Rijksoverheid een nieuw perspectief op de ruimte en het duurzaam groeipotentieel van regio's zoals Zuid-Limburg voor de Nederland²⁵

Maastricht wil als onderdeel van Zuid-Limburg in de komende jaren dit perspectief verzilveren, door op een duurzame en verantwoorde manier demografisch en economisch te groeien. Een schaa sprong van de Zuid-Limburgse economie, aangejaagd door Brightlands ecosystemen en de mogelijke komst van de Einstein Telescope, maakt Nederland in figuurlijke zin groter. Dit door bijvoorbeeld toegang te bieden aan een grote talentenpool met goed opgeleid en internationaal georiënteerd talent. En het biedt ruimte voor aantrekkelijk en betaalbaar wonen en een hoge leefkwaliteit.

Figuur 5: Ruimtelijk toekomstbeeld Panorama Zuid-Limburg

Het adagium daarbij luidt: 'Wat goed is voor Zuid-Limburg en Euregio, is goed voor Maastricht'. Maastricht is immers onderdeel van een poli-centrische Euregio waarin steden en grotere kernen van

elkaar verschillen qua profiel en specialisatie. Door deze verschillen beschikt de Euregio als geheel over een compleet en aantrekkelijk voorzieningenaanbod. Door samenwerking en het uitlenen van elkaars voorzieningen en kwaliteiten wint de regio aan agglomeratiekracht. Het ruimtelijk toekomstbeeld dat hiervoor is ontworpen is Panorama Zuid-Limburg, zie figuur 5.²⁶

Hoe-vraag:

- Door intensiever en grensoverschrijdend samen te werken.
- Door in te zetten op complementariteit, en het beter benutten van onderlinge verschillen en specialisaties.
- Door verdichting en clustering van wonen, werken en voorzieningen met name rondom OV-knooppunten.

5.3 Compacte stad in een groen landschap

Maastricht is een compacte stad in een groen landschap. En dat willen we blijven. Die compactheid heeft namelijk voordelen. In een compacte stad zijn zoveel mogelijk dagelijkse bestemmingen dichtbij de woonplek, denk aan: werk, onderwijs, zorg, cultuur, sport, winkels en recreatie. Goed te bereiken voor iedereen, (vooral) óók lopend of met de fiets. Voor nieuwe ruimtevragen, bijvoorbeeld werk of wonen, wordt binnen de bestaande stedelijke contour van de stad een plek gezocht. Die compactheid beperkt de verkeersomvang, en het bevordert ontmoeting en sociale cohesie. Maar dit vraagt óók iets van de bestaande stad. We zullen moeten verdichten: meer functies en opgaven op dezelfde vierkante meters. Voor opgaven en ruimteclaims zoals de energietransitie, ontmoeting, vergroening, wateropvang en bedrijvigheid en werkgelegenheid zal een plek gevonden moeten worden in de compacte stad. Dat geldt ook voor onze woningbouwopgave. Denk aan meer hoogbouw en woningsplitsing, met als resultaat een hogere bevolkingsdichtheid. Hierdoor worden bestaande voorzieningen en buitenruimte intensiever gebruikt, wat wellicht aanvullende investeringen vergt, maar ook maakt dat de bestaanszekerheid van deze voorzieningen beter is. Daarnaast blijft het buitengebied groen, in een bepaalde mate open en zo veel mogelijk vrij van verstedelijking. We investeren in het landschap en gaan op zoek naar goede combinaties van recreatie, landbouw, energie-opwek en natuur.

Hoe-vraag:

- Door nieuwe stedelijke functies zorgvuldig af te wegen en primair door middel van verdichting en meervoudig ruimtegebruik een plek te geven in de stad.
- Door in het buitengebied uitsluitend passende functies toe te laten en zoveel mogelijk te combineren met andere ruimteclaims.

5.4 Rekeninghouden met water en bodem

We nemen gelet op de urgente problematiek in Zuid-Limburg op het gebied van waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en waterveiligheid de thema's water en bodem vroegtijdig en volwaardig mee in ruimtelijke afwegingen.

Hoe-vraag:

- We beschrijven per gebied specifiek welke ruimtelijke beperkingen er voor of vanwege water en bodem gelden.
- We passen mitigerende maatregelen toe bij nieuwe ontwikkelingen om overlast of schade van water en bodem zoveel als mogelijk te voorkomen of weg te nemen. Dit doen we daar waar het effectief is, dus niet per se (enkel) in het gebied waar het knelpunt zit.
- Met duurzame oplossingen zetten we waar dat kan in op het wegnemen van bestaande risico's en beperkingen in huidige 'uitzonderingsgebieden'.

5.5 Groei in unieke vitale/veerkrachtige buurten

Met het juiste woningaanbod en kleinschalige bedrijvigheid op specifieke locaties in de stad willen we niet alleen aan de woningbehoefte voldoen, maar ook zorgen voor aangename woonbuurten met een gezonde leefomgeving, goede voorzieningen, voldoende werkgelegenheid en een goede mix van bewoners. Het tegengaan van de segregatie is een belangrijk uitgangspunt bij het ontwikkelen van veerkrachtige buurten. Naast behoud van de bestaande kwaliteiten zoals groenstructuren en verduurzaming (milieuperspectief én de levensloopbestendigheid) van de bestaande woningvoorraad wordt door toevoeging van (levensloopbestendige) appartementen nabij een wijk- of buurtcentrum met dagdagelijkse voorzieningen en zorg de doorstroming in de woningmarkt in buurten vergroot. Hiermee creëren we een betere mix aan bewoners, verminderen we segregatie en versterken we het bestaansrecht van buurtvoorzieningen wat bijdraagt aan de veerkracht van de buurtbewoners. Het concept van gemengde buurten passen we toe in alle buurten.

Hoe-vraag:

- We sturen op het toevoegen (betaalbare) woningen toe aan buurten om zo de doorstroming op de woningmarkt te vergroten, de veerkracht van buurtbewoners te vergroten en de segregatie te verkleinen. In buurten met weinig betaalbare woningen zetten we in op een groter aandeel betaalbaar.
- Ook sturen we op het bouwen van stadsbuurten met een mix van betaalbare, ruime appartementen en compacte grondgebonden gezinswoningen.
- En staan we (betaalbaar) lokaal ondernemerschap in de vorm van midden- en kleinbedrijven toe, zorgvuldig inpast en alleen als de aard en omvang passend is, zodat dit de leefbaarheid en veerkracht versterkt van de buurten. In de buurten waar ruimtelijke ingrepen plaatsvinden is er specifiek aandacht voor de woningen, voorzieningen en (informele) ontmoetingsplekken van de 'zittende' bewoners.
- Gecombineerd aan de groei, zetten we in op een uitbreiding van beweegaanleidingen in een gezonde leefomgeving.

5.6 Ruimte voor werken in de stad

Essentieel voor een bloeiende en groeiende stad is voldoende ruimte voor werken, ondernemen en produceren. Voor die ruimtebehoefte bieden we plek in de hele stad met verschillende verschijningsvormen. Zo zal de behoefte groeien naar ruimte voor circulaire en maakeconomie, terwijl beschikbare ruimte schaars is en steeds schaarser wordt. Daarom zullen we de bestaande ruimte optimaal gebruiken door in te zetten op behoud, herstructureren en intensiveren van het gebruik van de ruimte (bijvoorbeeld door meer hoogbouw). Zodat de benodigde uitbreiding van bedrijventerreinen beperkter is.

Om ruimte te creëren op bedrijventerreinen zoeken we ruimte voor bedrijven (kleiner en in een lagere milieucategorie) die kunnen en willen verplaatsen naar het stedelijk weefsel. Hiervoor stimuleren we op daarvoor passende plekken functiemenging in het stedelijk gebied. Bij nieuwe ruimteclaims geven we voorkeur aan bedrijven met meerwaarde voor onze regionale economie.

Ook bieden we – naar het voorbeeld van het Eiffelgebouw – ruimte aan nieuwe vormen van stedelijke werklocaties aan de rand van of in het centrum, waarbij we sturen we op een mix van werken en andere functies zoals horeca, cultuur, onderwijs, recreatie en wonen.

Hier realiseren we ruimte voor een bundeling van medische bedrijvigheid, onderwijs, innovatie en zorg. Op het nabij gelegen bedrijventerrein Maastricht-Zuid reserveren we ruimte voor groeiende productiebedrijven die voortkomen uit of goed passen bij dit ecosysteem.

Hoe-vraag

- We behouden en reserveren (multimodaal) bereikbare bedrijventerreinen voor (circulaire) bedrijven met een hoge milieucategorie.
- We stimuleren de verplaatsing van bedrijven met lage milieucategorie naar buurten, mits zorgvuldig ingepast.
- We onderzoeken in de stad en op regionale schaal de uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen.
- We stimuleren de ontwikkeling van nieuwe gemengde stedelijke werklocaties (aan de rand van of) in het centrum.
- We voegen (betaalbaar) lokaal ondernemerschap in de vorm van midden- en kleinbedrijven toe in woonbuurten als eis bij nieuwe ontwikkelingen.
- Bij het 'mengen' van wonen met werk stellen we voorwaarden aan het type bedrijven en manier en locatie van plaatsing om eventuele verstoringen en overlast te voorkomen.
- We investeren in de buitenruimte en multimodale bereikbaarheid van bedrijventerreinen bij nieuwe ontwikkelingen.
- We investeren in de buitenruimte en gebiedsontwikkeling in het belang van de doorontwikkeling van de Health Campus.

5.7 Sterke groen-blaauwe verbindingen

Zowel in de stad als het buitengebied creëren en herstellen we groen-blaauwe verbindingen. Deze verbindingen dragen als netwerk bij aan diverse beleidsdoelen. Het netwerk vergroot de klimaatadaptatie in de stad (met name voor de wateroverlast opgave), biedt koele plekken in de zomer, draagt bij aan de biodiversiteit en maakt de buitenruimte beweegvriendelijker wat bijdraagt aan de gezondheid en recreatiemogelijkheden van onze inwoners. We zien ook mogelijkheden om met deze strategie de omliggende natuurgebieden te versterken, recreatieve uitloop te stimuleren en tegelijkertijd meer perspectief te creëren voor de agrariërs.

Hoe-vraag:

- We realiseren groen-blaauwe verbindingen door koppeling van verschillende beleidsdoelen en bijbehorende budgetten.
- We creëren ruimte voor publiek toegankelijke waterrecreatie en parkachtige standsrandzones voor recreatie en waterretentie.
- We vergroenen de stad stap voor stap op basis van een groennorm (met een analyse op het niveau van elke buurt, om de opgave in beeld te brengen, en een norm voor zowel de hoeveelheid als de kwaliteit van het groen om toe te passen bij nieuwe (buitenplanse) ontwikkelingen.
- We nemen een actieve rol in de transitie van het buitengebied.

5.8 Het energiesysteem van de toekomst

De energietransitie vraagt om grote investeringen in netverzwaring als gevolg van een toenemende vraag naar elektriciteit, ook door de verdere elektrificatie van het verwarmen van gebouwen, mobiliteit en industriële processen. Ook is ruimte nodig voor energieopwekking, transformatoren, batterijen, kabels en leidingen. In onze strategie proberen we die ruimte zo goed mogelijk te bieden en richten we ons gelijktijdig op het beperken van elektriciteitsvraag. Daarnaast vormt de warmtetransitie waarbij alle gebouwen van het gas af gaan een enorme uitdaging, neem bijvoorbeeld de gebouwen in de historische binnenstad en de betaalbaarheid van energie voor alle huishoudens.

De transitie zorgt voor een groot dilemma. Onze regionale economie is sterk afhankelijk van energie. Netwerkbeheerders van het landelijke en regionale elektriciteitsnetwerk hebben naar verwachting 10 tot 15 jaar nodig om hun netwerken te verzwaren. Tot die tijd is er in ieder geval sprake van netwerkcongestie, wat leidt tot wachtlijsten voor nieuwe (grootverbruikers) aansluitingen of het leveren van energie voor bedrijven, maar ook woningbouw. Zonder een effectieve korte en lange termijn aanpak voor deze netwerkcongestie komen veel stedelijke ontwikkelambities in dit document in het gedrang. Als de groeiende vraag naar elektriciteit doorzet, kan de termijn waarin netcongestie speelt langer worden. Het belang om het gehele energiesysteem van de toekomst (centraal en decentraal samen) in balans te houden is een blijvend aandachtspunt.

Een aparte categorie vormt een aantal bedrijven in Maastricht met energie-intensieve maakprocessen. De directe en indirecte werkgelegenheid van deze bedrijven en hieraan gerelateerde bedrijven zijn van grote waarde voor de regionale economie. Hoewel de bedrijven primair verantwoordelijk zijn voor de verduurzaming van hun bedrijfsprocessen, zijn ze op onderdelen ook afhankelijk van de overheid. Denk hierbij het mogelijk maken van transport van duurzame energie.

Hoe-vraag:

- Actief samenwerken met netbeheerders op basis van een planmatige transitievisie.
- De betaalbaarheid van energie voor huishoudens krijgt aandacht in onze transitievisie.
- We blijven inzetten op vraagbeperking door bijvoorbeeld isolatie van gebouwen, de inzet van energiehubs samen met ondernemers en de inzet van (regionale) warmtenetten.
- We onderzoeken op korte termijn of een tracéreservering Chemelot en Maastricht en een gezamenlijke lobby voor het doortrekken van Delta Rijnkorridor naar Maastricht wenselijk is.
- We zetten in op zon-op-daken om onze gemeentelijke doelstelling in het kader van de regionale elektriciteitsopwek te halen en gaan in gesprek met de regio over aanvullende doelen.

5.9 Loop- en fietsstad

Maastricht is een compacte stad en heeft daarmee de ruimtelijke kenmerken die nodig zijn voor een 15-minuten stad. Nu al reist 58% van de Maastrichtenaren te voet of per fiets naar werk of onderwijs.²⁷ Lopen en fietsen zijn aantoonbaar positief voor onze gezondheid en het klimaat. Daarom stellen we tot doel om dit aandeel de komende decennia te laten groeien. Dit willen we bereiken door ervoor te zorgen dat nog meer inwoners kunnen werken en/of studeren in eigen stad. Daar past een completer voorzieningenaanbod bij. Het gaat daarbij niet alleen om de dagelijkse voorzieningen, maar ook om bovenregionale voorzieningen zoals een uitgebreid onderwijs-, winkel-horeca- en cultuuraanbod en lokaal ondernemerschap in de vorm van midden en kleinbedrijven (zoals mkb productie, installatie en herstel). Ook willen we een dagelijks ommetje aantrekkelijk maken.

Een loop- en fietsstad vraagt daarnaast om een afgewogen positie voor de auto. De auto is met name bij bepaalde regionale verplaatsingen en voor bepaalde doelgroepen het enige of veruit beste alternatief. Daarmee is de auto niet weg te denken uit de samenleving. Tegelijkertijd neemt zowel de rijdende als stilstaande auto veel ruimte in, die ook ten goede kan komen aan andere doelen zoals ontmoeten, groen, fietsparkeren en lopen. We stimuleren daarom alternatieven voor de auto, bijvoorbeeld in de vorm van deelauto's en ketenverplaatsingen (combinatie openbaar vervoer en fiets). Parkeren de auto iets verder, op loopafstand, van de woning. We actualiseren gebiedsspecifiek de parkeernormen. Daarbij zal altijd rekening gehouden worden met de bereikbaarheid van woningen en functies, bijvoorbeeld voor zorgverleners en mensen die minder goed ter been zijn. Tot slot gaan we regionaal autoverkeer meer verleiden tot parkeren op (nieuwe) P+R-voorzieningen.

Het openbaar vervoer maakt een beweging om de binnenstad heen. De langere route wordt gecompenseerd door goede doorstroming, een heldere dienstregeling jaar rond en hoge punctualiteit op de ov-assen. Belangrijkste haltes worden/blijven Mosae Forum, Boschstraat Noord, Emmaplein en Tapijn. Een voorwaarde is dat voor mensen die minder goed ter been zijn het centrum bereikbaar blijft.

Hoe-vraag:

- We leggen nadruk op veilig en comfortabel lopen en fietsen en rolstoelvriendelijkheid door te werken aan ruimere trottoirs en fietsroutes, maar ook aan het verminderen van barrières als de Maas en spoorzone. Rekening houdend met de veiligheid en gezondheid zetten we waar mogelijk in op loskoppelen van fiets- en wandelpaden van de autoweg.
- We richten straten waar mogelijk in met 30 km/u als maximumsnelheid.
- We realiseren parkeerplekken op afstand en bouwen parkeren op straat af, als de buurt meer behoefte heeft aan groen en/of ruimte voor ontmoeten en beweging. Waarbij we waar het kan inzetten op multifunctioneel gebruik, om de beschikbare ruimte optimaal in te zetten voor de behoeften. Daarbij wordt rekening gehouden met de behoefte aan laad- en losplekken voor logistiek en parkeerbehoefte van mensen die minder goed ter been zijn of ambulante zorg verlenen.
- We maken een dagelijks ommetje aantrekkelijk door het realiseren van ‘groene routes’ in de buurten.

5.10 Maastricht internationale ontmoetingsplek

Maastricht is een stad met een sterk merk en daardoor een succesvolle ontmoetingsplek. Het historische centrum en het prachtige landschap vormen een uniek decor voor miljoenen ontmoetingen op jaarbasis. Tegelijkertijd zijn er ook ontwikkelingen en trends die de kwaliteit van Maastricht als ontmoetingsplek onder druk zetten. We maken daarom een aantal gerichte keuzes.

We stimuleren met het ruimtelijk beleid ontmoeten op ieder schaalniveau (regionale, stedelijke of buurtvoorziening) en voor zo veel mogelijk doelgroepen.

Dankzij een van oudsher sterke fysieke winkelstructuur van het kernwinkelgebied staan als gevolg van de populariteit van internetwinkelen niet zozeer te veel winkelpanden leeg, maar staat wel de kwaliteit en diversiteit van het winkelaanbod onder druk. We zetten daarom in op transformatie van de binnenstad van een plek om te winkelen, naar een plek om te vertoeven, beleven, winkelen, ontmoeten en ontplooiën.

Het centrum en meer specifiek de binnenstad is een zeer succesvolle ontmoetingsplek, mede dankzij de concentratie van horeca, winkels en culturele voorzieningen. Op specifieke momenten is het echter druk en daarom zetten we in op meer spreiding (in tijd en ruimte). De ruimtelijke spreiding krijgt op een zorgvuldige wijze vorm in het centrum. Hierbij is aandacht voor luwe, liefst groene routes voor een beweging of ontmoeting in de luwte van het historisch deel van de stad. Ook zetten we in op activering van specifieke ontmoetingsplekken buiten het centrum zoals de Health campus, het stationsgebied, centrum-oost. Ook in buurten faciliteren we dit soort ontmoetingsplekken, bijvoorbeeld bij Opera Zuid.

Wonen en evenementen verdienen allebei een plek in het centrum, maar staan soms ook op gespannen voet. Evenementen zijn van grote betekenis voor Maastricht. Van de grote evenementen, waarmee we de identiteit van de stad en haar bewoners laten zien, tot aan de kleinschalige evenementen in de wijk die de ontmoetingsfunctie van de bewoners stimuleren. Op basis van het recent vastgestelde evenementenbeleid wordt het totaal aantal evenementen in het

centrum beperkt en worden evenementen verspreid over de stad om zo mogelijke overlast te beperken.

Op wijk- en buurtniveau concentreren en stimuleren we ontmoeting in de kloppende harten. Dit zijn ontmoetingsplekken gekoppeld aan buurtwinkelcentra met vaak ook andere voorzieningen zoals zorg en onderwijs. Sommige van die kloppende harten, zoals bijvoorbeeld in De Heeg, staan onder druk. Hier zie je een terugloop van economisch perspectief door bijvoorbeeld verspreiding van winkels in de wijk, een langzame terugloop van het aantal inwoners per buurt, maar ook de concurrentie van internet. Daarnaast is in meerdere ontmoetingsplekken sprake van een terugloop van het verenigingsleven. Dit is niet uniek voor Maastricht, maar staat wel in schril contrast met het centrum.

Tot slot stimuleren we ontmoeten en bewegen met aantrekkelijke en groene openbare ruimte en via goede wandel- en fietsroutes bereikbare voorzieningen met plaats voor een spontane ontmoeting op een zitbankje.

Hoe-vraag:

- Het behouden, stimuleren en faciliteren van een fijnmazig en divers stedelijk netwerk aan verschillende vormen van ontmoetingsplekken, zoals de kloppende harten met winkels en daarnaast ontmoeting laten ontstaan bij verenigingen en in de openbare ruimte.
- Als euregionale en internationale ontmoetingsplek enerzijds inzetten op meerdaags bezoek en kwaliteit van het bezoek en anderzijds op spreiding.
- Inzetten op diversiteit in het centrum met dynamische en luwe plekken.
- Het stimuleren van ontmoeten en bewegen in de buurt door aantrekkelijke en groene openbare ruimte en via goede wandel- en fietsroutes bereikbare voorzieningen.

5.11 Zorgvuldige stedelijke verdichting

Een compacte stad levert voordelen op, zoals de bereikbaarheid, de nabijheid, de ruimte voor ontmoeting en cohesie. Maar groei in een compacte stad vraagt ook om zorgvuldige inpassing en het maken van keuzen: soms kunnen we simpelweg niet alles realiseren en moeten we prioriteiten stellen. De concurrentie om ruimte neemt toe, er zullen soms compromissen gesloten moeten worden, en met groei kan bijvoorbeeld ook de geluidhinder toe nemen of de luchtkwaliteit achteruitgaan. De ruimtedruk maakt het noodzakelijk om zuinig om te gaan met ruimte. Meervoudig ruimtegebruik (zoals ondergronds parkeren, optoppen, hoger bouwen, samengebruik, stapelen) zijn hierbij denkbare instrumenten. Daarom zal op een zorgvuldige manier worden verdicht, met mitigerende maatregelen waar nodig, waarbij verdichting geen doel op zich is, maar altijd een middel om opgavegericht de stad te verbeteren en de kwaliteit van de leefomgeving (per saldo) te verbeteren.

Hoe-vraag:

- We verdichten de stad gebiedsgericht met helder onderscheid naar de gewenste woningdichtheden, mate van functiemenging en ruimte voor groen, parkeren en openbare ruimte.
- We maken ook gebiedsgericht onderscheid naar de instrumenten voor verdichten: bouwhoogte, optoppen, wonen achter wonen, splitsen en functiemenging.
- We zorgen voor uitlegbare kaders en heldere randvoorwaarden waaronder verdichting plaats mag vinden.
- We zorgen voor uitlegbare kaders en heldere randvoorwaarden bij het mengen van werken en wonen.
- We dragen zorg voor een zorgvuldige inpassing van bijvoorbeeld elektriciteitsvoorzieningen.

6. Welke ruimtelijke keuzes maken we per thema?

De voorgaande ruimtelijke hoofdkeuzes zijn nader uitgewerkt in hoofdstuk 6, voor de zeven grootste ruimteclaims; Water en bodem, Groen, Energie, Mobiliteit, Wonen, Werken en Ontmoeten.

6.1. Water en bodem

6.1.1 Doelen en ambities

In Maastricht willen we een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. We zetten daarom in op een goede zorg voor de ondergrond, waterkwaliteit en waterkwantiteit en waterveiligheid:

- *Ruimte voor rivier en stad*
 - We werken samen met andere verantwoordelijke overheden aan de hoogwaterveiligheid door waar mogelijk door de Maas meer ruimte te geven en waar nodig waterkeringen te verhogen.
 - Goede bescherming van vitale delen van de stad
- *'Water opvangen waar de druppel valt'*
 - Versterken van de sponswerking van de stad, zodat water langer vastgehouden wordt en er minder wateroverlast is maar ook minder droogte in tijden van geen of weinig neerslag.
 - Klimaatbestendigheid, zonder ingrijpen neemt wateroverlast toe
- *Veilige leefomgeving*
 - Goede kwaliteit van oppervlaktewater
 - Als gemeente hebben we een rol in de goede zorg voor de ondergrond: historische bodemverontreinigingen worden doelmatig beheerd volgens het principe van risicogericht saneren, waarbij gezondheid voor mens en milieu centraal staan. Nieuwe verontreinigingen worden actief voorkomen door duurzaam bodembeheer en het toepassen van preventieve maatregelen. Bij functiewijzigingen op de grond wordt de bodem gesaneerd passend bij het nieuwe gebruik.
 - Duurzaam bodembeheer: Om de bodem gezond en functioneel te houden voor toekomstige generaties, werken we volgens de principes van duurzaam bodembeheer. Dit betekent dat we de draagkracht van de bodem in acht nemen bij nieuwe ontwikkelingen en het belang van bodemfuncties meewegen.
 - Preventie van bodemuitputting: Er wordt ingezet op behoud van bodemkwaliteit door het bevorderen van natuur-inclusieve en bodemvriendelijke stadsontwikkelingen. Dit draagt bij aan de klimaatbestendigheid van de stad en vermindert de druk op de bodem door bijvoorbeeld intensieve bebouwing of grondverzet.

6.1.2 Referentie (wat staat er in de huidige Omgevingsvisie?)

Hoogwaterveiligheid

In de Omgevingsvisie Maastricht 2040 en de Ontwikkelvisie Zuidelijk Maasdal staan mogelijke (verruimings)maatregelen genoemd om de overstromingsveiligheid te verbeteren:²⁸

- groene rivier Borgharen-Itteren: het verbeteren van de doorstroming ten oosten van Borgharen en Itteren;
- optimaliseren doorstroming eiland Bosscherveld: een combinatie van waterstandsdeling en diverse meekoppellansen, waaronder een verbetering van de nautische veiligheid en het realiseren van KRW doelstellingen;
- Franciscus Romanusweg en spoorbrug: een potentiële combinatie van waterstandsdeling, stedelijke ambities en nautische veiligheid als oplossing voor de flessenhals van Maastricht;

- optimaliseren doorstroming Pietersplas/Oosterplas: een potentiële combinatie van waterstandsdaling en de gewenste (recreatieve) kwaliteitsimpuls voor het gebied.

De aanpak van de hoogwaterveiligheid van de Maas biedt kansen om de verbinding tussen stad en Maas te verbeteren. Uitgangspunt hierbij is “ruimte waar het kan en dijken waar het moet”. Door de rivier meer ruimte te geven, ontstaan mogelijkheden om aantrekkelijke groen- en natuurgebieden toe te voegen met ruimte voor diverse vormen van recreatie. Loop- en fietsroutes verbinden deze gebieden met de rest van Maastricht en dragen bij aan meer beleving van natuur en passende levendigheid. Aan de westzijde van de Maas liggen kansen om ter hoogte van de Maasboulevard het contact met de rivier te versterken met publiekstrekkende functies in gebouwen en een kwaliteitsimpuls van de openbare ruimte.²⁹ Het Rivierlandschap, met de Maas als verbindend element, heeft zich ten noorden van Maastricht ontwikkeld tot een nat natuurgebied van formaat. Ten zuiden van Maastricht ligt het accent meer op watergebonden recreatie en meer levendigheid, onder andere in de vorm van een openbaar dagstrand. De stedelijke groenzones zijn belangrijke ontmoetingsplekken in de stad, waarbij steeds meer gebieden intensief worden gebruikt voor diverse georganiseerde en niet-georganiseerde activiteiten.³⁰

Klimaatadaptatie

Maastricht wil in 2040 een klimaatbestendige stad zijn, die is voorbereid op de gevaren van klimaatverandering. Vergroening is nodig om de stad te verkoelen in hete zomers en water op te vangen na hevige hoosbuien, zodat mensen het hele jaar veilig en comfortabel gebruik kunnen maken van aantrekkelijke private en openbare ruimten. Daarbij worden particulieren en ondernemers gestimuleerd om private terreinen, daken en voortuinen te vergroenen en waterinfiltratie mogelijk te maken.³¹ Door verdunning van het aantal woningen in de stadsranden ontstaan kansen om ruimte te creëren voor vergroening en wateropvang.³²

*Bodem*³³

In grote delen van Maastricht is de bodem verontreinigd door diverse menselijke activiteiten of door slibafzettingen na overstromingen van de Maas. Deze verontreinigingen doen zich voor over een groot gebied en er is geen duidelijke kern of patroon aanwezig. Er wordt daarom gesproken van diffuse bodemverontreiniging. De aanpak van diffuse verontreinigingen is na verschillende grondsaneringen in een beheerfase terecht gekomen: de huidige bodemkwaliteit (inclusief diffuse verontreinigingen) wordt beschouwd als voldoende geschikt voor de huidige functies en het gebruik van de ondergrond. Hierbij is het uitgangspunt dat bij veranderingen in functies en gebruik, de bodemkwaliteit in lijn blijft met de vastgestelde bodemfunctieklassen, door op bouwlocaties te toetsen op het ontstaan van nieuwe risico's bij functiewijzigingen en via sturing van ontwerp en inrichting wordt een optimum gezocht tussen risico's en kosten.

Transformatieprincipes:

- In het centrum en in opgehoogde en overstromingsgebieden gelden beperkingen voor bodemgevoelige functies, zoals volkstuinen, landbouw, natuurontwikkeling. Dit is nodig vanwege de historische verontreinigingen en mogelijke blootstellingsrisico's. Voor nieuwe groene functies wordt waar nodig de bovengrond vervangen of geoptimaliseerd d.m.v. een leeflaag om blootstelling aan vervuilde grond te minimaliseren.
- Omdat gebiedseigen diffuse verontreinigingen grondverzet in het centrum en de opgehoogde gebieden relatief duur maakt, wordt gestuurd op een gesloten grondbalans.

6.1.3 Ruimtelijke strategie voorkeursalternatief

Gelet op de urgente problematiek op het gebied van waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en waterveiligheid wordt het water- en bodemsysteem vroegtijdig en volwaardig meegenomen bij ruimtelijke ordening, planvorming en landgebruik. In de ruimtelijke ontwikkeling houden we rekening met de natuurlijke beperkingen en mogelijkheden van het lokale water- en bodemsysteem. Naast waterbeheer besteden we ook aandacht aan bodemkwaliteit en draagkracht, waarbij bijvoorbeeld verontreinigde locaties integraal worden meegenomen in de planvorming.

In 2040 zijn de problemen rondom waterkwaliteit in het regionale watersysteem aangepakt in lijn met de verplichtingen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Hiervoor wordt samengewerkt met meerdere overheden met ieder eigen verantwoordelijkheden. Gemeente Maastricht draagt hierbij zorg voor het minimaliseren van het aantal overstorten uit het stedelijk riool op het oppervlaktewater, concreet gaat het om het watersysteem van de Kanjel, Fontein en Tapgraaf. Ook zal in dit kader een waterbuffer gerealiseerd moeten worden bij Itteren.

Ten behoeve van de waterkwaliteit in alle natuurbeken, primair een verantwoordelijkheid van het Waterschap, is een zogenaamde beekdalbrede benadering toegepast met meer ruimte voor een meanderende beek waardoor het waterbergend vermogen is vergroot, het water beter wordt beschermd tegen uitspoeling van nitraten en de ecologische kwaliteit van de beek wordt verbeterd (zie ook thema Groen).

Daarnaast heeft de gemeente zich ingespannen om via zorgvuldige ruimtelijke ordening de grondwatervoorraad voor onze drinkwatervoorziening aan te vullen, op peil te houden en te beschermen om een goede kwaliteit te waarborgen. Dit gebeurt door het drinkwaterwingebied en grondwaterbeschermingsgebieden te beschermen, onder meer door deze gebieden op te nemen in het omgevingsplan en functies en gebruik in dat gebied daarop te toetsen en belastende activiteiten te reguleren.

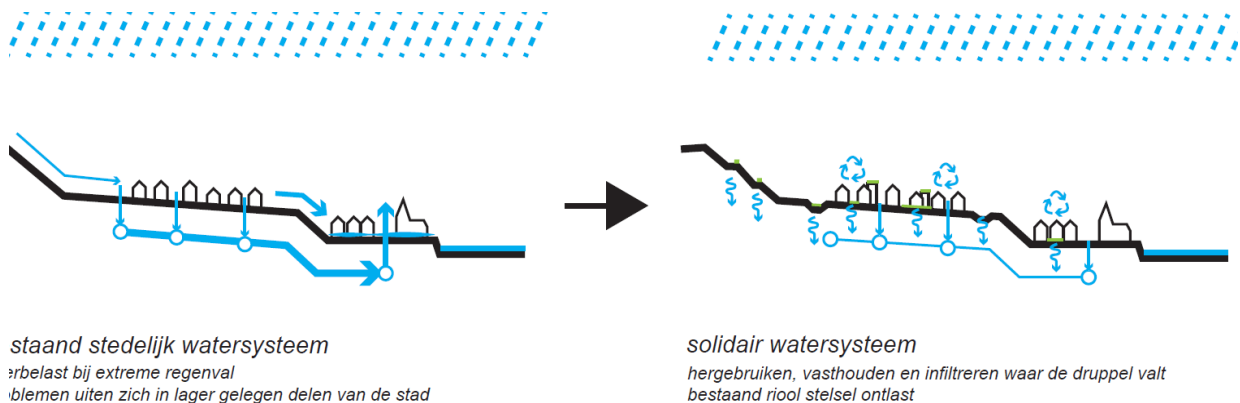
De wateroverlast door hevige regenval in het stedelijk gebied is in 2040 beperkt door systematisch regenwater maximaal daar waar het valt te hergebruiken, infiltreren, bufferen en vertraagd af te voeren. Zo worden de pieken op het riool verlaagd, en tegelijkertijd is het positief voor de waterbeschikbaarheid in droge perioden en het beperken van hittestress. Het doel is om water in woningen (met uitzondering van kelders) zoveel mogelijk te voorkomen.

Er wordt niet voor gekozen om de capaciteit van het riool drastisch te vergroten omdat dit zeer kostbaar is en naar verwachting niet toereikend op de langere termijn. We geven prioriteit aan de maatregelen die het grootste effect genereren en de grootste knelpunten oplossen, maar zoeken actief naar meekoppelkansen bij onderhoud van groen en verharding. Denk hierbij aan maatregelen als het toevoegen van groen, realisatie van waterbassins, aanvullen van vijvers en ontkoppeling van hemelwaterafvoeren en minder verharding (zowel in de publieke ruimte als op privaat terrein). De gemeente dient met betrekking tot de openbare ruimte het goede voorbeeld te geven.³⁴ In figuur 6 zijn de maatregelen die stadsbreed worden getroffen schematisch weergegeven.

Gelet op de omvang van het probleem en de verwachting dat het probleem groter wordt door de gevolgen van klimaatverandering in de komende decennia zullen bewoners en ondernemers ook een bepaalde mate van zelfredzaamheid, ook wel waterweerbaarheid, moeten hebben.

Waar dit gaat zetten we in op mogelijkheden om met deze maatregelen recreatie te vergroten (als er geen water in de buffers staat), en waar mogelijk kijken we ook naar kansen om de beleving van het water te vergroten.

Figuur 6: Schematische weergave van transformatie van het lokale watersysteem

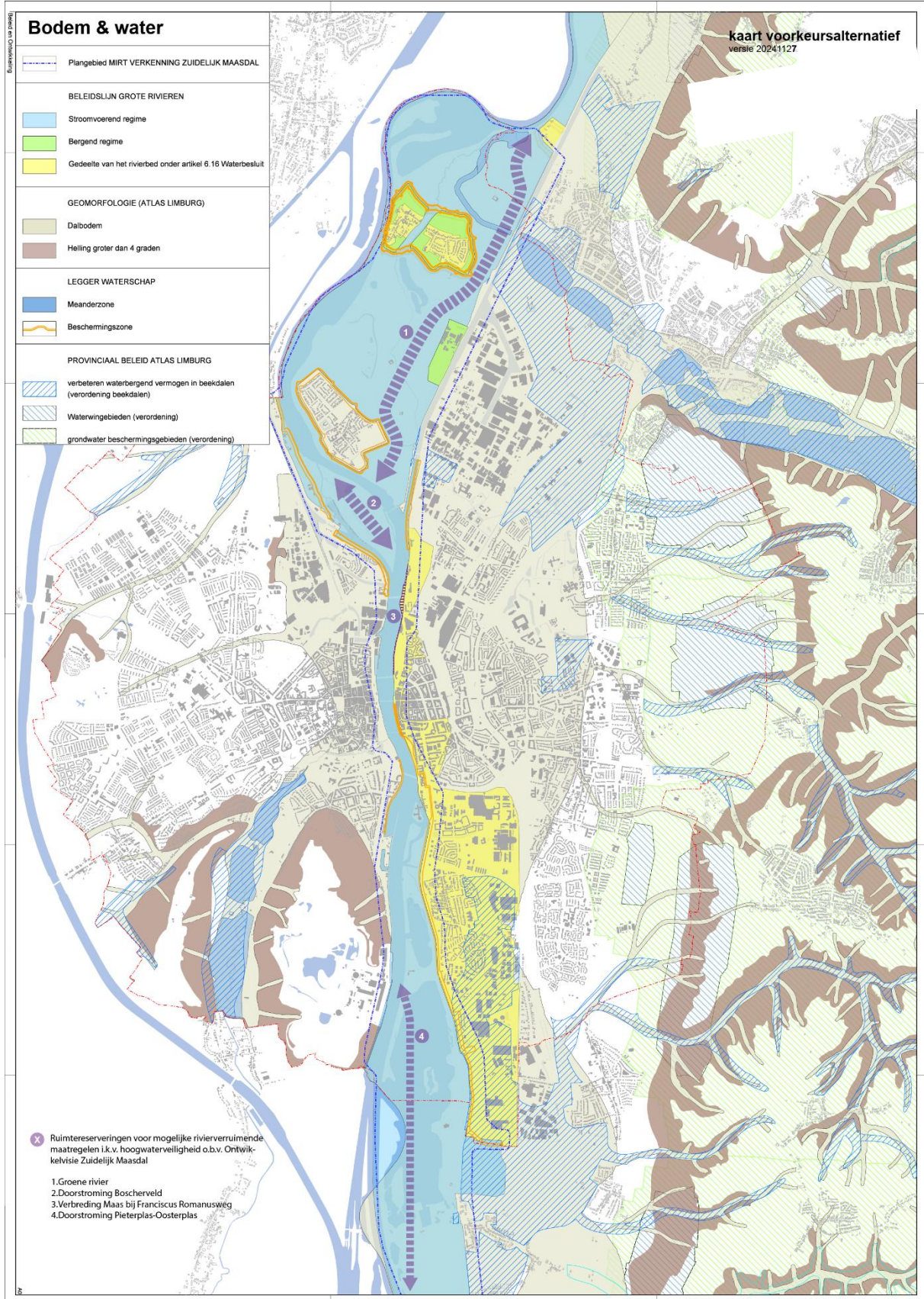
Ook het contact met natuurbeken en met name de Maas willen we versterken. Er zijn voorzieningen aan het water gerealiseerd voor waterrecreatie en verkoeling. De meanderende beken versterken de beleving van het water. De nieuwe waterbuffers zijn waar mogelijk zo ingericht dat het verder bijdraagt aan deze beleving én mogelijkheden voor waterrecreatie biedt.

Verder is hoogwaterveiligheid in relatie tot de Maas een enorme opgave. In 2040 (in ieder geval voor 2050) wordt voldaan aan de veiligheidsnorm ter voorkoming van overstromingsgevaar, door de uitvoering van diverse hoogwaterveiligheidsmaatregelen. De gemeente werkt hierin samen met het Rijk (verantwoordelijk voor de Maas) en Waterschap (verantwoordelijk voor het regionale watersysteem).

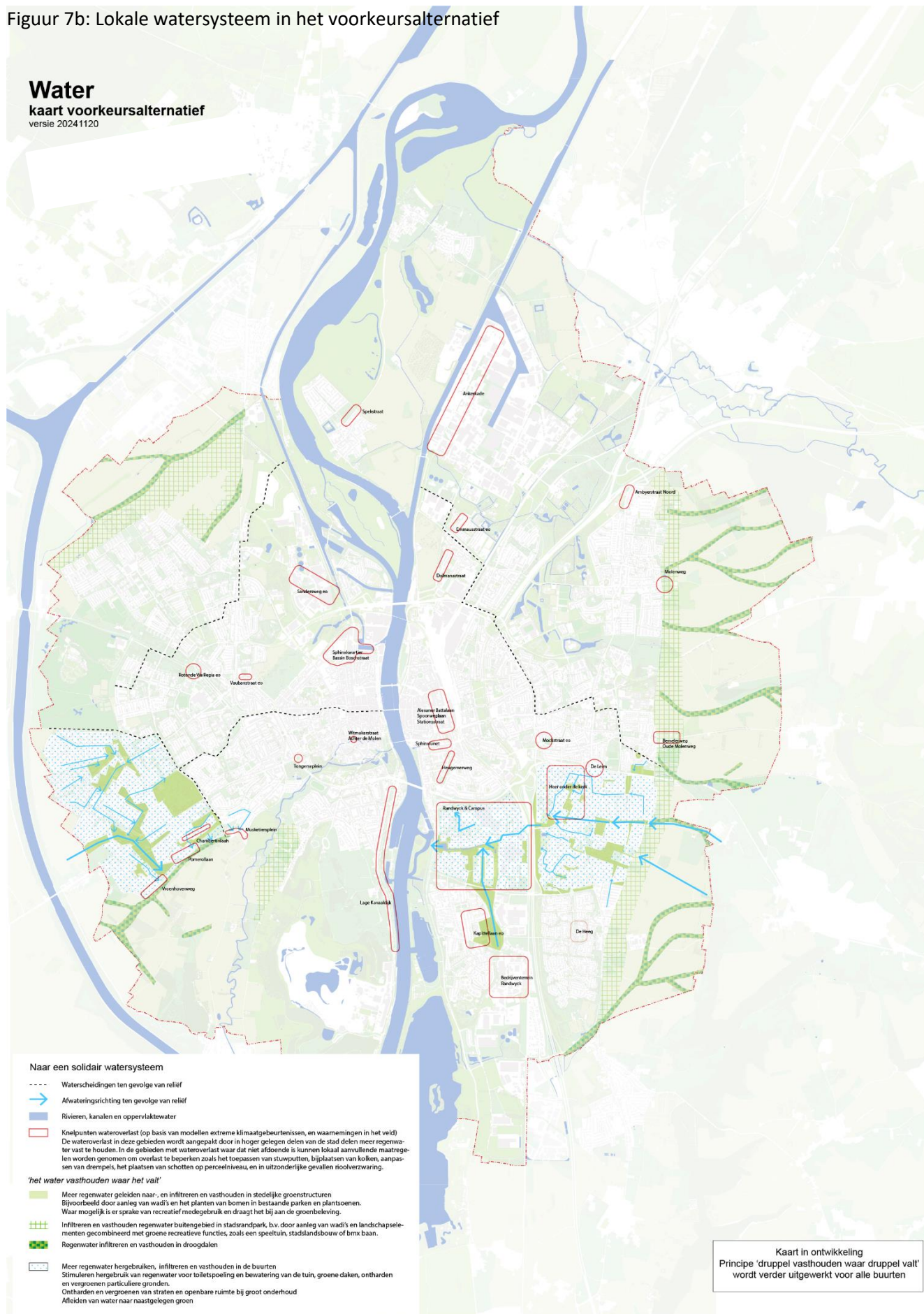
In 2040 zijn diverse hoogwatermaatregelen getroffen in het Zuidelijk Maasdal. Daarbij is gezocht naar ruimte voor de rivier zodat de bouw van hoge keringen in het historisch centrum van de stad zoveel mogelijk worden voorkomen. Goede bescherming van vitale delen van de stad (bijvoorbeeld Randwyck) is het uitgangspunt. We zullen daarom altijd alle opties openhouden en kiezen voor een integrale afweging waarbij gezocht wordt naar meekoppelkansen bij hoogwatermaatregelen. Op dit moment is een MIRT-verkenning 'Zuidelijk Maasdal' opgestart. Voorsortierend op de uitkomst van die verkenning veronderstellen we dat maatregelen overeenkomen zoals opgenomen in de vigerende Omgevingsvisie (referentie). Dit zijn de bochtverbreding nabij de Franciscus Romanusweg, de realisatie van een groene rivier bij Itteren, de sloop van de spoorbrug, de aanpassing van de overlaat in Bosscherveld en het optimaliseren doorstroming Pietersplas/Oosterplas (zie figuur 7).

Het credo blijft "ruimte voor de rivier waar het kan en dijken waar het moet".³⁵ We creëren geen nieuwe stedelijke ontwikkelingen (functies of landgebruik) die een belemmering vormen in het stroomvoerend gebied van de Maas. Stedelijke ontwikkelingen in het bergend gebied zijn alleen tot stand gekomen onder voorwaarden zoals het uitsluiten van afwenteling van hoogwaterrisico's in tijd en plaats. Nieuwe activiteiten in het rivierbed van de Maas (stroomvoerend en bergend regime) voldoen aan het afwegingskader in de Beleidslijn Grote Rivieren. Bij stedelijke ontwikkelingen buiten deze gebieden dienen hoogwaterrisico's zoveel mogelijk gemitigeerd te worden, waarbij het streven is dat de uitzonderingsgebieden in Maastricht met betrekking tot deze beleidslijn een zodanig beschermingsniveau krijgen dat deze kwalificatie geschrapt wordt.

Figuur 7a: Water en bodem

Figuur 7b: Lokale watersysteem in het voorkeursalternatief

In 2040 is de veiligheid voor de scheepvaart verbeterd door het verwijderen van de spoorbrug in combinatie met de realisatie van een nieuwe wandel- en fietsbrug over de Maas zonder pijlers in de vaarroute (zie ook thema Mobiliteit).³⁶

De Maastrichtse bodem is door verontreinigingen in het verleden in 2040 diffuus verontreinigd. Er zijn echter geen nieuwe verontreinigingen bijgekomen, de resterende verontreinigingen worden doelmatig beheerd en vormen geen risico voor het gebruiken van de locaties met hun specifieke functie(s).

6.1.4 Uitvoering van de ruimtelijke strategie: ‘hoe gaan we dit doen?’

- Gefinancierd vanuit het Waterprogramma worden maatregelen getroffen voor het tegengaan van stedelijke wateroverlast, waar knelpunten met grootste overlast prioriteit krijgen (op basis van klachten en waarnemingen Stadsbeheer) in zowel woonbuurten als op bedrijventerreinen.
- Tegelijkertijd wordt op basis van een hydrologische analyse zo’n knelpunt aangepakt wat in de regel leidt tot maatregelen hogerop in de stad.³⁷ Onder andere door stadsbreed in te zetten op het stapsgewijs ontkoppelen van grote verharde oppervlakten en het transformeren van straatprofielen naar het profiel van de ‘straat van de toekomst’ met meer ruimte voor groen en wateropvang.
- We stimuleren particulieren om niet alleen water te hergebruiken, te infiltreren, maar ook bij hun activiteiten rekening te houden met de bodem, zoals het vermijden van bodembedreigende stoffen en het verbeteren van de bodemstructuur door vergroening van terreinen. Dit draagt bij aan de verbetering van het bodem- en watersysteem.
- Bij nieuwe projecten verplichten we standaard tot afkoppelen, bergen en mogelijk hergebruiken van regenwater. Op termijn, na 2030, werken we toe naar ontkoppeling van bestaande aansluitingen.
- We treffen samen met onze projectpartners maatregelen in het Zuidelijk Maasdal voor het vergroten van de hoogwaterveiligheid.
- Om de diffuse bodemverontreinigingen beheersbaar te houden en verdere verontreinigingen te voorkomen, wordt per gebied een gebiedsgerichte benadering gehanteerd.

6.2 Groen

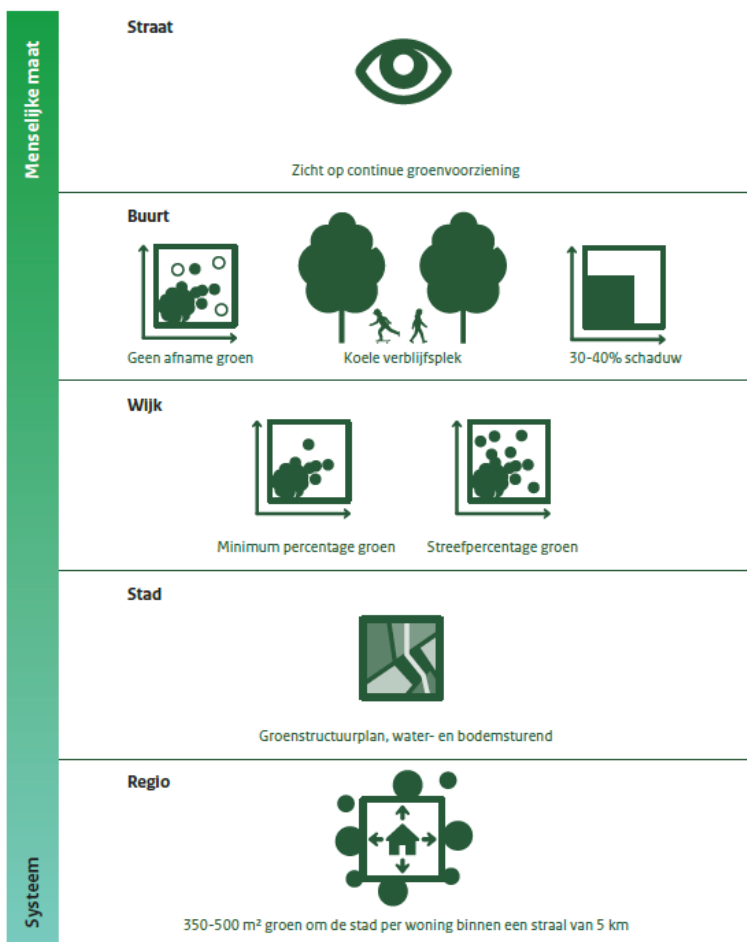
6.2.1 Doelen en ambities

Maastricht wil in 2040 een klimaatbestendige stad zijn. Vergroening is nodig voor het opvangen van water, verkoeling in de stad en niet op de laatste plaats voor recreatie en welzijn. Maastricht heeft als grotere stad bovengemiddeld veel last van hittestress, met name in het versteende centraal stedelijk gebied. Hittestress is slecht voor de fysieke gezondheid en te weinig groen in de dagelijkse leefomgeving is slecht voor de mentale gezondheid. Daarnaast draagt stedelijk groen bij aan de instandhouding van de biodiversiteit en kan groen een rol spelen bij de klimaatadaptatie van de stad. Tot slot draagt stedelijk groen bij aan de aantrekkelijkheid van de stad voor inwoners, ondernemers en bezoekers.³⁸

Het vergroenen van de stad is daarbij een van de meest terugkerende thema's tijdens de stadsdeelgesprekken in de tweede helft van 2023. Zowel bewoners als ondernemers hebben vergaande wensen op dit onderwerp. Ook het Burgerberaad heeft in haar adviezen een concrete groennorm voor de stad opgenomen; per buurt dient 15% van het openbaar gebied groen te zijn.

Het is dus onder meer vanuit onze gezondheid, drinkwaterbeschikbaarheid en voedselzekerheid van belang dat de natuurgebieden in de omgeving van Maastricht van goede kwaliteit zijn, de bodem vruchtbaar is, het grondwater van goede kwaliteit is en de biodiversiteit veerkrachtig is. Op dit moment is dit niet de realiteit en zijn verbeteringen gewenst.³⁹

Figuur 8: De vijf schaalniveaus van de Handreiking 'Groen in en om de stad'

We gebruiken bij deze stedelijke vergroeningsopgave de vijf schaalniveaus van de Handreiking 'Groen in en om de stad'.⁴⁰ Overeenkomend met de Europese ambities en regelgeving, en met de voornemens uit het Regeerprogramma van de Rijksoverheid hebben wij concreet de volgende ambities:

- Beleving van groen vanuit de woning/werkplek (straatniveau)
- Toegankelijkheid van koele en groene plekken en routes (buurt- en wijkniveau)
- Groene uitloop & toekomstbestendig buitengebied (stad- en regioniveau)

6.2.2 Referentie (wat staat er in de huidige Omgevingsvisie?)

Het unieke weidse landschap om Maastricht heen wordt gekoesterd. Dit natuurlandschap draagt bij aan de aantrekkelijkheid en het groene en duurzame karakter van onze stad en regio.⁴¹ Daarvoor gelden de volgende principes:⁴²

- vasthouden aan het principe 'compacte stad in een weids landschap', dus in principe geen nieuwbouw in groen- en natuurgebieden;
- geen verdere intensivering en schaalvergroting van het agrarisch grondgebruik;
- recreatief gebruik stimuleren voor wandelaars en fietsers;
- beschermen van natuurwaarden en bevorderen diversiteit.

Vergroenen van de stad

Maastricht wil in 2040 een klimaatbestendige stad zijn, die is voorbereid op de gevaren van klimaatverandering. Vergroening is nodig om de stad te verkoelen in hete zomers en water op te vangen na hevige hoosbuien, zodat mensen het hele jaar veilig en comfortabel gebruik kunnen maken van aantrekkelijke private en openbare ruimten. Daarnaast leveren groen en natuur een bijdrage aan CO₂-opvang en de biodiversiteit in de stad. De vergroening van Maastricht zal geleidelijk plaatsvinden en voornamelijk meeliften op de ontwikkelingen en ingrepen richting 2040.⁴³ Een groener Maastricht biedt meer ruimte voor spelen en bewegen, stimuleert lopen en fietsen en biedt de condities om te sporten in de openbare ruimten. Mensen worden daarbij uitgenodigd om niet alleen elkaar te ontmoeten, maar ook om de natuur in stad en regio op te zoeken.⁴⁴

Het stadspark in de Binnenstad en het Charles Eyck-park worden op dit moment intensief gebruikt. Het is wenselijk om ook in andere groene gebieden de levendigheid te laten toenemen. Voor evenementen in groene gebieden is het wenselijk om, waar mogelijk, in te zetten op spreiding. Andere gebieden lenen zich met hun bijzondere ecologische natuurwaarden minder voor intensief gebruik en zijn meer geschikt voor rustigere activiteiten zoals wandelen, fietsen en passende recreatieve activiteiten.⁴⁵

Buitengebied

Aan de noordzijde van de stad wordt het Rivierpark Maasvallei gerealiseerd. Hier ligt de nadruk op natuurrecreatie. Aan de zuidzijde van de stad liggen kansen voor meer intensief recreatief gebruik van de Maas. Aan de oostzijde van de rivier kan een openbaar dagstrand worden aangelegd, met mogelijk een verbinding over het water naar het ENCI-gebied aan de westzijde.⁴⁶

In het buitengebied is het doel is om de landschappelijke kwaliteit waar nodig te versterken en daarnaast te komen tot een zo duurzaam mogelijk natuurlijk en agrarisch gebruik van de gronden.⁴⁷ Daarnaast wordt geïnvesteerd in natuurontwikkeling voor extensief gebruik, met aandacht voor de biodiversiteit, versterken van kleine landschapselementen en recreatieve wandel- en fietsroutes.⁴⁸

6.2.3 Ruimtelijke strategie voorkeursalternatief

In het stedelijk gebied is het groen kwalitatief verbeterd en is extra groen toegevoegd. Het groen is gevarieerder, aantrekkelijker en beter bestand tegen droge perioden. De wateroverlast door hevige buien en hittestress in lange periodes met hoge temperaturen zijn daarmee verminderd.

De staat van de gebieden met gebiedseigen natuur is vitaal. De stikstofproblematiek is opgelost. De bodem is vruchtbaar en gezond, landbouwgewassen worden meer? bestoven door insecten en zowel het oppervlaktewater als het grondwater is van goede kwaliteit. Hiervoor is de gebiedseigen natuur veerkrachtiger gemaakt, zowel in de stad als in het buitengebied. Ook zijn de landbouw, landgebruik en voedselproductie verduurzaamd en is het gebruik van fossiele brandstoffen teruggedrongen (zie ook thema Energie).

Stad

Aan de hand van een groennorm is bepaald in welke buurten meer stedelijk groen nodig was. Deze norm is afhankelijk van de stedenbouwkundige karakteristiek, en bestaat uit een minimumpercentage per wijk dat gehaald is in 2040, en een streefpercentage voor de lange termijn. De groennorm hanteren we dus niet als een rigide alles bepalende spelregel, maar is richtinggevend voor onze ambities, waarbij nieuwe ontwikkelingen dienen te voldoen aan het streefpercentage. Deze norm is ongeveer:⁴⁹

<i>Stedenbouwkundige karakteristiek</i>	<i>Minimumpercentage</i>	<i>Streefpercentage</i>
Historische binnenstad	15%	20%
Werkgebieden	25%	30%
Woonwijken	30%	40%

De genoemde percentages hebben betrekking op het oppervlak van de leefomgeving op buurtniveau (de noemer), waarbij het oppervlak groen op daken en gevels ook meetellen (de teller). Via landelijke viewers is informatie beschikbaar op vergroeningsthema's. Na aanpassing van de Wijk- en Buurt Indeling (WBI) zal deze informatie beter kloppend zijn voor Maastricht. Bij projecten zal daarom bij de start het juiste minimum- en streefpercentage vastgesteld worden.

Daarnaast zorgt een aantal andere criteria voor een goede spreiding van het stedelijk groen, zodat iedereen er baat bij heeft:

- Zicht op minimaal 3 bomen vanuit iedere woning en werkplek (dit mogen ook groene gevels en/of daken zijn of een natuurgebied in de direct nabijheid van de woning)
- Minimaal 30% schaduw op buurtniveau, dit kan zowel schaduw zijn van bomen als van (hoge) gebouwen (lagere temperatuur in de buurt)
- Minimaal 40% schaduw op wandel- en fietsroutes in de buurt (koele routes)
- Maximaal 300 meter loopafstand naar een koele plek van minimaal 200 m² in de openbare ruimte (met beschaduwde zitplekken)
- Maximaal 300 meter loopafstand naar een groene openbare plek van minimaal 200 m² (genoeg groene plekken voor het aantal inwoners in de buurt)

Verder is het ook van belang, vooral voor de Basiskwaliteit Natuur, dat het stedelijk groen ook evenwichtig opgebouwd is (zowel particulier als openbaar), een goede spreiding van typen groen is:

- 40% hoge vegetatie (bomen)
- 20% middelhoge vegetatie (struiken)
- 40% lage vegetatie (gras)

Op de kaart van het VKA is met een symbool per buurt aangegeven of het stedelijk gebied nu groen genoeg is:

- De vulling van het symbool geeft aan of de kwantitatieve hoeveelheid groen (groennorm percentage) nu gehaald wordt (minimum- of streefpercentage behaald).⁵⁰
- De kleur van het symbool geeft weer of de kwalitatieve hoeveelheid groen (is er genoeg spreiding) nu gehaald wordt (hoe groener hoe beter).

Bij de hoofdgroenstructuur van de stad is een deel specifiek aangewezen als gebruiksgroen (door mensen), met specifieke inrichting en beheer. Het overige groen draagt vooral bij aan een klimaatadaptieve, aantrekkelijke en biodiverse stad.

De groen-blauwe dooradering (GBDA) is uitgebreid en waar mogelijk doorgetrokken de stad in. Ze vormt zo ecologische verbindingen tussen stad en natuurgebieden, in combinatie met aantrekkelijke koele fiets- en/of wandelpaden (voor ommetjes vanuit de stad). Door het toevoegen van een uitgebreid netwerk van informele fiets- en wandelroutes wordt in de (op grotere afstand van de stad gelegen) Natura 2000-gebieden de recreatieve druk verlaagd. Dit komt de natuurkwaliteit ten goede.

Grote groene binnenterreinen in de stad worden beschermd en zoveel mogelijk overdag openbaar toegankelijk gemaakt, om aan de groen- en/of de koeltenorm te voldoen daar waar geen ruimte meer is om dergelijke plekken op openbaar terrein te realiseren.

Gebieden in de stad die belangrijk leefgebied zijn voor beschermde soorten zijn als stedelijke natuurgebieden beschermd. Dit geldt onder andere voor het Groene Raamwerk Belvédère, waarmee het groengebied Hoge Fronten goed verbonden is met omliggende ecologisch waardevolle gebieden. Deze stedelijke natuurgebieden zijn alleen plekgewijs toegankelijk voor gebruiksgroen.

Buitengebied

Het principe 'compacte stad in een weids landschap' wijzigen we in 'compacte stad in een groen landschap'. Het buitengebied (landschap) is zoveel als mogelijk vrij gebleven van stedelijke ontwikkeling, omdat er verdicht is in het bebouwd gebied en de beschikbare ruimte optimaler en hoogwaardiger wordt ingezet. In het landschap krijgen goede combinaties van (natuur inclusieve) recreatie, (duurzame) landbouw, energie-opwek en natuur een plek. Daarom spreken we beter over groen, dan weids.

De buitengebieden zijn verder ontwikkeld tot een groen uitloopgebied van de stad. Er is een stadsrandzone van 50-250 meter breed gemaakt, als buffer tussen het agrarisch gebied en de woningen. Hierin krijgen specifieke groene recreatieve functies een plek, zoals: groene uitloopgebieden, recreatie en sport, pluk- en voedselbossen en stads- en moestuinen (voedselcoöperaties en stedelijke voedselproductie) en waterbuffering. In sommige delen van de stad, zoals Maastricht-oost, ontbreken grote stadsparken. Daar functioneert deze zone als een groot langgerekt stadspark, gelegen tussen stad en landbouwgebied, vergelijkbaar met het noordelijke deel van het Jekerdal.

De groen-blauwe dooradering (GBDA) is sterk aangezet door droogdalen zoveel als mogelijk te vergroenen en in te richten als groenblauwe corridors. De droogdalen, waar in het verleden vaak wateroverlast op akkers was na hevige regenval, zijn omgevormd tot 'groene verbindingen' van circa 50 meter breed, bestaande uit opgaande beplanting, waterbergingen, bloemrijke bermen en een onverhard wandelpad. Hiertoe zijn door eigenaren op vrijwillige basis gronden geruild, waarbij de gemeente een aanjagende rol heeft ingenomen. Deze structuren zijn ontworpen met aan zuidzijde opgaande beplanting (bijvoorbeeld een houtwal) waardoor het water en de wandelroute in de schaduw liggen en er zo min mogelijk schaduw op de landbouwgrond ten noorden van structuur valt. De GBDA zorgt ervoor dat hemelwater langer wordt vastgehouden, lokaal de stikstofdruk op Natura2000-gebieden afneemt en ook het grondwater beter van kwaliteit is geworden. Ook ontstaan er betere ecologische verbindingen tussen de natuurgebieden. De GBDA zorgt verder voor meer recreatieve mogelijkheden (ommetjes), waardoor de recreatieve druk op kwetsbare Natura 2000-gebieden afgenomen is.

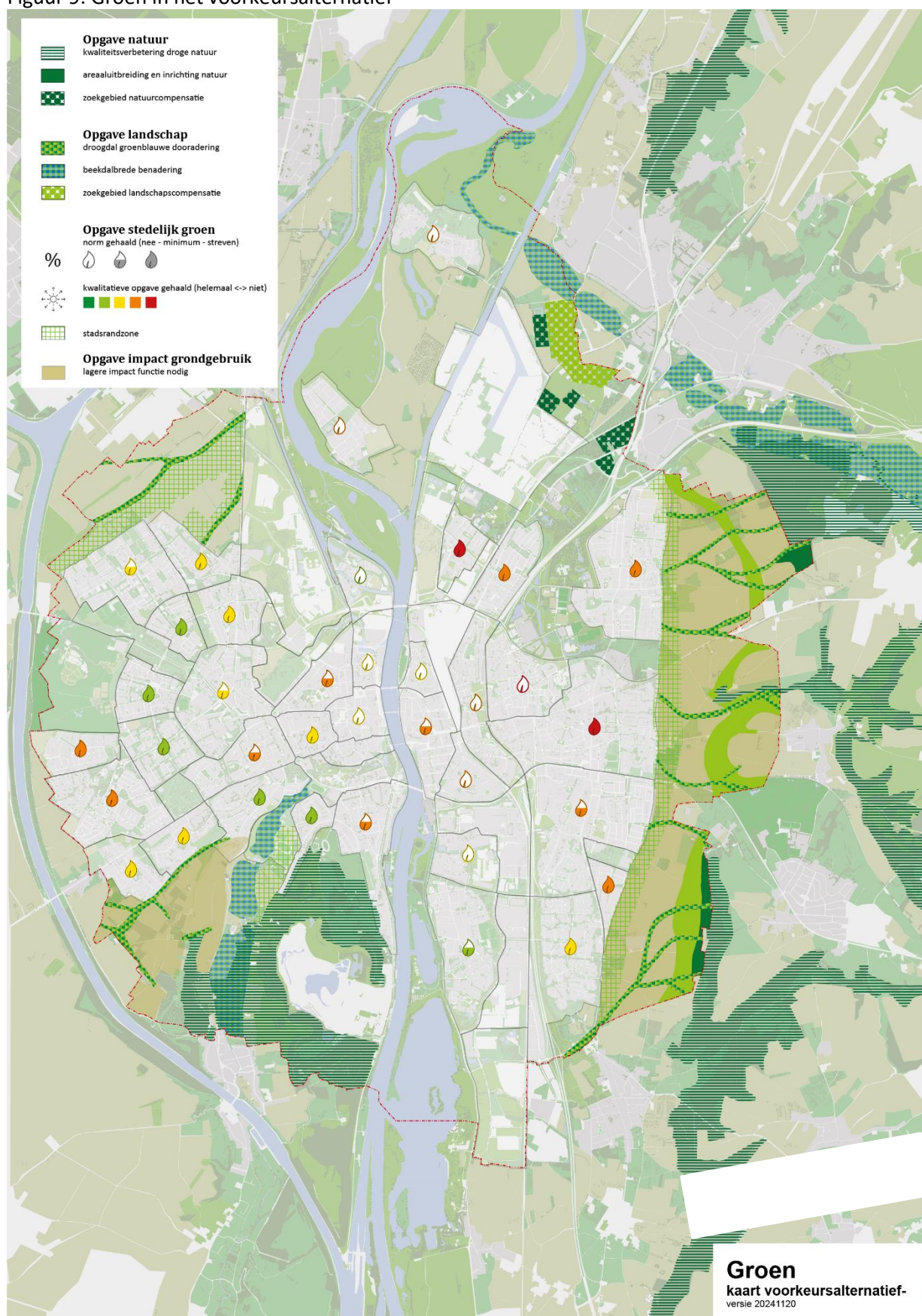
Deze GBDA is gerealiseerd op (semi)overheidsgronden, om deze structuren duurzaam op de juiste plek in stand te kunnen houden. Voor het onderhoud zijn beheercontracten afgesloten met agrariërs, indien wettelijk mogelijk kunnen deze GBDA ook meetellen voor de verplichtingen vanuit Europese en nationale eisen (agrarisch natuurbeheer, braakligging, bufferstroken). Dit met het doel om zoveel mogelijk aaneengesloten landbouwgrond te handhaven, die weinig schade ondervindt van het veranderende klimaat (wateroverlast, droogte).

De Natura 2000-gebieden zijn in samenwerking met onze partners versterkt met nieuw bos, bufferzones en de gebieden worden onderling verbonden met nieuwe natuur (Natuurnetwerk Nederland). Het extra areaal bos en natuur heeft ervoor gezorgd dat de inwoners van de stad op minder reisafstand een bijzondere natuurervaring kunnen beleven. Dit heeft mede geholpen het probleem van run-off en interflow vanuit het agrarisch gebied de natuurgebieden in te beperken.⁵¹ Ook het omvormen van de hellingen naar bloemrijk gras en struweel, draagt bij aan de wateropgave. De helling vormt een extra spons waardoor regenwater minder snel tot oppervlakkige afstroming komt en langer vastgehouden wordt en tevens is deze helling een extra ecologische verbindingszone en leefgebied voor soorten door het agrarisch gebied in noord-zuid richting. Ook zijn deze stroken interessante recreatieve routes en plekken, waar je even “de stad uit bent” en een mooi uitzicht hebt over het Maasdal. Deze (beweide) graslanden verlagen ook de druk op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden, aangezien ze niet (aanvullend) bemest en/of bespoten worden.

Tussen de omgevormde droogdalen en de terrassen is in 2040 nog steeds volop ruimte voor landbouw. De landbouw is doorontwikkeld en heeft minder invloed op het milieu (zowel richting de lucht als richting het grondwater). Er zijn vormen van lokale landbouw gericht op voedselproductie (bijv. plantaardige eiwitten), de productie van bouwmaterialen en vormen van tuinbouw (vollegronds, in strokenteelt). De productie wordt in beginsel lokaal/regionaal afgezet. De lokale agrariërs richten zich ook op het beheer van het landschap, daarmee is de financiële armslag van agrariërs op een toekomstvaste wijze vergroot. De huidige percelen Natuurnetwerk (agrarische natuur) in het Buitengebied-Oost worden herbegrensd naar de te ontwikkelen bufferzones rondom en verbindingzones tussen Natura 2000-gebieden.

Door de realisering van de groen-blauwe dooradering, brede ecologische verbindingszone op de helling en de nieuwe vormen van landbouw wordt ook de drinkwaterwinning in dit gebied duurzaam beschermd. Schoner grondwater leidt tot schoner oppervlaktewater, de KRW-doelen worden behaald.

Figuur 9: Groen in het voorkeursalternatief

6.2.4 Uitvoering van de ruimtelijke strategie: 'hoe gaan we dit doen?'

- We vergroenen de stad stap voor stap op basis van een groennorm (op niveau van iedere wijk en ieder bouwinitiatief). Op projectbasis is consequent bij met name (middel)grote ontwikkelingen de hoeveelheid groen in de stad uitgebreid dan wel gecompenseerd binnen de projecten. Er gelden (nieuwe) richtlijnen voor de hoeveelheid groen en onverhard oppervlak. Daar waar ruimte op maaiveld schaars is, zijn innovatieve oplossingen zoals groene gevels en groene daken toegepast. We beschermen zoveel mogelijk bestaand groen en bestaande bomen.
- De gebruikswaarde van het groen te verbeteren door toevoeging van bijvoorbeeld kunst en sport- en spelmogelijkheden
- Het bestaand verhard oppervlak in de stad is vergroend zowel in de publieke ruimte als op privaat terrein, bijvoorbeeld door het verwijderen van straatparkeren aan de straatzijde en tegelwippen op binnenterreinen en in voor- en achtertuinen. Hiervoor zijn stimuleringsmaatregelen ingezet en is groen toegevoegd aan het straatbeeld tijdens wegreconstructies vanwege bijvoorbeeld onderhoud of de energietransitie (denk aan de aanleg van warmtenetten). Buurten waar hoge temperaturen zorgden voor zogenaamde hitte-eilanden zijn met prioriteit vergroend.⁵²
- We realiseren groen-blauwe verbindingen met mogelijkheden om recreatief te fietsen en wandelen. Door bestaande wandel- en fietsroutes te vergroenen of nieuwe plekken en ontbrekende routes te realiseren (zoals bijvoorbeeld bij het Zennepark in Brussel gedaan is).
- Bij bomen langs drukke autowegen wordt tunnelvorming van het bladerdek voorkomen door goed onderhoud, om te voorkomen dat de uitstoot van het verkeer blijft hangen.
- De veerkracht van het landelijk gebied is vergroot doordat een groen-blauwe dooradering (GBDA) gerealiseerd is. Hierdoor zijn de gevolgen van klimaatverandering (wateroverlast, droogte) sterk verminderd. Voor de GBDA hebben het Jekerdal en het oostelijk buitengebied prioriteit gekregen vanwege de nabij gelegen Natura 2000-gebieden en de beekdalen. Hierbij stimuleren we vrijwillige ruil van gronden en nemen we situationeel waar nodig een proactieve grondpositie.
- De landbouw is door provinciaal beleid verduurzaamd en gebruikt geen of veel minder mest en gewasbeschermingsmiddelen, zodat de natuur kan herstellen en de waterkwaliteit van het oppervlakte- als grondwater verbeterd. Voedselproductie is meer gericht op de burgers in de regio dan op de wereldmarkt. Er is door het Waterschap bij alle natuurbeken een zogenaamde beekdalbrede benadering toegepast met meer ruimte voor een meanderende beek (zie ook thema Water).
- We creëren ruimte voor publiek toegankelijke waterrecreatie en parkachtige stadsrandzones voor recreatie en waterretentie.

6.3 Energie

6.3.1 Doelen en ambities

Maastricht is in 2050 volledig klimaatneutraal.⁵³ De wijze waarop en het tempo van de energietransitie worden vooral bepaald door Europees en landelijk beleid.⁵⁴ Binnen die kaders zetten wij regionaal/lokaal in op:

- Gebouwde omgeving: 62.000 gebouwen aardgasvrij verwarmen.
- Mobiliteit: Nederlands verkeer en transport stoot geen schadelijke uitlaatgassen en CO₂ meer uit.
- Landbouw en landgebruik: uitstoot en opslag CO₂ in een kringloop.
- Industrie: circulaire en CO₂-arme industrie, fabrieken draaien op groene energie.
- Lokale opwek van duurzame elektriciteit, conform het bod Regionale Energie Strategie 1.0.
- Inzetten van restwarmte voor het verwarmen van delen van de stad (en industrie stimuleren om restwarmte beschikbaar te stellen aan de omgeving).

6.3.2 Referentie (wat staat er in de huidige Omgevingsvisie?)

Ten tijde van het opstellen van de Omgevingsvisie zijn de Regionale Energiestrategie (RES) en Warmtevisie nog in de maak. Gesteld wordt dat de energietransitie één van de grote opgaven voor Maastricht richting 2040 is. Het streven is om de komende jaren een aantal projecten voor grootschalige opwekking te realiseren: de Zonneweide Lanakerveld, de Zonneweide Belvédèreberg, de Waterkrachtcentrale Bosscherveld en de Waterkrachtcentrale Borgharen. Kansen voor energieneutrale of zelfs energieleverende gebiedsontwikkeling zijn er vooral op plekken waar verdichting of nieuwbouw plaats gaat vinden, met bijzondere aandacht voor de Groene Loper. Mogelijke nieuwe projecten komen voort uit de RES. Daarnaast ligt het accent op besparen van de huidige energievraag, met bijzondere aandacht voor het verduurzamen van bestaande gebouwen door isolatie en het stimuleren van duurzame mobiliteit.⁵⁵

Op (industriële) bedrijvenparken wordt voorzien dat steeds vaker energieopwekking plaats vindt, bijvoorbeeld op daken, met windmolens of windturbines en via gebruik van restwarmte. Daarbij wordt gestimuleerd om de ruimte multifunctioneel te gebruiken door slimme combinaties van gebruik van gebouwen (op daken) en (productiegebonden) activiteiten (restwarmte).⁵⁶

Naast een technische is de energietransitie ook een maatschappelijke opgave, om samen met bewoners en partijen tot realistische en gedragen oplossingen te komen. In de afgelopen jaren is hier al fors geïnvesteerd met het uitvoeringsprogramma Maastrichts Energieakkoord (MEA). Daarbij is ingezet op coalitievorming, commitment en communicatie, aan de hand van vijf actielijnen: wonen, industrie, gemeentelijke organisatie, elektrische mobiliteit en gebiedsontwikkeling. Dat heeft geleid tot achttien akkoorden met grote organisaties in de stad die bijdragen aan de ambitie om Maastricht in 2030 energieneutraal te krijgen.⁵⁷

6.3.3 Ruimtelijke strategie voorkeursalternatief

Uitgangspunten voor een duurzame energievoorziening én een goede fysieke leefomgeving zijn:

- Vanwege het uitgangspunt compacte stad is maximaal ingezet op zon-op-daken en (grootschalige) terreinen binnen het verstedelijkte gebied. Als voorzieningen voor het energiesysteem zoals leiding- en kabeltracés, hoogspanningsstations, de vele netstations en eventuele extra grootschalige energie-opwek in het buitengebied een plek moeten krijgen worden deze zorgvuldig ingepast, bij voorkeur op basis multifunctioneel grondgebruik.
- Integrale stedelijke ontwikkeling: maatregelen energietransitie koppelen aan bredere opgave, zoals bijvoorbeeld de kloppende harten in de buurt (buurtbatterij, buurtclub, collectieve opwek) en klimaatadaptatie (Straat van de Toekomst, vergroening, wateropgave).
- Opwek, distributie en opslag van elektriciteit is in toenemende mate gedecentraliseerd en vraagt lokaal meer ruimte, uitbreidingen en verzwaringen verzekeren toekomstbestendige elektriciteitsinfrastructuur. Daarom moet er in elke buurt ruimte gereserveerd worden voor deze voorzieningen.
- In de gebiedsaanpakken richting een aardgasvrij Maastricht op basis van fysieke kenmerken gebied en bebouwing, energievraag en -aanbod en sociale karakteristieken van de wijk.

Steeds vaker is sprake van momenten waarop de vraag naar elektriciteit groter is dan wat het netwerk kan leveren, oftewel netcongestie. Daarmee is netcongestie in korte tijd uitgegroeid tot een hardnekkige bottleneck in de energietransitie van Nederland en zeker ook in Maastricht. De samenwerking met de netbeheerders en grootverbruikers voor het oplossen van de netcongestie is op de korte termijn daarmee een kritische succesfactor voor het voorkeursalternatief.

We hanteren de volgende strategie:

- Energiebesparing
- Netverzwaring en elektrificatie
- Warmtenetten
- Gebiedsgerichte aanpak
- Opslag van energie
- Lokale opwekking

Energiebesparing

We zetten in op het beperken van de energievraag. Bijvoorbeeld door het faciliteren van isolatie van woningen, kantoren en andere gebouwen, het helpen van bedrijven om hun processen efficiënter te maken of door het stimuleren van lopen en fietsen als alternatief voor de auto.

Netverzwaring en elektrificatie

Het is onzeker hoe de energievraag richting 2040 zich precies zal ontwikkelen, afhankelijk van de economische en demografische groei en de mate waarin energiebesparing kan worden geëffectueerd. Wel is duidelijk dat de elektriciteitsvraag – als onderdeel van de totale energievraag – fors zal toenemen als gevolg van elektrificatie van het verwarmen van gebouwen, industriële processen en mobiliteit.

Net als in de afgelopen decennia zal in 2040 de energie die wordt gebruikt in Zuid-Limburg grotendeels worden aangevoerd van elders. Daarbij zullen verschuivingen plaats vinden naar andere vormen van energie (bijv. groene waterstof in plaats van aardgas) en nieuwe retourstromen zullen ontstaan (bijv. CO₂). Het landelijke netwerk dient hiertoe aangepast en uitgebreid te worden, zoals het doortrekken van het hoogspanningsnetwerk (380 kV) naar Graetheide en de realisatie van pijpleidingen via de Delta Rijnkorridor tot Chemelot. Ook het regionale elektriciteitsnetwerk dient verzaamd te worden om de grotere vraag naar elektriciteit te kunnen leveren.

In Maastricht betekent dit in 2040 ruimtelijk dat :

- Naar schatting in 1 op de 3 straten het ondergrondse elektriciteitsnetwerk moet worden verzwaaard.
- Circa 600 nieuwe netstations (met oppervlak van ca. 35 m²) zijn gerealiseerd.
- De HS/MS-stations in Limmel, Wittevrouwenveld, Heer en Boschpoort moeten worden uitgebreid, dan wel zijn vernieuwd.
- Vermoedelijk twee hoogspanningsstations, één aan de noordzijde en één aan de zuidzijde van Maastricht, met een ruimteclaim van circa 3 tot 4 hectare moeten worden gerealiseerd.

In 2040 zal een aanzienlijk deel van het fossiele brandstof aangedreven wagenpark (personen- en goederenvervoer) zijn vervangen door voertuigen met elektrische aandrijving. De aanschaf van elektrisch aangedreven voertuigen is landelijk gestimuleerd. Maastricht voert - conform landelijk beleid – de emissiezone voor Stadslogistiek in per 2025. Ook is het aantal (snel-)laadpalen in de openbare ruimte en op privaat terrein uitgebreid. Deelauto's zijn elektrisch en beschikbaar via een fijnmazig aanbod op buurthubs (herkenbare groep autoparkeerplekken in pandig of in buitenruimte al dan niet gecombineerd met andere voorzieningen). In een deel van de hubs zijn ook energie-opwek en -opslag georganiseerd. Openbaar vervoer en het stedelijke goederenvervoer zijn grotendeels emissievrij.

De industriële processen zijn grotendeels verduurzaamd door elektrificering. Voor specifieke (maak)industrie zal mogelijk groen gas en/of waterstof worden ingezet. Indien dit het geval is, zullen naast verzwaring van het elektriciteitsnet ook investeringen nodig zijn voor de aanlevering of productie van groen gas en/of waterstof via leidingen of op kleinere schaal via het water naar bijvoorbeeld de Beatrixhaven. Mogelijk zijn hier koppelkansen bij het regionaal Warmtenet Zuid-Limburg. Aansluiting op een mogelijk waterstofnetwerk zal zich concentreren rondom de Beatrixhaven (en eventueel Bosscherveld), dus alleen daar lijkt een duurzame maakindustrie die gebruik maakt van hoge-temperatuur productieprocessen mogelijk.

De landbouw en het landgebruik worden emissievrij door gebruik van elektrische voertuigen, verduurzaming van de gebouwen en waar nodig vindt – conform de verstedelijkingsalternatieven onder thema Groen – opslag van CO₂ in de natuurlijke kringloop plaats en overstap naar andere typen gewassen bijvoorbeeld ten behoeve van biobased bouwen en isolatie.

Warmtenetten

In 2040 is er een warmtenet in Maastricht, met name in de buurten rond het centrum en rondom de Health Campus. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van lokale warmtebronnen (o.a. drie rioolwaterzuiveringsinstallaties, restwarmte van de industrie en de Maas) en wordt ongeveer 50% van de circa 90.000 woningequivalenten verwarmd via een warmtenet.⁵⁸ Indien het regionaal Warmtenet Zuid-Limburg gerealiseerd is, zal nog eens 25% via dit warmtenet voorzien worden. Om dit regionaal warmtenet (en aansluiting daarop) te faciliteren zijn leidingen en een grote warmtehub (installatiegebouw op terrein met oppervlak van ca. 1 ha, zoeklocatie omgeving Viaductweg) aan de noordzijde van Maastricht gerealiseerd. Ook zijn verspreid over de stad diverse backup warmteketels gerealiseerd. De rest van de bebouwde omgeving wordt verwarmd via all-electric-oplossingen (bijvoorbeeld met een warmtepomp) of andere toepassingen die in de toekomst geïnitieerd worden (bijvoorbeeld met groen gas of waterstof). Door vooral in te zetten op warmtenetten proberen we de groei van de elektriciteitsvraag te beperken. Een grote onzekerheid bij de realisatie van de warmtenetten is betaalbaarheid.

Gebiedsgerichte aanpak

Gelet op de netcongestie werken we gebiedsgericht samen met netbeheerders en verbruikers aan slimme oplossingen zodat vraag en aanbod van energie beter worden afgestemd en beschikbare

(lokaal opgewekte) energie beter kan worden benut. Hieraan wordt waar zinvol ook het thema energiebesparing gekoppeld.

Opslag van energie (elektriciteit, warmte, waterstof)

Opslag van energie is in 2040 gemeengoed en bestaat in verschillende vormen:

- Kleinschalige opslag om 24-uurs disbalans op te vangen, zoals thuisaccu's (mogelijk in vorm van een autoaccu).
- Middelgrote opslag, bijvoorbeeld in de vorm van samenwerkende bedrijven die aansluitcapaciteit op het net delen en elkaars lokale opwek gebruiken, buurthubs waar vanuit energie wordt verdeeld en opslag van warmte voor warmtenetten zoals backup-ketels of in de vorm van buurtbatterijen als congestieverzachtende maatregel
- Grootschalige opslag (bijvoorbeeld in de vorm van groene waterstof) om verschillen tussen vraag en aanbod per seizoen uit te balanceren.
- Afhankelijk van de uitrol van het regionaal Warmtenet Zuid-Limburg is in de regio een grootschalige opslag en een grootschalige warmtehub gerealiseerd.

De aanvullende ruimteclaim is voor de eerste twee soorten gering en zal op eigen terrein of in buurthubs gerealiseerd worden. Het type grootschalige opslag vraagt meer ruimte en krijgt gelet op specifieke kenmerken een plek op of nabij een bedrijventerrein en bij voorkeur op private gronden en in samenwerking met de afnemende bedrijven. Gelet op de schaarste aan uitgeefbare bedrijfsterreinen dient voor dit type opslag nut en noodzaak zorgvuldig onderbouwd te worden en bij voorkeur bij te dragen congestieverzachting en netbalans, en niet tot (extra) netwerkcongestie te leiden.

Lokale opwekking

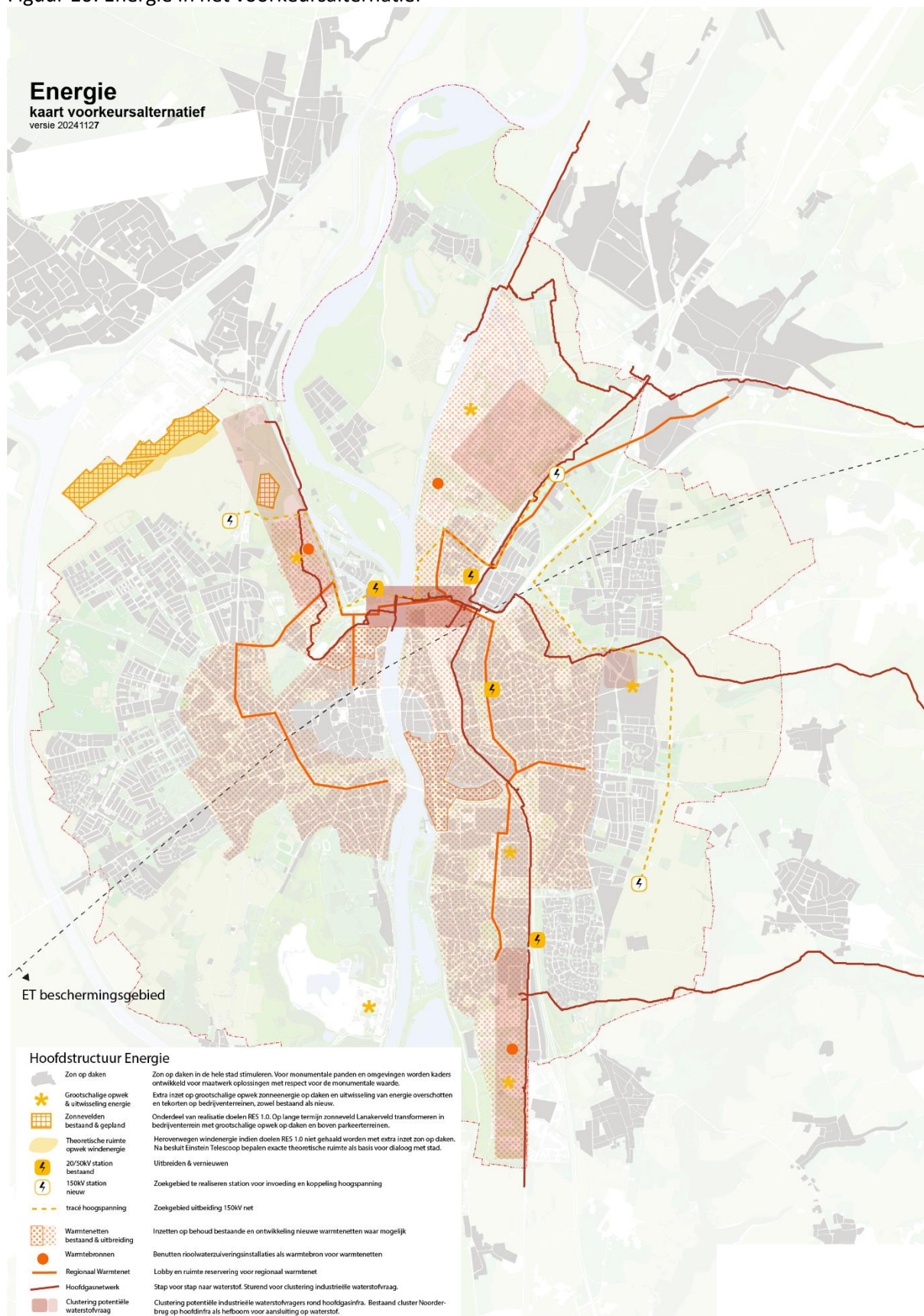
In de lijn met de Regionale Energie Strategie wordt in de toekomst een deel van de elektriciteit lokaal en duurzaam opgewekt. Het RES-bod 1.0 van Maastricht bevat de opwek van 0,248 TWh per jaar via grootschalige zonne-energie uiterlijk gerealiseerd in 2030. Dit bod wordt ruimtelijk geëffectueerd door:

- Het inmiddels gerealiseerde zonnepark Belvédère (0,011 TWh).
- Het in voorbereiding zijnde zonnepark Lanakerveld (0,053 TWh).
- De realisatie van grootschalige toepassing zon-op-dak (0,052 TWh)⁵⁹.

Hiermee resteert een zoekopgave voor grootschalige opwek (0,132 TWh), die nog nader ingevuld moet worden in de vorm van meervoudige ruimtegebruik (parkeerterreinen, spoorse voorzieningen, langs rijksinfrastructuur (OER), op water en (verharde) bedrijventerreinen).⁶⁰

De omvang van de resterende zoekopgave en netwerkcongestie maken het onwaarschijnlijk dat het RES-bod 1.0 op tijd wordt gerealiseerd. Dat maken dat energiebesparing en de gebiedsgerichte aanpak nog belangrijker. Bovendien vraagt dit een open vizier voor andere oplossingsrichtingen die op termijn een rol kunnen spelen.

Figuur 10: Energie in het voorkeursalternatief

6.3.4 Uitvoering van de ruimtelijke strategie: 'hoe gaan we dit doen?'

- We werken intensief samen met netbeheerders Tennet en Enexis op basis van een planmatige transitievisie richting een toekomstbestendig elektriciteitsnet, o.a. door het faciliteren van uitbreiding van het elektriciteitsnet.
- We beperken de energievraag door isolatie van de gebouwde omgeving. Onder andere door een gebiedsgerichte aanpak met aandacht voor betaalbaarheid van energie voor inwoners met een lage financiële draagkracht. En ook door een gecoördineerde aanpak van de verduurzaming van historische panden in het centrum.
- We zetten in op verwarmen (en koelen) door warmtenetten, onder andere door alle grotere lokale warmtebronnen (RWZI's, Maas en beschikbare restwarmte van industrie) ontsloten te krijgen voor collectieve systemen.
- We doen – indien gewenst – een tracéreservering tussen Chemelot en Maastricht (het Maastrichtse deel) voor een regionaal warmtenet Zuid-Limburg.
- We stimuleren bedrijven bij het verduurzamen door energie te besparen, op te wekken, verbruik te verschuiven, op te slaan en samen te werken.
- We verkennen samen met de industrie de haalbaarheid van toegang tot waterstof, bijvoorbeeld door een aansluiting te krijgen op het landelijk waterstofnetwerk.
- We ondersteunen de lobby voor een snelle komst van de Delta Rijnkorridor naar Chemelot en uitbreiding van het 380 kV net tussen Maasbracht en Graetheide.
- We ontwikkelen een plan waarmee uiterlijk van 2030 de grotere bedrijventerrein en kantorenlocaties van het aardgas gaan.
- We werken regionaal samen op het gebied van grootschalige opwek van zonne-energie, onder andere vanwege bundeling van expertise en gemeentegrensoverschrijdende projecten. Voor nieuwe kansen voor grootschalige zonneweides wordt aangesloten bij het eerstvolgende kansen-onderzoek vanuit de regio.
- We stimuleren de opwek van zonne-energie op grote daken door middel van de gebiedsaanpakken en specifiek maatwerk voor doelgroepen. Wanneer hier voldoende potentie voor is wordt deze aanpak verbreed naar de toepassingen op parkeerplaatsen en –terreinen (solar carports) en eventueel zonne-energie op water.
- We verkennen de mogelijkheden voor opwek door water (waterkrachtcentrales) waar nodig en mogelijk binnen regionaal verband.

6.4. Mobiliteit

6.4.1 Doelen en ambities

Betere bereikbaarheid van banen en voorzieningen in Maastricht en de (Eu)regio

- Bijdragen aan/faciliteren van dagelijkse mobiliteit en ontplooiing van mensen; met nadruk op bewegen, spelen, inclusiviteit en ontmoeten.
- Versterken agglomeratiekracht door toename van het aantal bereikbare arbeidsplaatsen in (eu)regio. Met onder andere goede aanhaking van Maastricht op economische kerngebieden (Randstad, Brainport, Ruhrgebied en Vlaamse Ruit).

Ruimte voor gezonde, veilige en duurzame mobiliteit

- Verminderen van CO₂-uitstoot door verkeer tot een klimaatneutrale stad en regio in 2050.
- Met logistieke oplossingen, zoals vervoer over water, bijdragen aan transitie naar een circulaire economie in 2050.
- Minder hinder (verstoring) door wegverkeer.
- Vergroten van de verkeersveiligheid zodanig dat voor 2030 het aantal verkeersslachtoffers daalt en op termijn richting nul gaat.

Beïnvloeden gedrag met parkeerbeleid, mobiliteits- en verkeersmanagement

- Voor verplaatsingen binnen Maastricht groei van het aandeel lopen en fietsen.
- Voor verplaatsingen van/naar Maastricht groei van het aandeel fietsen en openbaar vervoer.
- Meer faciliteren en stimuleren van lopen, fietsen en deelmobiliteit.
- Afbouwen straatparkeren en parkeren op binnenterreinen voor forenzen en bezoekers, mits goede alternatieven gerealiseerd zijn buiten het centrum en aan de rand van de stad.

6.4.2 Referentie (wat staat er in de huidige Omgevingsvisie?)

Om de doelen van het mobiliteitsbeleid in de vigerende Omgevingsvisie te realiseren worden drie strategieën gevolgd:⁶¹

- I. In de stad creëren we ruimte voor lopen en fietsen en schone vervoersmiddelen
- II. In de regio zetten we in op snelle verbindingen en een betere bereikbaarheid van Maastricht
- III. We sturen en beïnvloeden het mobiliteitsgedrag met parkeerbeleid, mobiliteits- en verkeersmanagement

Bij strategie I zijn maatregelen benoemd met betrekking tot investeren in de loop- en fietsinfrastructuur, fietsparkeren, veilige inrichting van straten, oversteekbaarheid, het realiseren van (snel)laadpalen, de invoering van een milieuzone, deelmobiliteit, Mobility as a Service (MaaS)-initiatieven.

Voor strategie II wordt ingezet op snel en hoogwaardig grensoverschrijdend (Eu)regionaal openbaar en de ontwikkeling van station Maastricht tot een hoogwaardig (inter)nationaal en euregionaal knooppunt. Er wordt geïnvesteerd in enkele restopgaven in de weginfrastructuur. Het vrachtverkeer dat gebruik maakt van de bestaande grensovergangen met Vlaanderen wordt ontmoedigd.

In het kader van strategie III wordt parkeren op afstand gestimuleerd door het continueren van de tariefdifferentiatie en investeren in extra P+R en P+W-voorzieningen om vervolgens daarna na te gaan waar het aantal straatparkeerplekken verminderd kan worden, zolang hiervoor voldoende lokaal draagvlak is bij bewoners, ondernemers en organisaties. Voor nieuwe initiatieven worden de parkeernormen aangepast. Bewoners parkeren wordt zoveel mogelijk op centrale plaatsen gecombineerd met bijvoorbeeld deelauto's en goede fietsvoorzieningen, en vormen daarmee

mobility hubs. (Extreme) pieken in het verkeersaanbod worden opgevangen door gebiedsgericht mobiliteitsmanagement, topdagenbeleid en optimaal verkeersmanagement.

6.4.3 Ruimtelijke strategie voorkeursalternatief

Bij de actualisatie van de Omgevingsvisie continueren we het ingezette mobiliteitsbeleid, maar wordt op onderdelen het beleid aangescherpt, met tot doel op een zorgvuldige manier de mobiliteitstransitie te versnellen.

Ruimte voor gezonde, schone en duurzame mobiliteit

Maastricht is in 2040 een compacte stad, waar voorzieningen goed en op korte afstand bereikbaar zijn. We investeren in aantrekkelijk, veilig en comfortabel lopen en fietsen. Nu al reist 58% van de Maastrichtenaars te voet of per fiets naar werk of onderwijs. In 2040 is dit aandeel verder gegroeid omdat de meerderheid van onze inwoners werken en studeren in eigen stad, vaker te voet of te fiets gaan en vaker thuis of in nabijgelegen werk- en meetingsruimtes studeren en werken.

Maastricht beschikt in 2040 over ruimere en goed toegankelijke trottoirs en aantrekkelijke fietsroutes. Ook is geïnvesteerd in het verminderen van barrières, bijvoorbeeld door te werken aan de veiligheid en aantrekkelijkheid van het Kennedybrugtracé voor zowel voetgangers en fietsers en het realiseren van een nieuwe loop- en fietsbrug over de Maas. Ook realiseren we een aantrekkelijke fietssingelring om het centrum en een fietsparkeerring rond het kernwinkelgebied. Deze investeringen dragen bij aan het fietscomfort en zorgen tegelijkertijd ervoor dat er meer ruimte is voor voetgangers in de binnenstad.

Door Europees beleid zal in 2040 een groot deel van de auto's elektrisch zijn (de verwachting is dat in 2050 nagenoeg alle personenvoertuigen elektrisch zijn). Er is daarvoor wel voldoende laadinfrastructuur nodig, met een optimale spreiding van reguliere laders en snelladers. De logistiek in het centrum is volledig elektrisch en gebeurt in kleinere voertuigen. Er zijn verschillende logistieke hubs ingericht voor overslag en kortstondig voorraadbeheer nabij een aantal bedrijventerreinen in de stad. Aangevuld met fietsbezorghubs of kleinere logistieke hubs verspreid over de stad, nabij ontmoetingsplekken of aan levendige routes, mits dit verkeersveilig ingepast kan worden.

Ruimteclaims in de openbare ruimte zijn aanleiding om met de aanpak 'De straat van de toekomst' gezamenlijk met bewoners en ondernemers te onderzoeken waar bijvoorbeeld speel- en ontmoetingsruimte en verkoelend groen kan worden toegevoegd. Als dat ten kosten gaat van bijvoorbeeld straatparkeren zal altijd rekening gehouden moeten worden met de bereikbaarheid van woningen en functies, bijvoorbeeld voor zorgverleners, mensen die minder goed ter been zijn en logistieke stromen. We schatten in dat het aantal straatparkeerplekken omlaag kan, bijvoorbeeld omdat bewoners (en hun visite) steeds vaker inpandig of op buurthubs parkeren, waar ook deelauto's en laadvoorzieningen beschikbaar zijn. Forenzen en bezoekers zullen, in het gereguleerd gebied, steeds meer parkeren op afstand (P+W en P+R-voorzieningen). Op deze manier wordt de publieke ruimte gezonder, veiliger en inclusiever.

Knooppuntontwikkeling en goede verbindingen

Maastricht is onderdeel van een grotere regio. (Boven)regionale voorzieningen zoals onderwijs-, winkel- en culturaanbod liggen in Maastricht en de andere steden en kernen van Zuid-Limburg zoveel mogelijk op goed bereikbare plekken, bij voorkeur nabij de treinstations. Dat ruimtelijk beleid heeft ertoe bijgedragen dat Zuid-Limburg beschikt over goede openbaarvervoerverbindingen tussen de steden en grotere kernen. De treinen rijden frequent en belangrijke woonwijken en werklocaties zonder goede treinverbinding zijn bereikbaar via een aanvullend regionaal snelbusstelsel. Ook zijn er snelle fietsroutes waarmee het comfortabel fietsen is over langere afstanden.

In het afgelopen decennium is fors geïnvesteerd in goede autoverbindingen van en naar Maastricht. Met de combinatie van goede ruimtelijke ordening en aantrekkelijke alternatieven (OV en fiets) zetten we in op het beperken van de groei van het autoverkeer, ondanks een groeiend aantal inwoners. Om zo ook zonder nieuwe grote infrastructurele ingrepen te kunnen blijven profiteren van een goede autobereikbaarheid.

Er is met veel aandacht gewerkt aan de schaa sprong naar de Euregio. Enerzijds is het poli-centrische principe met complementaire steden uitgebreid naar steden als Aken, Luik, Hasselt en Genk. Iedere stad heeft een eigen profiel en daarbij passende bovenregionale voorzieningen op het gebied van toerisme, economie, onderwijs en cultuur. Samen met andere overheden is stap voor stap gewerkt aan het verbeteren van de regionale trein- en busverbindingen tussen deze steden.

Denk hierbij aan frequentieverhoging van de Drielandentrein, de intercity Eindhoven – Aachen Hbf, de Maastricht Brussel Express, het doortrekken van de Maaslijn naar Maastricht en aanvullende snelbussen naar Hasselt, Genk en de Chemelot campus. Station Maastricht Randwyck inclusief de stationsomgeving heeft een upgrade gekregen en verbindt de Health Campus hoogfrequent met belangrijke woon- en werklocaties. Door de toegenomen vraag naar openbaar vervoer rijden meer treinen en bussen.

Ook de barrièrewerking van de spoorzone rondom station Maastricht is aangepakt. Een deel van het emplacement is verkleind. Op de vrijgekomen ruimte is een dynamisch en autoluw stationsgebied ontstaan met ruimte voor diverse functies zoals wonen, onderwijs en stadsverzorgende kleinschalige bedrijvigheid. In de verdere toekomst – als ook het treinvervoer is gegroeid door voorgaande verbeteringen in vraag en aanbod – vindt ondertunneling van de doorgaande sporen plaats.

Bereikbaar en leefbaar euregionaal centrum

Maastricht heeft van oudsher een sterke aantrekkingskracht op bezoekers en dagelijkse forens uit een wijde omgeving. Veel van die bezoekers en forenzen reizen met de auto. Hierdoor heeft de aantrekkingskracht een keerzijde en staat het woon- en leefmilieu in de stad onder druk. De sleutel tot de oplossing van dit probleem ligt bij het verbeteren van alternatieven (fiets, bus en trein), maar vooral ook bij een goede parkeeroplossing.

In 2040 zal een substantieel deel van de forenzen en bezoekers parkeren in één van de P+R-voorzieningen (ook wel Mobility Hub) buiten of aan de rand van de stad: P+R Maastricht Noord, P+R Maastricht West (voorlopige zoeklocatie Via Regia), P+R Maastricht Zuid (voorlopige zoeklocatie Köbbesweg) en P+R Maastricht Oost (voorlopige zoeklocatie Akersteenweg - Poort van Heuvelland). Hier kunnen automobilisten rekenen op goedkopere, gegarandeerde en goed bereikbare parkeerplekken. Vanaf hier rijden er frequente bussen richting binnenstad en andere werklocaties en zijn (elektrische) deelfietsen beschikbaar. In aanvulling op de buslijnen is er vervoer op maat voor mensen die minder goed ter been zijn.

Een voorwaarde van succesvol parkeren op afstand is dat het aantal parkeerplaatsen voor bezoekers en forenzen in het centrum afneemt. Dit kan met het hanteren van lage parkeernormen en als onderdeel van de transformatie van de centrumkwartieren – bijvoorbeeld bij de realisatie van de maatregelen in het kader van sfeergebiedenanalyse – door toevoegen van groen en ontmoetingsruimte in plaats van straat- en binnenterreinparkeren.

Dit beleid betekent niet dat de auto uit het centrum, laat staan de rest van de stad, verdwijnt. Dat is niet gewenst. Bewoners behouden parkeergelegenheid en ook bij nieuwbouw zal afhankelijk van het woningtype parkeergelegenheid gerealiseerd worden. Er zal altijd rekening gehouden worden met de bereikbaarheid van woningen en functies, bijvoorbeeld voor mensen die minder goed ter been zijn of

zorg behoeven. Tegelijkertijd zal een steeds groter deel van de huishoudens vanwege hun leefstijl en/of levensfase geen auto willen bezitten of bereid zijn die op afstand te parkeren.

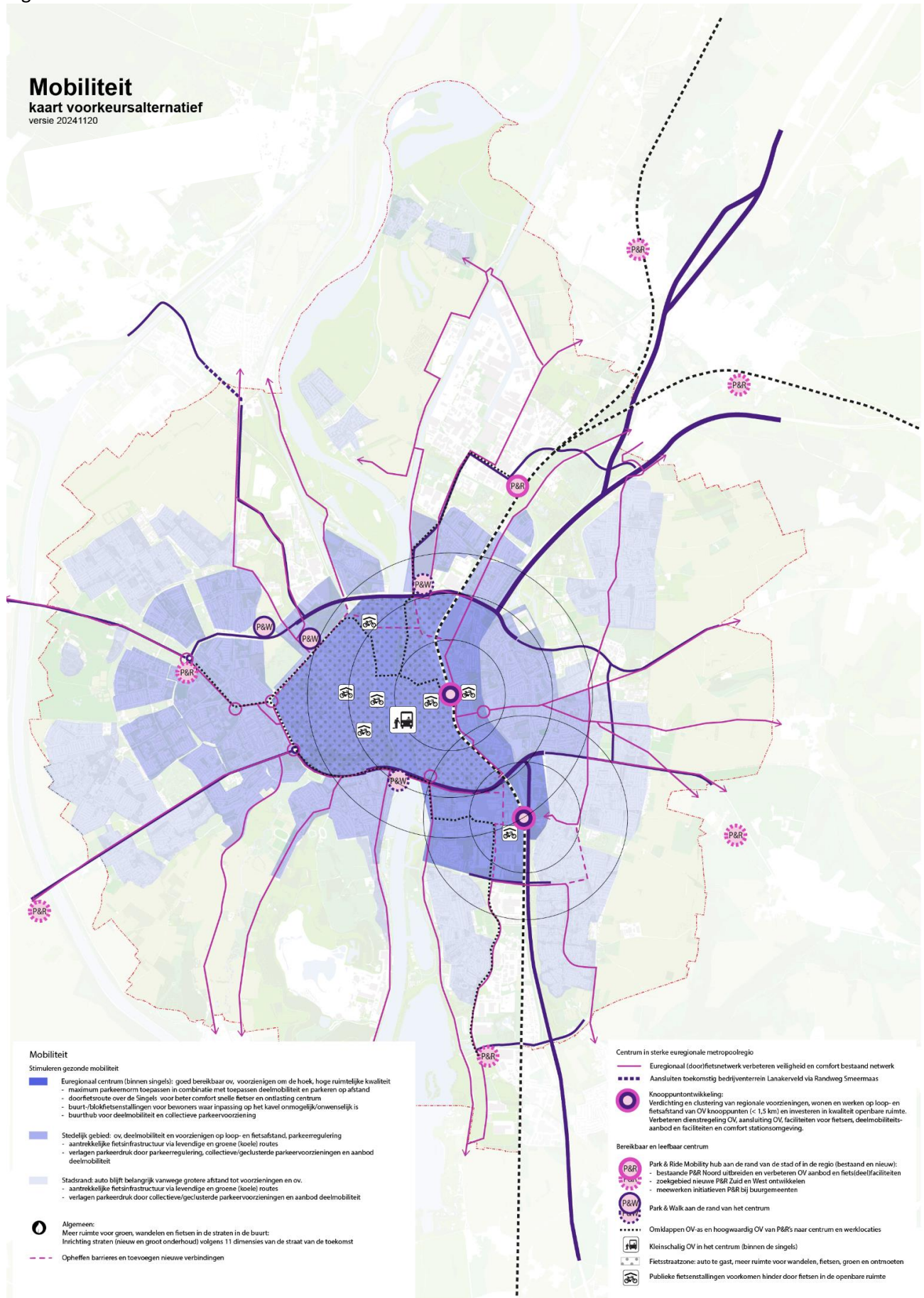
Het openbaar vervoer maakt mogelijk een beweging om het centrum heen. Onderzocht wordt of stadsbussen in plaats van over de Markt en het Vrijthof via de verlengde Maasboulevard en singelring kunnen rijden. De langere route wordt gecompenseerd door goede doorstroming, een heldere dienstregeling jaar rond en hoge punctualiteit op de ov-assen. Belangrijkste centrumhaltes worden/blijven Mosae Forum, Boschstraat Noord, Emmaplein en Tapijn. Een voorwaarde is dat voor mensen die minder goed ter been zijn via kleinschalig vervoer het volledige centrum bereikbaar blijft.

6.4.4 Uitvoering van de ruimtelijke strategie: 'hoe gaan we dit doen?'

- Hanteren van een integrale aanpak van straten en openbare ruimte naar een gezonde omgeving door bijvoorbeeld werk-met-werk aanpak (aanleiding is vaak: onderhoud, energietransitie, klimaatadaptatie of veerkracht). Die aanpak is gericht op straten en openbare ruimten, die woningen en functies in de stad op een veilige manier ontsluiten, maar vooral ook uitnodigen tot bewegen, spelen en ontmoeten en zorg dragen voor voldoende groen, schaduw en waterinfiltratie (11 dimensies).
- Parkeren op afstand, waardoor parkeerplaatsen in de stad anders ingezet kunnen worden voor waarde creatie (verblijven, klimaatadaptatie, fietsparkeren etc.). Op sommige plekken zijn parkeergarages voor bezoekers (deels) omgezet naar bewoners (in combi met fiets) en te reserveren plekken, waardoor straatparkeren kan verdwijnen en zoekverkeer vermindert.
- Verdichten rond OV-knooppunten en mobiliteitshubs (werken, wonen en recreatie) zodat het autogebruik en –bezit afnemen en de business case voor bestaand en nieuw openbaar vervoer toeneemt.
- Voor het ontwerp van verkeersruimte wordt het STOP-principe (in volgorde van prioriteit: Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Personenauto) gebruikt zodat de menselijke maat wordt geborgd. Ook wordt telkens bij wijzigingen in de openbare ruimte rekening gehouden met de toegankelijkheid van die openbare buitenruimte voor personen met een functiebeperking.
- Inzet op logistieke hubs - uitsluitend ten behoeve van lokale Maastrichtse afzetmarkt - zodat overslag naar schonere en kleinere voertuigen mogelijk is. De stedelijke logistiek is volledig elektrisch en gebeurt in compacte voertuigen. Er zijn verschillende logistieke hubs ingericht voor overslag en tijdelijk voorraadbeheer op de bedrijventerreinen Beatrixhaven, Bosscherveld en/of Maastricht-Eijsden. Aangevuld met fietsbezoerhubs nabij ontmoetingsplekken of aan levendige routes.
- Het realiseren van laadpalen met een optimale spreiding en balans van reguliere laders en snelladers. Voor de plaatsing van de snelladers zijn voorkeurslocaties: bestaande brandstofverkooppunten (tankstations), ontmoetingsplekken met detailhandel en dynamische centra zoals (Belvédère, Geusselt, Brightlands Health Campus).
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid door onder andere de maximale snelheid op wegen met een stapsgewijze aanpak en passende inrichting te verlagen naar 30 km per uur, met uitzondering van de grotere ontsluitingswegen en stroomwegen.⁶²
- De mogelijke overlast door mobiliteit wordt zoveel als mogelijk beperkt door een combinatie van goede ruimtelijke ordening: zo min mogelijk kwetsbare doelgroepen nabij drukke verkeersinfrastructuur, geluidsbarrières door groen of functies die niet geluidsgevoelig zijn, materiaal gebruik, (plaatselijk) snelheidsverlaging en mitigerende maatregelen bij gebouwen ter voorkoming van overlast. Om op deze manier overlast te voorkomen en te beperken voor omwonenden en naastgelegen voorzieningen.
- We investeren in aantrekkelijke fietsroutes in de vorm van regionale en stedelijke doorfietsroutes en fietsroutes en het realiseren van een fietszone in het centrum.

- Op initiatief van Rijkswaterstaat, de Vlaamse overheid en gemeente Eijsden-Margraten werken we mee aan onderzoek naar mogelijke verbeteringen van respectievelijk de Oeslingerbaan, Köbbesweg en de rondweg om Smeermaas.
- Er is een nieuwe Maasbrug gerealiseerd die het stationsgebied met het Sphinxkwartier verbindt.
- We leggen nadruk op veilig en comfortabel lopen en fietsen door te werken aan ruimere trottoirs en fietsroutes, maar ook aan het verminderen van barrières als de Maas en de spoorzone.
- We realiseren parkeerplekken op afstand en bouwen parkeren op straat af als de buurt meer behoefte heeft aan groen of ruimte voor ontmoeten.
- Als het parkeren op straat wordt afgebouwd wordt rekening gehouden met laad- en losplekken voor logistiek en parkeerplekken voor mensen die minder goed ter been zijn of ambulante zorg verlenen.

Figuur 11: Mobiliteit in het voorkeursalternatief

6.5 Wonen

6.5.1 Doelen en ambities

- De doelen die de stad nastreeft zijn niet nieuw. Die zijn: beschikbaarheid, kwaliteit en betaalbaarheid. Ofwel: voldoende woningen die voldoen aan (tenminste de minimale landelijke) kwaliteitseisen en die betaalbaar zijn voor de woningzoekenden waarvoor de woningen zijn bedoeld. Het verhogen van de woontevredenheid draagt bij aan het binden van (nieuwe) inwoners aan de stad en het waardebehoud van woningen.
- Het streven naar goede, betaalbare duurzame woningen waar het gezond wonen is voor iedereen bij zowel nieuwbouw als bij omvorming van de bestaande woningvoorraad of bebouwing.
- Nieuwbouw kan niet voorzien in de totale woningvraag. Daarom wordt ook ingezet op een efficiënter gebruik van bestaande woningvoorraad.
- Een driedelige focus op:
 - Woningen voor (o.a. afgestudeerde) starters en jonge gezinnen met name in stedelijke woonmilieus. Dit woonmilieu is uniek in Zuid-Limburg en draagt daarmee bij aan een evenwichtige regio.
 - Woningen die inspelen op de vergrijzing door het toevoegen van geclusterde levensloopbestendige en zorggeschikte woningen en het aanpassen van bestaande woningen.
 - Voldoende woonruimte voor studenten in het MBO, HBO en WO. Met name door meer grootschalige studentenhuusvesting met een zwaartepunt op de campus Randwyck.
- Clusteren wonen, werken en voorzieningen bij knooppunten in de stedenband van Zuid-Limburg.
- Flexibel woonaanbod: een flexibele schil om goed in te kunnen spelen op de dynamische woningmarkt (onder andere migratiestromen), met bijvoorbeeld ‘tijdelijke’ woningen die verplaatst kunnen worden en tijdelijke huurcontracten.
- Diversiteit aan woon- en leefomgevingen voor alle doelgroepen. Met inzet op een goede sociale samenhang en spreiding van doelgroepen in de buurten, en segregatie tegen te gaan door onder andere meer prijsgedifferentieerd te bouwen. Bijvoorbeeld wonen met zorg, het behouden van gezinswoningen in het centrum, groepsvormen, woonwagens en tiny houses.
- Evenwichtige regionale woningvoorraad. Te bereiken door het inzetten op “fair share”. Dat wil zeggen een betere verdeling van sociale huur en woningen voor aandachtsgroepen over de regiogemeenten.

6.5.2 Referentie (wat staat er in de huidige Omgevingsvisie?)

In de vigerende Omgevingsvisie wordt uitgegaan van minimaal een stabilisatie van het aantal inwoners richting 2040. Bij groei is het van belang dat de stad voldoende flexibiliteit en aanpassingsvermogen heeft om een toename van het aantal bewoners en bijbehorende sociaaleconomische activiteiten op te vangen. Groei is daarmee geen doel op zich, maar wel een toekomstscenario waar we rekening mee houden. Bij de bevolkingssamenstelling gaan we in ieder geval uit van een voortgaande ontgroening, vergrijzing en toename van het aantal studenten. Daarnaast heeft Maastricht de ambitie om ook een aantrekkelijk woon- en werkklimaat te bieden voor jongvolwassenen (20 - 35 jaar).⁶³

Aandachtspunten voor het (ruimtelijk) woonbeleid zijn:

- Maastricht is een prachtige stad om in te wonen, werken en verblijven.⁶⁴ Als motor voor de (Eu)regionale economie functioneert Maastricht ook als carrièrestad: een stad waar het niet alleen prettig wonen en verblijven is, maar waar de huidige en toekomstige bewoner een

carrière kan opbouwen in een dynamische (Eu)regio. Nationaal en internationaal staat Maastricht nog onvoldoende bekend als een stad met een sterke kenniseconomie en carrièrekansen. De verwachte groei van de universiteit en hogeschool en de voorgenomen gebiedsontwikkelingen bieden potentie om Maastricht meer als zodanig te positioneren.⁶⁵

- Kwetsbare doelgroepen blijven langer en vaker onderdeel uitmaken van de woonbuurten van Maastricht. Ouderen moeten langer thuis blijven wonen, migranten zoeken een woning en personen met verward gedrag kunnen steeds minder terecht in centrale instellingen. In de praktijk leidt dit tot een concentratie van kwetsbare doelgroepen in specifieke buurten in Maastricht, met name in buurten met een hoog percentage sociale huurwoningen. Deze doelgroepen zijn kwetsbaar, waardoor de verbinding tussen deze mensen en de rest van de samenleving extra aandacht vraagt.⁶⁶
- In Zuid-Limburg onderscheidt Maastricht zich met een gewild stedelijk woonmilieu. Er is met name behoefte aan 'stedelijk wonen met dynamiek om de hoek'; dat wil zeggen prettig wonen met de stedelijke voorzieningen op loop- of fietsafstand.⁶⁷

De volgende principes worden gehanteerd:⁶⁸

- Ruimte bieden voor menging van koop- en huurwoningen, om de voorwaarden te creëren voor gemengde buurten.
- Stimuleren betaalbare woonconcepten en combinaties van wonen en zorg.
- Verduurzamen van de woningvoorraad en overige gebouwen om energiedoelstellingen te behalen, in samenwerking met corporaties, ondernemers en particulieren.

De Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg is uitgangspunt voor de woningbouw.⁶⁹ In de Omgevingsvisie wordt onderscheid gemaakt naar het centraal stedelijk gebied en de standsranden daaromheen. In het centraal stedelijk gebied bestaat de mogelijkheid tot selectief verdichten in leegstaande gebouwen of op vrijkomende terreinen (in principe niet zijnde grootschalige groene binnenterreinen), om potentiële bevolkingsgroei op te vangen en te voldoen aan de woningbehoefte van bestaande en nieuwe bewoners. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar het selectief toevoegen van sociale woningvoorraad in dit gebied om menging en diversiteit van verschillende doelgroepen en woningtypen te stimuleren.⁷⁰

In de parkwijken en stadsranden wordt ingezet op het behoud van het bestaand woonmilieu, waarbij per saldo geen nieuwe huizen worden toegevoegd en waar nodig wordt verdund. Verdunning biedt de kans om ruimte te creëren voor vergroening en wateropvang. Waar mogelijk wordt een grotere differentiatie van woningtypes (koop- en huur, prijssklassen) gerealiseerd. Bijzondere aandacht is er voor behoud van ontmoetingsplekken als 'kloppende harten' van de buurten, waarbij onderwijslocaties in combinatie met andere functies als fundament kunnen dienen voor ontmoeting in de buurt.⁷¹

6.5.3 Ruimtelijke strategie voorkeursalternatief

In vergelijking tot de vigerende omgevingsvisie worden samenvattend de volgende nieuwe accenten gelegd:

- De actualisatie gaat uit van een groei van het inwonertal met 10.000 tot 15.000 nieuwe inwoners, daar waar de huidige omgevingsvisie uitgaat van een stabilisatie.
- In de stad wordt scherper gestuurd op de betaalbaarheid en spreiding van betaalbare nieuwbouw over de stad.
- In de regionale samenwerking zal scherper worden gestuurd op meer sociale woningbouw (fair share) daarbij geholpen door de afspraken die hierover zijn vastgelegd in de Woondeal Limburg.

- In de randen van de stad wordt zal de vergrijzing de komende jaren het hardste toeslaan. Daarom wordt meer ruimte geboden voor het toevoegen van woningen gericht op doorstroming van ouderen en kleine huishoudens binnen de stad. Daarnaast wordt er ruimte geboden voor het aanpassen van bestaande gezinswoningen aan ouderen en andere doelgroepen.
- De ambitie van de flexibele schil van woningen blijft overeind, maar er wordt minder sterk hierop gestuurd. De aandacht zal de komende jaren meer komen te liggen op het verkorten van de ontwikkeltijd voor woningen en het “doelgroepneutraal bouwen”.

Gezonde groei aan de hand van adaptieve programmering

We streven naar brede welvaart voor iedereen, om dat te kunnen garanderen is een gezonde, evenwichtige bevolkingssamenstelling nodig. Daarom zet Maastricht in op het aantrekken van 10 tot 15 duizend inwoners, voornamelijk in de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar en hun kinderen. Samen met de reeds bestaande krapte op de woningmarkt levert dit een aanzienlijke woningbouwopgave. Rekening houdend met de huidige Woonprogrammering tot en met 2030, betekent dit een woningbouwopgave van ongeveer 10.000 tot 15.000 woningen in de periode 2025 tot en met 2040. Nu is een groei ambitie geen groei zekerheid. Uitgangspunt is hierbij een adaptieve programmering zodat kan worden bijgestuurd als dit nodig is. Dit gebeurt op basis van monitoring van het bouwtempo in praktijk, woningbehoefteonderzoek, ontwikkeling aantal studenten, beschikbaarheid van voorzieningen als primair onderwijs en zorg, leegstand en de ontwikkeling (bereikbare) werkgelegenheid.

Verdichten aan de hand van zorgvuldig kader

Eendachtig het principe compacte stad wordt de bouwopgave gerealiseerd in bebouwd gebied. Verdichten gebeurt aan de hand van een zorgvuldig kader met gebiedspecifieke doelen, instrumenten en randvoorwaarden. Op die manier resulteert verdichten in voordelen voor nieuwe en oude bewoners. De nieuwbouw moet met andere woorden iets toevoegen voor de buurt. Een prioritair doel is het tegengaan van segregatie. Daarom wordt gestuurd op een goede mix van type bewoners in alle wijken.⁷²

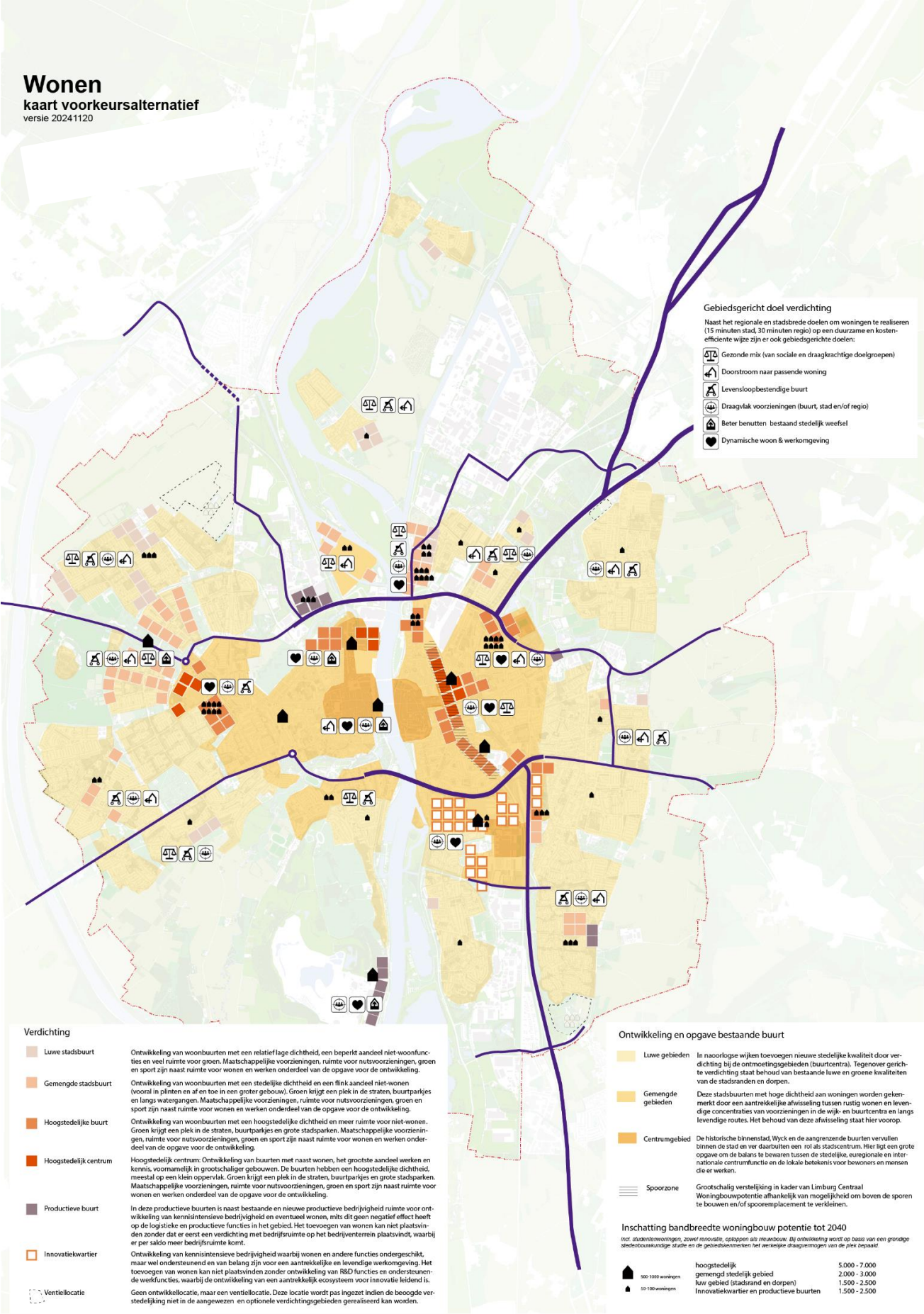
Voor het moment in de toekomst de vraag naar woningen onverminderd hoog blijft en dat verdichten in de stad onvoldoende bijdraagt aan onze doelen, bijvoorbeeld omdat verdergaand verdichten meer nadelen dan voordelen met zich meebrengt, en ook goede regionale oplossingen niet voorhanden zijn, wijzen we enkele ventiellocaties buiten bestaand bebouwd gebied aan, waar op een verantwoorde wijze stadsontwikkeling plaats kan vinden.

Het aanbod van woonmilieus wordt op regionale schaal afgestemd zodat de regio in 2040 over een zo compleet mogelijk aanbod van woonmilieus beschikt. Onderdeel hiervan is ook regionale spreiding van sociale doelgroepen en studenten. De woningbouwopgave voor Maastricht vindt daarmee grotendeels maar niet noodzakelijkerwijs binnen de eigen gemeente plaats. Maastricht zet in op goede en zorgvuldige verdichting van woningbouw in bestaand bebouwd gebied. Om zo de (groene) omgeving zoveel als mogelijk vrij te houden voor recreatie, ontmoeting en natuur. En zo de compacte stad te blijven, met de luxe van de nabijheid van voorzieningen in een groene (Heuvel)landschap. Verdichting vindt het meest plaats in het centrum en in het stedelijk gebied. Door:

- Beter benutten & transformeren wijken naar stedelijk gebied.
 - Beter benutten, omvormen en verduurzamen bestaand weefsel.
 - Verstedelijking rond knooppunten: Stad & Spoor, Centrum Oost, Groene Loper, Hart van West.
 - Boven het spoor: ruimte voor stedelijke ontwikkeling in hoge dichtheid door sporen ondergronds te brengen en het verplaatsen van delen van emplacement.

- Uitbreiden stedelijk gebied door revitalisatie van de parochiewijken (verdichten en mengen met behoud van stedenbouwkundige en landschappelijke kwaliteiten).
Uitbreiden stedelijk gebied met Sphinxkwartier & nieuwe stadswijk Limmel aan de Maas.
- Aantrekkelijke (kleinschalige) zorg-woonconcepten faciliteren voor mensen die om zelfstandig te kunnen wonen een zorg- en/of begeleidingsvraag hebben.⁷³
- Beter benutten & uitbreiden grondgebonden woonmilieus.
 - Levendige dorpen en stadsranden: Verdichten faciliteren met behoud van karakter van suburbaan, groenstedelijk woonmilieu (overwegend grondgebonden met stedelijke accenten en contrastrijke parkranden) met name gericht op het realiseren van doorstroom van kleine huishoudens binnen de stad.
 - Nieuwe aantrekkelijke grondgebonden woonmilieus faciliteren in hoge dichtheid voor starters, jonge gezinnen en senioren (hofjes): Limmel aan de Maas en andere uitbreidingen.
 - Veerkrachtige parkwijken door toevoegen nieuwe, draagkrachtige bewoners. Behoud van groene karakter door meer woningen te realiseren zonder uitbreiding footprint (hoger bouwen, laag erbij of woningsplitsing). Doorstroom kleine huishoudens door de bouw van aantrekkelijke levensloopbestendige appartementen en woningen te faciliteren.
- Ontwikkelen nieuwe woonwerkmilieu 's.
Wonen in een dynamische en gemengde stedelijke woonwerkomgeving zoals Maastricht Health Campus, stationsgebied en Belvédère. Soms is dat wonen slechts ter ondersteuning van ander programma, zoals bij de ENCI. Voor zowel Belvédère als bij de ENCI zal moeten onderzocht worden hoe wonen gecombineerd kan worden met de (in de toekomst) aanwezige bedrijvigheid.

Figuur 12: Wonen in het voorkeursalternatief

6.5.4 Uitvoering van de ruimtelijke strategie: 'hoe gaan we dit doen?'

Voor de woningen zetten we in op: beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit. Om zo een inclusieve woonstad te zijn waar het voor iedereen goed, duurzaam en gezond wonen is. De gemeente bouwt de woningen niet zelf, maar faciliteert de bouw volgens de onderstaande uitgangspunten:

- We houden vast aan het principe compacte stad in een groen landschap. Woningbouw vindt bij voorkeur plaats binnen het stedelijk gebied (bestaand bebouwd gebied).
- Daarbij wordt zoveel mogelijk het bestaande stedelijk weefsel beter benut, door verdichting door bestaande gebouwen om te vormen, woningen te splitsen, compacter en hoger te bouwen en onder voorwaarden mogelijk maken van 'optoppen' van bestaande woningen zodat bijvoorbeeld vve's verduurzaming en groot onderhoud en verduurzaming te kunnen financieren. Bij nieuwbouw zal een "laagje erop" of "hofje ertussen" daarbij voorgaan op "straatje erbij". Zo blijft voldoende ruimte voor andere functies zoals ontmoeten in openbare ruimte, groen en water. De mogelijkheden om woningen aan te passen aan andere doelgroepen draagt bovendien bij aan een efficiënter gebruik van de bestaande woningvoorraad.
- Verdichting betekent ook een intensiever gebruik van de bestaande openbare ruimte. De gemiddelde inwoner van de stad krijgt meer burens en meer medegebruikers van de openbare ruimte. Openbare voorzieningen moeten hierop aangepast en vergroot worden, denk aan ruimte voor recreatie, ontmoeten, maar ook onderwijs en zorg.
- We behouden hierbij een diversiteit aan woonmilieus in karakteristieke buurten variërend van de dynamiek van binnenstedelijk wonen tot stedelijk wonen nabij voorzieningen en groen.
- En zetten in op een betere spreiding van betaalbare woningen over de stad, ook om segregatie tegen te gaan en in te zetten op sociale samenhang in de buurten. Dat betekent dat we dit type woningen juist toevoegen in buurten waar nu weinig aanbod is. Dat doen we door bij woningbouwprojecten een aandeel sociale huur en betaalbare koop te eisen.
- Nieuwe aantrekkelijke woonmilieus met "extra treden op de ladder van de woningmarkt" voor starters, jonge gezinnen en senioren (doorstroom). We focussen op toevoegen van stedelijke woonmilieus, zodat het woningaanbod complementair blijft aan het meer landelijk wonen in de regio.
- De goedkope woningvoorraad en de opvang van zorgvragers is nu geconcentreerd in de steden. Om tot een meer gemengde regio te komen maken we mede op basis van de landelijke wet- en regelgeving - met de regio afspraken over het bouwen van meer sociale huurwoningen in de kleinere kernen buiten de steden (fair share).
- We maken ook ruimte voor andere woonmilieus zoals zorgwoningen en wonen met zorg (met koppeling aan ondersteuning vanuit welzijnspartners), groepsvormen, woonwagens en tijdelijke woningen/flex-woningen. Voor verschillende doelgroepen en bijvoorbeeld migratiestromen. We zetten hierbij ook in op Collectief Particulier Opdrachtgeverschap. Wonen met zorg is een geïntegreerde aanpak van wonen, zorg en welzijn (inclusief leefbaarheid en duurzaamheid) dat moet landen in het volkshuisvestingsprogramma).
- (Grootschalige) studentenhuisvesting vindt zoveel mogelijk plaats bij OV-knooppunten en onderwijsconcentratiegebieden, of in het stedelijk woonmilieu. Daarnaast is er ruimte voor kleinschalige toevoegingen verspreid over de stad. Daarbij is een goed woonklimaat voor de studenten en omwonenden uitgangspunt is.
- In de stadsrand rond het stedelijk gebied en in de dorpen Itteren en Borgharen wordt aangestuurd op concentratie en verdichting van woningen op specifieke plekken in de buurtcentra nabij de buurtvoorzieningen. De woningen die hier worden toegevoegd zijn ideaal voor starters en senioren, zodat een wooncarrière in de buurt mogelijk is. Hierdoor is de doorstroming in de buurt op gang gekomen en zijn gezinswoningen vrijgekomen voor nieuwe gezinnen.

- We stimuleren doorstroom in de eigen buurt, door het toevoegen van woningen die aantrekkelijk zijn voor senioren (al dan niet als onderdeel van een zorgconcept), zodat gezinswoningen eerder vrijkomen. En door meer betaalbare starterswoningen zorgen we voor meer doorstroming uit de kamervoorraad en hopen we afgestudeerden te behouden.
- We creëren meer flexibiliteit in het woningaanbod door het bouwen van woonconcepten die makkelijker aanpasbaar zijn aan andere woonwensen en door toepassing van tijdelijke woningen.
- Daarnaast gaan we vanuit adaptief (lees: flexibel) programmeren. De onzekerheid over de toekomstige woningbehoefte blijft groot, met name door de moeilijk te voorspellen ontwikkeling van de migratie. Daarom volgen we de ontwikkelingen nauwkeurig. En stellen het programma indien nodig bij om onder- of overaanbod te voorkomen.
En we houden ook vast aan kwaliteit. Zo stellen wij gebiedsgericht strengere eisen aan de minimum grootte van reguliere nieuwbouwwoningen en bij het realiseren van woonruimte via omzetten en splitsen van bestaande woningen.

Er is specifieke aandacht voor het creëren van (nieuwe) woon-werkmilieus:

- Knooppuntontwikkeling: Hogere dichtheden en wellicht ook hoogbouw vinden plaats nabij het station Maastricht. Wonen gemengd met werken en voorzieningen zoals onderwijs dicht bij het station dragen bij aan de kwaliteit van het regionale openbaar vervoer.
- Campusontwikkeling: We voegen in hogere dichtheden woningen toe aan de Health Campus voor studenten en starters in een goede verhouding tot de werk- en onderzoeklocaties. Dit draagt bij aan de levendigheid en het ecosysteem op de campus.
- Stadsbreed zijn er plekken waar de combinatie van wonen en werken wordt gerealiseerd zodat levendige plekken in de stad voldoende dynamiek houden en er voldoende ruimte is voor ondernemers met stadsverzorgende bedrijvigheid.
- In aan te wijzen nieuwe Woonwerkgebieden komt naast wonen ruimte voor werkgelegenheid en andere functies (zoals op Tregaterrein).

6.6 Economie

6.6.1 Doelen en ambities

In de Economische Visie 2040 ‘Maastricht kiest voor kwaliteit en innovatie’ is als ambitie opgenomen: *“Een, innovatieve, duurzame en weerbare Maastrichtse economie, met kansrijke banen nu en in de toekomst in een sterke kennisstad en -regio. Een inclusieve, economie, waarbij ruimte is voor creativiteit en ondernemerszin met oog voor de leefkwaliteit en gezondheid van iedere inwoner.”*

De nadruk ligt op een gezond evenwicht tussen economische welvaart en maatschappelijk welzijn voor onze stad, oftewel brede welvaart. Een goed functionerende economie biedt inwoners werk en inkomen. Daarmee is er een wenkend perspectief op een blijvende brede welvaart voor de inwoners. Aan deze ambitie wordt langs drie lijnen gewerkt:

- Binnenstad: Het hart van de stad wordt economisch duurzaam getransformeerd tot een ‘place to become’, een aantrekkelijke plek om je als persoon te ontplooiën. De gebouwde omgeving bevat een gebalanceerde mix aan functies (horeca, retail, recreatie, cultuur, wonen en werken).
- Kennis, innovatie en vakmanschap: We willen graag dat kennis en vakmanschap op het gebied van gezondheid (zoals voeding en life sciences), duurzaamheid (zoals circulariteit) en creativiteit (zoals de kunsten en de creatieve industrie) zich verder ontwikkelt, zichtbaarder wordt, meer toegepast en ingezet gaat worden en dat hiervan ook inwoners profiteren. De Brightlands Maastricht Health Campus speelt hierin een belangrijke rol.
- Ondernemersklimaat, arbeidsmarkt en ruimte om te ondernemen: We werken aan het vestigingsklimaat door te streven naar een goed ondernemersklimaat dat economische dynamiek (vestigingen van nieuwe en doorontwikkeling van bestaande bedrijven) optimaal ondersteunt. Waar Maastrichtse werkgevers voldoende en gekwalificeerde werknemers vinden. In een stad die beschikt over voldoende en passende ruimte, bijvoorbeeld op bedrijventerreinen en kantorenlocaties.

Daarnaast zien we structurele en in elkaar grijpende veranderingen in de economie zoals de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie die direct invloed hebben op het vestigingsklimaat in Maastricht. Met zorgvuldig ruimtelijk beleid willen we een bijdrage leveren aan de betaalbaarheid en leveringszekerheid van energie en willen we duurzame en betrouwbare korte(re) ketens ruimtelijk faciliteren (zie ook hoofdstuk energie).

6.6.2 Referentie (wat staat er in de huidige Omgevingsvisie?)

Stedelijke werklocaties

De stedelijke werklocaties zijn kleinschalige bedrijfsterreinen voor vestiging van het midden- en kleinbedrijf. De nadruk ligt hier op ontmoeting, functiemenging en flexibilisering. Innovatieve bedrijfsmatige functies kunnen hier tot bloei komen, bij voorkeur in leegstaande of vrijkomende gebouwen. In 2040 zijn de stedelijke werklocaties aantrekkelijke locaties voor diverse vormen van bedrijvigheid, innovatie en met kruisbestuiving tussen ondernemers en andere organisaties.⁷⁴

(Industriële) bedrijvenparken

Naast de stedelijke werklocaties zijn er grootschalige (industriële) bedrijvenparken zoals de Beatrixhaven, Maastricht Zuid, Scharn Noord en Bosscherveld. Deze locaties zijn van grote economische en sociale betekenis voor Maastricht. De bedrijven in deze gebieden zorgen voor werkgelegenheid waarvan de stad en regio profiteren. Vanwege (externe) veiligheidsredenen liggen deze locaties meer aan de randen van de stad. Op gezoneerde (industriële) bedrijvenparken is een geluidzone vastgesteld waardoor deze locaties ook geschikt zijn voor bedrijvigheid met milieuhinderlijke activiteiten. In 2040 blijven de (industriële) bedrijvenparken cruciaal voor het faciliteren van grootschalige bedrijven en ondernemerschap. De nadruk ligt op productie en

(arbeidsintensieve) logistieke bedrijvigheid. Ook vindt er steeds vaker via meervoudig ruimtegebruik energieopwekking plaats, bijvoorbeeld op daken, met windmolens of windturbines en via gebruik van restwarmte (stimuleren multifunctioneel ruimtegebruik).⁷⁵

Transitiegebieden

Een aantal gebieden zouden in de toekomst mogelijk deels of geheel een andere functie kunnen krijgen voor de stad. Deze zogenaamde transitiegebieden dragen bij aan de flexibiliteit en het aanpassingsvermogen van de stad. Het gaat om bedrijventerrein Trega-/Zinkwit, (industriële) bedrijventerrein ENCI-gebied, de aaneenschakeling van groene en bedrijfsmatige gebieden aan de oostoever van de Maas en de voormalige penitentiaire inrichting Overmaze (grenzend aan bedrijventerrein Beatrixhaven).⁷⁶

6.6.3 Ruimtelijke strategie voorkeursalternatief

Het ruimtelijk beleid op gebied van economie in de huidige Omgevingsvisie (en daaraan gekoppelde praktijk) willen we voortzetten, maar ook op een aantal punten nadrukkelijk wijzigen. De belangrijkste wijzigingen in het kort zijn:

- We worden veel terughoudender in het transformeren van bedrijventerreinen naar andere functies zoals in het verleden bijvoorbeeld bij Beatrixhaven (maaiveld parkeren bij P+R-voorziening) en Lanakerveld (zonneweide).
- We faciliteren meer dan nu kleinschalige bedrijvigheid in het centrum en de woonbuurten op plekken waar dit passend is.

Diversiteit en selectiviteit

Door grote geopolitieke veranderingen, de energietransitie en het einde aan goedkoop Nederlands gas, tekorten in de arbeidsmarkt en de transitie naar een circulaire economie staat de huidige economie van Nederland voor grote veranderingen. Maar wat precies die veranderingen zullen zijn en hoe de Europese en Nederlandse economie er over enkele decennia eruit ziet is onduidelijk. Dit geldt daarmee ook voor de Maastrichtse en Zuid-Limburgse economie. Diversificatie heeft de regionale economie de afgelopen decennia veel robuuster gemaakt. De Maastrichtse economie rust op een aantal sterke pijlers als: onderwijs en onderzoek, dienstverlening, overheid, maakindustrie en handel- en vrijetijdseconomie zoals winkels, horeca en events voor bewoners en bezoekers. We willen – gelet op de grote onzekerheden – dat brede pallet aan gezonde economische clusters zoveel mogelijk in standhouden. Dit vraagt ook om voldoende en gekwalificeerde werknemers. Tegelijkertijd dwingt het gebrek aan ruimte om selectief te zijn. Bijvoorbeeld grootschalige extensieve bedrijvigheid zoals logistiek en opslag passen niet in Maastricht. We sluiten met het ruimtelijk economisch beleid zoveel mogelijk aan bij de innovatieve economische activiteiten en stimuleren van het ecosysteem.

Ruimte voor ondernemen

Essentieel voor een bloeiende stad met groeiend inwonersaantal is voldoende ruimte voor werken en ondernemen. Die ruimte willen we bieden in de hele stad, waarbij we specifieke verschijningsvormen van bedrijvigheid koppelen aan specifieke delen van de stad:

Een belangrijke motor voor onze (regionale) economie is de Health Campus als onderdeel van het Brightlands ecosysteem. Hier realiseren we ruimte voor een bundeling van klinische research & development, zorg, kennisintensieve bedrijvigheid en hoogwaardig/universitair medisch en daarbij passend onderwijs. Op het nabij gelegen bedrijventerrein Maastricht-Zuid reserveren we ruimte voor groeiende bedrijven die voortkomen uit of goed passen bij het Brightlandsecosysteem. Belangrijk is een sterke relatie tussen enerzijds onderzoek en onderwijs en anderzijds de maakindustrie, wat we hedendaagse kenniseconomie noemen. Uiteindelijk moet zo een groot deel van de regionale economie profiteren van het Brightlands ecosysteem.

Een andere motor voor werkgelegenheid vormt ons centrum met zijn historische en levendige binnenstad waar volop gerecreëerd wordt. We zien en versterken een interessante mix van functies zoals horeca, winkels, cultuur, kantoor en wonen zodat de binnenstad van Maastricht nog meer doorgroeit van 'place to buy' naar een 'the place to meet' en 'the place to become', waar inwoners, forenzen en bezoekers zich kunnen ontplooien. Het hart van de stad waar behalve geconsumeerd, ook gemaakt, gebouwd, en gecreëerd wordt. In het centrum geven we ruimte – aan nieuwe vormen van gemengde gestapelde woonwerklocaties. Hierbij sturen we gericht op een specifieke mix van werken, wonen en andere functies afhankelijk van de locatie en marktontwikkelingen. Denk hierbij aan soortgelijke locaties als het Eiffelgebouw en het Landbouwbelaag (gebouwen met gemengd gebruik). Ook krijgt de succesvolle aanpak 'Wonen boven winkels' een nieuwe impuls.

We continueren het beleid ten aanzien van de stedelijke werklocaties, zodat daar ruimte beschikbaar blijft voor (startend) midden- en kleinbedrijf met bedrijfswoningen. De bedrijvenparken blijven specifiek geschikt voor grotere zwaardere bedrijvigheid. Als dit soort werkgebieden om andere redenen toch verkleuren dan worden, bij een evidente ruimtevraag, eerst nieuwe werklocaties aangewezen worden. Een soortgelijke aanpak is gewenst voor de sociale bedrijfslocaties en broedplaatsen.

Ter versterking van de buurt- en wijkeconomie faciliteren we verschillende vormen van ondernemen en werken in en nabij de woonwijken. Op dit moment is al sprake van 'stedelijke werklocaties', 'kloppende harten' met detailhandel, 'levendige straten/gebieden', specifieke invulling van voormalige commerciële/maatschappelijke panden en is er de mogelijkheid voor het 'werken aan huis'. We breiden dit uit met het faciliteren van (betaalbare) bedrijfsruimte voor stadsverzorgende kleinschalige bedrijven op de grotere goed bereikbare ontwikkellocaties in combinatie met bijvoorbeeld gestapelde woningen. Denk daarbij aan kleinschalige installateurs, aannemers en bewerkingsbedrijven die ook voor consumenten diensten/verbouwingen leveren.

Ruimte voor circulaire en maakeconomie

De vraag naar extra bedrijventerreinen neemt naar verwachting toe. Onderzoek wijst uit dat binnen afzienbare tijd een tekort ontstaat aan beschikbare bedrijfsruimte op de bedrijventerreinen in Maastricht. Dat tekort kan oplopen tot 50, mogelijk zelfs 75 hectare in 2040.⁷⁷ De vraag is echter ook onzeker. We weten immers niet hoe de regionale economie zich ontwikkelt. Tegelijkertijd is ruimte voor uitbreiding in Maastricht schaars. Daarom maken we een aantal ruimtelijke keuzes en hanteren we op bedrijvenparken en stedelijke werklocaties een gecombineerde aanpak:

- *Behouden:* Vanwege het tekort aan bedrijventerreinen en werklocaties worden bedrijvenparken en stedelijke werklocaties in principe niet omgezet naar andere functies.
- *Herstructureren:* Er wordt met name gestuurd op het juiste bedrijf (milieucategorie en energiebruik) op de juiste plek, hiervoor is schuifruimte nodig ook buiten bedrijfsterreinen (zie buurt- en wijkeconomie).
- *Thematiseren:* Om beter te profiteren van elkaars nabijheid en gezien de kenmerken van een bedrijfslocatie is soms sprake van een specifiek profiel op basis waarvan wordt gestuurd.
- *Intensiveren:* De beschikbare ruimte beter benutten. Waar mogelijk en zinvol extra bouwlagen en groter bouwoppervlak toepassen of dubbelgebruik in vorm van solaroverkappingen over (ruwe) voorraden en parkeren.
- *Uitbreiden:* We doen onderzoek en zetten voorbereidende stappen voor uitbreiding van bedrijvenparken, deels als schuifruimte bij herstructurering en deels voor de toekomstige vraag in te kunnen vullen.

Vanwege de verwachte groei van circulaire maakindustrie en bouw reserveren we de bestaande multimodale bedrijventerreinen Beatrixhaven en Enci voor dit type bedrijvigheid, met vaak een benodigde hoge milieucategorie.⁷⁸ Er is echter niet direct ruimte voor handen. Om ruimte te creëren zoeken we passende plekken voor (niet of weinig overlast gevende) bedrijven in het stedelijk weefsel. Hiervoor stimuleren we op daarvoor passende plekken functiemenging in het stedelijk gebied.

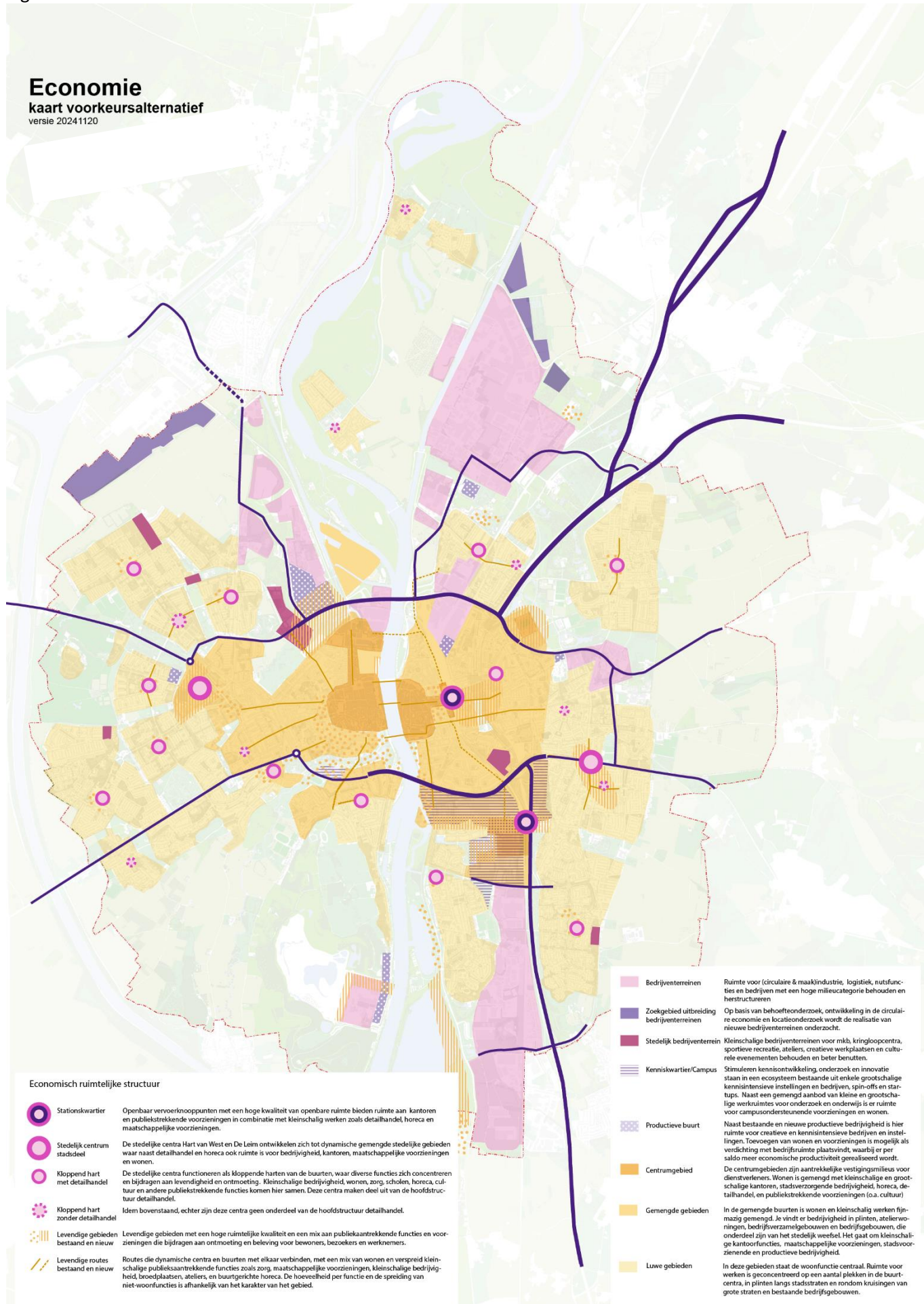
De uitbreiding van bedrijvenparken is een stedelijk en regionaal vraagstuk. We gaan op zoek naar uitbreidingsmogelijkheden nabij de bestaande bedrijvenparken op locaties die goed ontsloten zijn of kunnen worden. Dit onderzoek pakken we ook op met onze buurgemeenten. Tegelijkertijd zullen we de vraag naar en het aanbod van (nieuwe) bedrijfsterreinen binnen en buiten de gemeente monitoren.

Alle economische sectoren zijn richting 2050 in transitie van lineaire naar circulaire productie. Daarbij zal overal naar manieren worden gezocht om minder materiaal en grondstoffen te gebruiken, langer te gebruiken en te hergebruiken. Het inkorten van dit soort ketens vraagt ruimte: ruimte voor productie, ruimte voor verzameling van materialen en hergebruik, en ook ruimte voor de aangepaste, circulaire productieprocessen. Veel van die veranderingen zullen worden ingevuld op bestaande bedrijfsmatige locaties, maar er ontstaan ook nieuwe ruimtebehoeften. Die ruimtebehoefte speelt niet alleen op bedrijventerreinen, maar varieert van een repaircafé, recyclepunt, stadslandbouw in de buurt, tot een circulair ambachtscentrum, hergebruik van bouwmaterialen en tot grote (industriële) verwerking en opslag op bedrijventerreinen (hoge milieucategorie, multimodaal bereikbaar).

Verduurzaming en klimaatadaptatie

Bedrijven nemen het initiatief om hun productieprocessen en de gebouwde omgeving te verduurzamen. De gemeente stimuleert en faciliteert deze transitie door een gebiedsgerichte aanpak waarbij energievraag en aanbod bij elkaar worden gebracht, slimme oplossingen voor netcongestie worden gerealiseerd en ruimte wordt gecreëerd voor energie-opwek en -opslag. Dit gebeurt in samenwerking met de ondernemers en wordt zoveel mogelijk geïntegreerd op de eigen bedrijfskavel, door bijvoorbeeld meervoudig ruimtegebruik (zie ook hoofdstuk Energie). Ook zal op veel bedrijvenparken in Maastricht geïnvesteerd moeten worden in klimaatadaptatie. Op dit moment is op meerdere plekken sprake van wateroverlast na een hevige regenbui. Veel van die investeringen zullen – gelet op de beperkte openbare ruimte – op eigenterrein plek moeten krijgen.

Figuur 13: Economie in het voorkeursalternatief

6.6.4 Uitvoering van de ruimtelijke strategie: 'hoe gaan we dit doen?'

- Bedrijventerreinen krijgen waar nodig een thematisch profiel. Zo reserveren we ruimte op Maastricht-Zuid voor groeiende bedrijven die voortkomen uit of goed passen bij het Brightlands ecosysteem (denk aan medische scale ups op het gebied van regeneratieve geneeskunde, imaging, med-tech en celkweek) en blijft Beatrixhaven primair een bedrijvenpark voor zwaardere (circulaire) industrie.
- We gaan programmatisch aan de slag met het herstructureren van bedrijvenparken zodat we ruimte creëren voor circulaire economische activiteiten en maakindustrie met een hoge milieucategorie passend bij en ten behoeve van de Maastrichtse economie. Een haalbare uitvoering vergt een programmatische aanpak met voldoende menskracht en budget om de uitvoering vlot te trekken en te faciliteren.
- We stimuleren bedrijven om hun beschikbare ruimte beter te benutten. Waar zinvol en passend staan we extra bouwlagen en groter bouwoppervlak toe of stimuleren we dubbelgebruik, bijvoorbeeld in de vorm van solaroverkappingen over (ruwe) voorraden en parkeren. Een ander voorbeeld is het delen van gemeenschappelijke voorzieningen zoals parkeerruimte, wateropvang of batterijen.
- We doen onderzoek naar en zetten voorbereidende stappen voor uitbreiding van bedrijvenparken. Dit onderzoek pakken we ook op met onze buurgemeenten. Tegelijkertijd wordt de vraag naar en het aanbod van (nieuwe) bedrijfsterreinen op stedelijke en regionale schaal gemonitord. Een haalbare uitvoering vergt een programmatische aanpak met voldoende menskracht en budget om de uitvoering vlot te trekken en te faciliteren. Ook zetten we ons situationeel grondbeleid in.
- We doen onderzoek naar de mogelijkheden om betaalbare bedrijfsruimte te realiseren.
- We ontwikkelen beleid om te kunnen sturen op een gebiedspecifieke verhouding tussen wonen en werken, bijvoorbeeld door toepassen normen voor het productief MKB in de plinten van gebouwen van minimaal 20% en maximaal 80%.
- We sturen op basis van de Economische Visie met de uitgifte van gemeentelijke kavels op specifieke bedrijfstakken die bestaande krachten van de Maastrichtse economie versterken.
- Met partners als de provincie, het ziekenhuis en de universiteit werken we aan de doorontwikkeling van de Health Campus als onderdeel van het Brightlands ecosysteem. Hier realiseren we ruimte voor een bundeling van klinische zorg, kennisintensieve bedrijvigheid en universitair medisch onderwijs. We investeren daarnaast in de buitenruimte en gebiedsontwikkeling in het belang van de doorontwikkeling van de Health Campus, bijvoorbeeld door het doortrekken van de Groene Loper tot op de campus.
- Met bewoners, ondernemers, eigenaren en instellingen stimuleren we een kwaliteitsverbetering van de Binnenstad door het ontwikkelen van verschillende sfeergebieden een impuls in de openbare ruimte.
- We stimuleren ook initiatieven vanuit de markt die zich richten op wonen en/of werken in leegstaande ruimte boven winkels, waarbij een aaneengesloten winkelfront uitgangspunt blijft.
- De levendige straten van en naar de binnenstad worden versterkt door het faciliteren en concentreren van kleinschalig ambachtelijk ondernemerschap, startups, scale-ups en ateliers in een mix van functies.
- We stimuleren de vrijetijdseconomie door het verbinden van de stad met het buitengebied en regio via aantrekkelijke groene wandel-, fiets- en vaarroutes.

6.7 Ontmoeten

6.7.1 Doelen en ambities

Ontmoeten vormt een belangrijk onderdeel van het leven in de buurt, de stad en de regio. Het is nauw verbonden met de gezondheid en het welzijn van mensen en daarmee de kwaliteit van leven van onze inwoners en de samenleving. Ontmoeting zorgt voor sociale samenhang in de buurten, en voorkomt segregatie: doelgroepen die in gescheiden leefwerelden leven. Ontmoeting is ook belangrijk voor kennisdeling, innovatie en ondernemerschap en daarmee economische ontwikkeling. Maastricht zet hier dan ook sterk op in. We willen in 2040 een stad met genoeg ruimte om mensen te ontmoeten in een veilige omgeving. Ontmoeten is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid, inwoners en maatschappelijke organisaties, instellingen en bedrijven. De overheid kan ontmoeten stimuleren en faciliteren door activiteiten of inzet van professionals te subsidiëren op locaties of plekken. De omgevingsvisie richt zich op dit laatste.

We willen door het stimuleren en faciliteren van ontmoeten:

- Bijdragen aan integratie en sociale cohesie (ook van nieuwkomers), sociale veiligheid en tegengaan van tweedeling/ongelijkheid en eenzaamheid/sociaal isolement.
- Stimuleren van samen- en zelfredzaamheid, ontwikkelen van veerkracht door onder andere het mogelijk maken van meer laagdrempelige ontmoeting en verbinding tussen verschillende doelgroepen in de buurt, stad en regio.
- Bijdragen aan fysieke, sociale en mentale gezondheid en stimuleren van een gezonde levensstijl. Inclusief ook het tegengaan of beperken van overlast als gevolg van ontmoeten.
- Stimuleren van kennisuitwisseling, innovatie economisch verkeer en ondernemerschap en de stad als carrièreoltrap.
- Bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van Maastricht. Het stimuleren van actieve cultuurparticipatie en beleving van cultureel erfgoed, groen en natuur.

6.7.2 Referentie (wat staat er in de huidige Omgevingsvisie?)

De vigerende Omgevingsvisie maakt onderscheid naar verschillende soorten locaties voor ontmoeten, die ook concreet geduid zijn op kaarten:

- Dynamische centra
- Levendige gebieden
- Levendige routes
- Ontmoetingsplekken in de buurt met en zonder winkels/horeca

Er zijn concrete wensen voor uitbreiding van dynamische centra, levendige gebieden en levendige routes benoemd.⁷⁹

In de vigerende Omgevingsvisie wordt gestuurd op een evenwichtige spreiding van ontmoetingsplekken in de stad. Dit zijn plekken die dienen als kloppende harten van de buurten waar voorzieningen en publiekstrekkende functies zich concentreren, zoals scholen, zorgfuncties, winkels en horeca. De ontmoetingsplekken zijn veilig ingericht en bereikbaar voor iedereen conform het VN-verdrag voor mensen met een beperking, maar ook voor andere meer kwetsbare doelgroepen zoals kinderen en ouderen.⁸⁰

In 2040 heeft Maastricht een fijnmazig netwerk van ontmoetingsplekken, dynamische centra en levendige gebieden, die onderling optimaal met elkaar verbonden zijn. De ontmoetingsplekken functioneren idealiter als 'kloppende harten' van de buurten, waar publieke functies zijn

geconcentreerd. Dat is niet vanzelfsprekend; sommige voorzieningen in buurten staan onder druk. Richting 2040 willen we een diversiteit aan ontmoetingsplekken in stand houden en verder versterken. Het streven is voor alle bewoners een ontmoetingsplek met dagelijkse voorzieningen op loop- of fietsafstand te hebben.⁸¹

Voor grootschalige evenementen wordt ingezet op een zorgvuldige spreiding over diverse locaties en gedurende het jaar. Op basis van een afweging tussen effecten op imago, beleid en leefbaarheid in de stad worden keuzes gemaakt welke evenementen waar en wanneer een plaats kunnen krijgen. Voor elk evenement is maatwerk nodig, met primair aandacht voor schaal, veiligheid, toegankelijkheid, synergie tussen evenement en locatie, dagenbelasting van locaties, geluid en ecologische waarden. Om 'beleving en ontmoeting' ook in de openbare ruimte van (woon)buurten te stimuleren, wordt ruimte geboden voor (met name) kleinschalige evenementen en activiteiten mits rekening wordt gehouden met de dominante woonfunctie in (de woon)buurten. Deze vinden bij voorkeur plaats in de nabijheid van de centrale ontmoetingsplekken in buurten.⁸²

6.7.3. Ruimtelijke strategie voorkeursalternatief

Met het vigerende beleid zijn we er nog niet. Bij de actualisatie van de Omgevingsvisie willen we het ruimtelijk beleid en de ruimtelijke bijdrage aan ontmoeting verder aanscherpen. Daarbij hanteren we twee strategieën:

- Een top-down aanpak waarbij we als overheid sturen op kwaliteit, diversiteit, inclusiviteit en fijnmazigheid.
- Een bottom-up aanpak waarbij we initiatiefnemers (zoveel mogelijk) ruimte geven en waar nodig en gewenst faciliteren.

Ontmoeten voor verschillende doelgroepen

We ambiëren meer differentiatie tussen ontmoetingsplekken, zodat het aanbod beter aansluit bij de behoefte vanuit verschillende doelgroepen. Bij het aantal ontmoetingsplekken (en dus fijnmazigheid) en houden we rekening met de actieradius van de doelgroep. Denk aan bewoners van woonzorgzone met een relatief kleine actieradius ten opzichte van jongeren die bereid zijn de stad door fietsen voor hun favoriete skateplek. We maken daarom onderscheid naar verschillende plekken voor verschillende vormen en verschillende doelgroepen:

- Stadshart als Euregionale ontmoetingsplek
- Stedelijke centra op stadsniveau
- Kloppende harten op wijk- en buurtniveau
- Groene ontmoetingsplekken
- Informele ontmoetingsplekken, place making en experimenteerruimte

Daarnaast bestaan er aan een specifiek programma gekoppelde ontmoetingsplekken:

- Culturele ontmoetingsplekken
- Scholen en schoolomgevingen
- Woonzorgzones met geconcentreerde zorg op wijk- en buurtniveau
- Sport en recreatie bij clubs, in sportzalen en openbare voorzieningen

Stadshart als Euregionale ontmoetingsplek

Het historische centrum en het prachtige landschap rondom Maastricht vormen samen een uniek decor voor miljoenen bezoekers en minstens zoveel ontmoetingen op jaarbasis. Die aantrekkelijke Euregionale ontmoetingsplek willen we blijven en maken daarom een aantal gerichte ruimtelijke keuzes.

Dankzij een van oudsher sterke fysieke winkelstructuur in het kernwinkelgebied staan als gevolg van de populariteit van internetwinkelen niet zozeer te veel winkelpanden leeg, maar staat wel de kwaliteit en diversiteit van het winkelaanbod onder druk. We zetten daarom in op transformatie van de binnenstad van een plek om te winkelen, naar een plek om te zijn, winkelen, ontmoeten en ontplooiën. Doelen hierbij zijn het stimuleren meerdaags bezoek, de kwaliteit van het bezoek en het blijven aansluiten op de behoeften van inwoners van Maastricht zelf.

Het centrum en meer specifiek de binnenstad is een zeer succesvolle ontmoetingsplek, mede dankzij de concentratie van horeca, winkels en culturele voorzieningen. Op specifieke momenten is het echter druk en daarom zetten we in op meer spreiding (in tijd en ruimte). De ruimtelijke spreiding krijgt op een zorgvuldige wijze vorm onder meer via de integrale invulling van sfeergebieden in het centrum. Bij de ontwikkeling van de sfeergebieden is aandacht voor luwe, liefst groene routes voor een wandeling of ontmoeting in de luwte van het historisch deel van de stad. Zo zorgen we ook voor voldoende ontmoetingsplekken zonder commercieel oogmerk in het stadshart.

De uitbreiding van het stadshart richting het Sphinxkwartier, de Stationsomgeving en het centrale deel van de Groene Loper (Centrum Oost) wordt gecontinueerd. Daaraan worden duidelijke bronpunten (parkeerfaciliteiten en openbaar vervoer) en looproutes gekoppeld zodat bezoekersstromen beter spreiden over de stad. De ingezette koers met tariefdifferentiatie, parkeren op afstand (permanent en overloopterrein voor pieken) en daarmee het verminderen van de parkeerdruk in het centrum wordt gecontinueerd.

Ook zetten we in op activering van specifieke bovenregionale ontmoetingsplekken buiten het centrum zoals de Health campus en de Geusselt.

Evenementen zijn van grote betekenis voor Maastricht. Van de grote evenementen, waarmee we de identiteit van de stad en haar bewoners laten zien, tot aan de kleinschalige evenementen in de wijk die de ontmoetingsfunctie van de bewoners stimuleren. Daarnaast hebben evenementen een economisch belang. We bewaken de leefbaarheid en levendigheid van het stadshart door het aanwijzen van evenementlocaties verspreid over de stad, met bijbehorende dagennorm en voorwaarden voor geluid.⁸³

Stedelijke centra op stadsniveau

In de stedelijke centra zoals Hart van West en De Leim concentreren we detailhandel en horeca gericht op de omliggende stadsdelen. We houden de gewenste dynamiek en (economisch) draagvlak in stand door het aanbod te verbreden met bedrijvigheid, kantoren, maatschappelijke voorzieningen en wonen. Tussen het stadshart, de stedelijke centra en kloppende harten zijn levendige routes aangewezen. Deze routes vormen aantrekkelijke en veilige verbindingen voor ontmoeting in en tussen buurten.

Kloppende harten op wijk- en buurtniveau

We concentreren publiekstrekkende functies als detailhandel, horeca en maatschappelijke voorzieningen op wijk- en buurtniveau in ontmoetingsgebieden, de zogenaamde kloppende harten. Hiermee behouden we enerzijds voldoende (economisch) draagvlak en anderzijds de gewenste fijnmazigheid en verdeling over de stad. We verhogen de aantrekkingskracht van deze harten waar nodig door de buitenruimte en loop- en fietsroutes aan te pakken (toegankelijkheid, veiligheid en aantrekkelijkheid). Ook concentreren we nieuwe woningen bij deze centra, bijvoorbeeld in de vorm van appartementen en zorgwoningen (zie ook thema wonen). Als de functie van een 'kloppend hart' onder druk komt te staan, proberen we met gerichte (publiek-private) investeringen in te grijpen.⁸⁴

Hoewel de gemiddelde afstand van woning tot maatschappelijke basisvoorzieningen in Maastricht op dit moment korter is dan het landelijk gemiddelde, is de verwachting dat de druk op voorzieningen

(zoals scholen en zorg) door vergrijzing toe zal nemen.⁸⁵ Ook hebben buurthuizen, gemeenschapshuizen en trefcentra het lastig om hun exploitatie rond te krijgen door onder andere teruglopend aantal verenigingen en ledenaantallen. Daarom willen we het gebruik van het maatschappelijk vastgoed beter laten aansluiten bij de (veranderende) behoeftes van de buurt (bijv. voor de doelgroep jongeren) en de buurt meer organisatorische verantwoordelijkheid en ruimte geven. Om de levensvatbaarheid van deze voorzieningen te vergroten, worden ruimtelijke keuzes gemaakt:

- We streven naar een goede dekking van maatschappelijke basisvoorzieningen, waar mogelijk geclusterd met het 'kloppend hart' van de buurt.
- Andere buurtgerichte en publiekstrekkende functies als zorg, kinderopvang en sport worden geconcentreerd op of zeer nabij de ontmoetingsgebieden met winkels.
- Ongebruikte mogelijkheden voor detailhandel op locaties buiten de ontmoetingsgebieden en levendige routes worden – in lijn met de wens tot concentratie – afgeschaald. Op die plekken blijft of wordt het mogelijk om ten behoeve van ontmoeting een sportvoorziening, yoga, buurtbrök of co-working of bedrijfsverzamelgebouw met aantal bedrijfjes te vestigen.

Kleinschalige buurt evenementen spelen een grote rol bij ontmoeting, sociaal contact en mentale welzijn. In het fysieke welzijn spelen sportevenementen een belangrijke rol. Ze inspireren op een laagdrempelige manier inwoners om meer te (gaan) bewegen. Daarom zetten we in op het behoud van kleinschalige evenementen in de buurt die de ontmoeting van de bewoners stimuleren.⁸⁶

Groene en koele ontmoetingsplekken

Groene en koele ontmoetingsplekken variëren van een zitbankje langs een wandelroute tot ligweide in het stadspark. Met name in de warme zomermaanden worden sommige ontmoetingsplekken in stedelijk groen, parken en het buitengebied steeds drukker bezocht. Er is behoefte aan ontmoeting en verkoeling omdat het door klimaatverandering langere periodes warm is in de stad. Sommige groene ontmoetingsplekken, zoals het Stadspark, de Groene Loper en delen van de Pietersberg, zijn hierdoor steeds vaker druk met soms ook nadelige gevolgen voor de natuur.⁸⁷ Daarom creëren we (parkachtige) stadsrandzones en groene uitloop (routes) naar de buitengebieden.

Informele ontmoetingsplekken, place making en experimenteerruimte

Een groot deel van de ontmoetingsplekken in Maastricht is kleinschalig en informeel. Ook deze ontmoetingsplekken hebben soms grote betekenis voor de bewoners van de buurt. Deze plekken in voormalige maatschappelijke en commerciële gebouwen (zoals kerken) of in de openbare ruimte (in parken/in 't groen) faciliteren informeel sociaal en maatschappelijk ontmoeten en samenzijn. Soms bevinden deze plekken zich op ongewenste locaties, zoals in leegstaand vastgoed dat herontwikkeld wordt. Soms zorgt een onverwachte combinatie van functies juist voor een unieke kans, zoals bijvoorbeeld voor de Theresiakerk: die heeft deels haar functie als gebedshuis kunnen houden door de combinatie met een repetitieruimte voor PhilZuid. Juist vanwege de grote maatschappelijke waarde van dit soort plekken, vragen ze bij beleidsuitvoering een zorgvuldige houding van de gemeente. De gemeente kan in dat soort gevallen – zonder ze formeel te steunen – ruimte geven voor experimenteren.

Huishoudens en nieuwe woningen werden de afgelopen decennia gemiddeld steeds kleiner. Daarmee neemt het belang van plekken voor ontmoeting in het bouwblok, de straat en de buurt toe en daarom hanteren we in buurten waar we informele ontmoetingen op buurt- en straatniveau willen stimuleren en de sociale veiligheid willen borgen de volgende stedenbouwkundige principes:

- Solidaire mix en veerkrachtige buurten: Combineren van verschillende doelgroepen in buurten, stimuleren ontmoeting in het gebouw en tenminste in de openbare ruimte. Buurtbewoners hoeven daarbij niet bij elkaar op de koffie, maar het zien van bekende gezichten, elkaar tegenkomen en respecteren is belangrijk.

- Straat van de toekomst: de openbare ruimte/de straat is meer dan een verkeers- en parkeerruimte. Het is nog meer dan publieke ruimte, een plek voor publieke functies zoals groen, water, verblijf, bewegen, spelen en ontmoeten.
- Een goede inrichting en oriëntatie van het vastgoed in en rond ontmoetingsgebieden kan ontmoeten stimuleren. Denk hierbij aan:
 - Actieve plinten met diverse publieke en interactieve functies en voldoende betaalbare ruimte voor maatschappelijke en werkfuncties.
 - De voordeuren van woningen en andere panden zijn gericht op de straat, het park of de route naar een fietsstalling of parkeerplaats.

Culturele ontmoetingsplekken en erfgoed

Cultuur neemt een prominente plaats in de stad. Toegankelijke culturele plekken – variërend van het theater tot culturele broedplaats – zijn er niet alleen voor het presenteren van kunst, maar ook als plekken voor creatie, educatie en ontmoeting. Door cultuur integraal te verweven in de stedelijke ontwikkeling, wordt het een verbindende factor die bijdraagt aan de identiteit en leefbaarheid van Maastricht. Ook een deel van het cultureel erfgoed kan bij uitstek dienen als ontmoetingsplek, vanwege kenmerken, ligging en oriëntatie. Zo kunnen door afnemend of eindigend religieus gebruik gebedshuizen ingezet worden voor maatschappelijke nevenfuncties of maatschappelijke herbestemming.

Scholen en schoolomgevingen

Scholen en schoolomgevingen vormen een plek waar niet alleen ontmoeting tussen jeugdigen, maar ook tussen buurtgenoten onderling plaatsvindt. Ook na schooltijd kunnen de schoolgebouwen voor sociaal-culturele doeleinden benut worden. Zo is het schoolplein van IKC El Habib in het weekend geopend voor spelende kinderen uit de buurt.

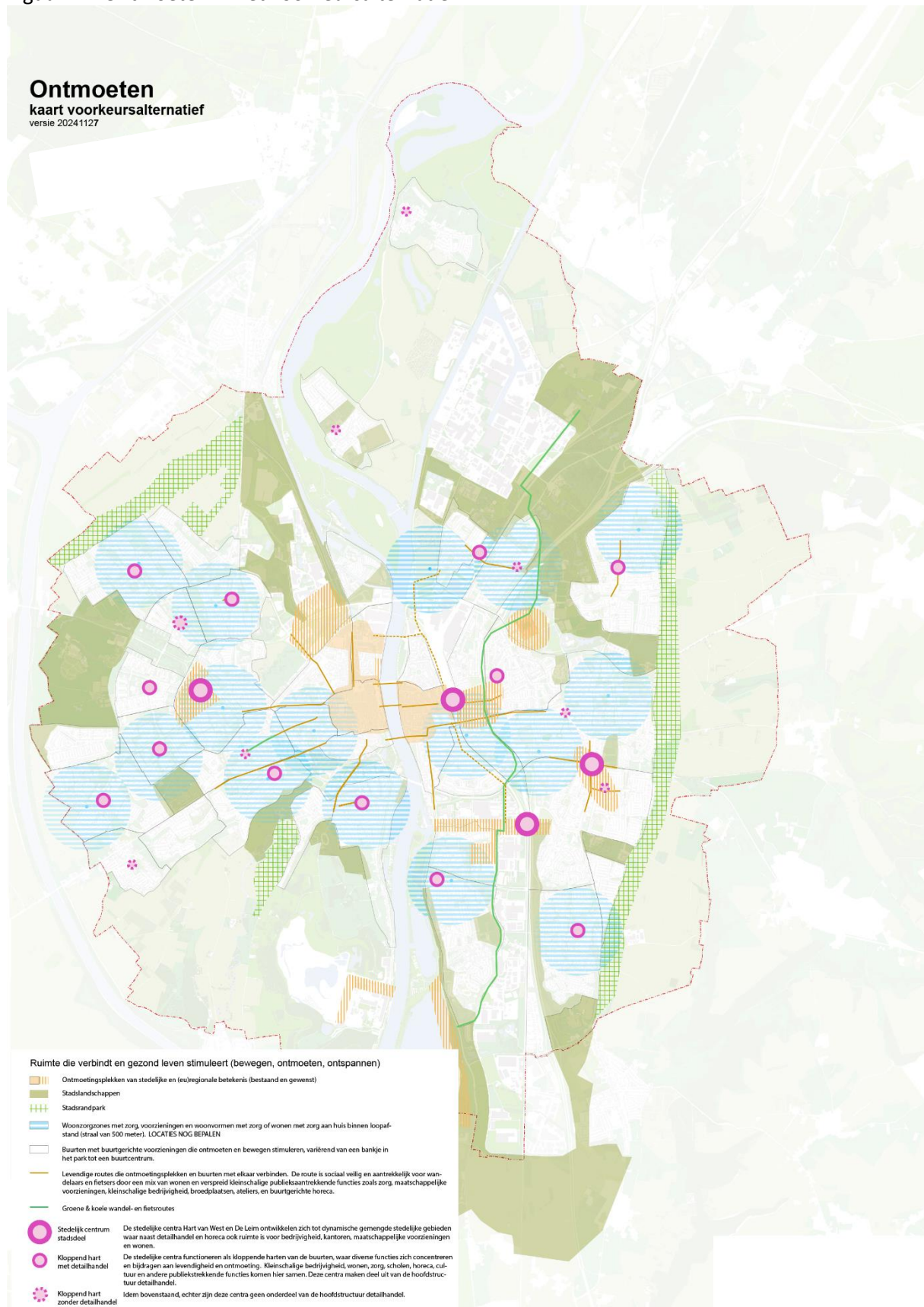
Woonzorgzones met geconcentreerde zorg op wijk- en buurtniveau

Door grote veranderingen en opgaven in de zorg (grote en alsmaar groeiende zorgvraag, beperkt budget en personeel) is al enige tijd een tendens gaande naar extramuralisatie, integratie in samenleving, thuiszorg, preventie en gezonde leefstijl. Dit heeft ook impact op het vastgoed dat door zorginstellingen wordt gebruikt en dus ook de ruimtelijke ordening (verschuiving van zorg intramuraal op grootschaligere locaties naar zorg en preventie geïntegreerd op kleinere locaties in de stad). We maken hierbij de volgende ruimtelijke keuzes:

- Gezonde leefomgeving (openbare ruimte gericht op bewegen, ontmoeten en zicht op groen)
- Integreren ruimte voor zorg in de stad:
 - Health campus: de plek waar mensen worden opgeleid en wordt gewerkt aan innovaties en preventie als deeloplossing voor de groeiende zorgvraag
 - Woonzorgzones: clusteren seniorenappartementen en zorgcentra in de buurtharten met toegankelijke openbare ruimte en voorzieningen, ontmoeting). Deze zorgzones zijn vanwege verschillende kenmerken (driehoek welzijn, zorg en gebouwen) interessante locaties om (toekomstige) woonzorgontwikkelingen te faciliteren. De zonering is geen harde begrenzing, wel geven ze richting aan afspraken met partners (bijvoorbeeld levensloopbestendig maken van complexen) en om te clusteren en te kiezen.
 - Beschermen vastgoed met bestemming maatschappelijk
 - Inzetten vastgoed gemeente voor maatschappelijke functies waar wenselijk
 - Landgoederenzone voor zorg-gerelateerde functies in het groen (benutten bestaand vastgoed of sloop-nieuwbouw zonder vergroting van de footprint)
 - Clusteren intramurale zorg voor efficiëntie en flexibiliteit personeel en vastgoed

Mogelijk biedt de transformatie van de grotere locaties met zorginstellingen in de toekomst ruimte aan ander functies, zoals ontmoeting, groen, water en bedrijfsfuncties.

Figuur 14: Ontmoeten in het voorkeursalternatief

Sport en recreatie bij clubs, in sportzalen en openbare voorzieningen

Sport en recreatie vormen veelvuldig de aanleiding of context voor ontmoeting. De beschikbaarheid, diversiteit en kwaliteit aan sport- en recreatiefaciliteiten (sportveld, sportzaal of in de openbare ruimte, ongeorganiseerd of in clubverband) draagt niet alleen bij aan meer bewegen, maar dus ook aan ontmoeten.

6.7.4 Uitvoering van de ruimtelijke strategie: ‘hoe gaan we dit doen?’

- Vergroenen en indien mogelijk activeren Maasoevers (dagstrand, zie ook thema Water)
- Vergroenen binnenstad in combinatie met ontmoeten (zie ook thema Groen)
- Faciliteren wandelen en fietsen in buitengebied op bestaande veldwegen (droogdalen, zie ook thema Groen)
- Beter benutten van de parken en vergroenen en openbaar maken binnenterreinen in het centrum (ter ontlasting van Stadspark)
- Realiseren van meer grotere aaneengesloten stukken groen in een park. Met name in nabijheid van die buurten waar op dit moment minder tot weinig groen is.
- Het behouden, stimuleren en faciliteren van een fijnmazig en divers stedelijk netwerk aan ontmoetingsplekken/kloppende harten met winkels en daarnaast ontmoeting laten ontstaan waar nodig voor sociaal-maatschappelijke ontmoetingen bij verenigingen en in de openbare ruimte. In onze uitvoeringsstrategie zullen we daarbij moeten aanhaken bij de gebiedsgerichte aanpak en soms buiten kaders oplossingen moeten vinden in dialoog met de inwoners.
- Inzetten op diversiteit in het centrum met dynamische en luwe plekken (integrale aanpak van sfeergebieden).
- Het stimuleren van ontmoeten en bewegen in de buurt door aantrekkelijke en groene openbare ruimte en via goede wandel- en fietsroutes bereikbare voorzieningen.
- Het toepassen van de methodiek van de “Straat van de toekomst” waarin samen met de buurt gekeken wordt naar herinrichting van straten, door ook gezamenlijk vast te stellen welke functies van de straat belangrijk zijn en/of meer ruimte mogen krijgen.
- De fysieke relatie tussen het MECC, de Health Campus en de binnenstad wordt versterkt door de realisatie van een aantrekkelijke en herkenbare wandel- en fietsroute langs de maas.
- De Geusselt en de Health Campus als (eu)regionale ontmoetingsplek worden verder gestimuleerd en ontwikkeld en zijn met elkaar in rechtstreekse verbinding via de Groene Loper.

Bijlage 1 Begrippenlijst

A

Adaptief vermogen	De capaciteit van de stad om in te spelen op toekomstige veranderingen en uitdagingen.
Actieve mobiliteit	Voetgangers en fietsers stimuleren door veilige en aantrekkelijke routes te bieden.
Autoluwe zones	Gebieden waar autoverkeer beperkt is om voetgangers en fietsers meer ruimte te geven.

B

Biodiversiteit	Variatie in flora en fauna binnen stedelijke en natuurlijke gebieden, bevordert door groenbeleid.
Binnenstedelijke verdichting	Versterken van stedelijke gebieden door nieuwe woningen en voorzieningen toe te voegen.
Blauw-groene structuren	Combinatie van water en groen voor recreatie, ecologie, en klimaatadaptatie.
Buurthub	Kleinschalig knooppunt in een wijk, waar lokale mobiliteitsopties en diensten samenkomen.

C

Circulaire economie	Economisch model gericht op hergebruik van materialen en minimalisatie van afval.
Compacte stad	Dicht bebouwde stad waar functies zoals wonen en werken nabij elkaar zijn.
Co-creatie	Samenwerking tussen gemeente, inwoners, en bedrijven bij beleidsontwikkeling.

D

Demografische transitie	Veranderingen in bevolkingssamenstelling, zoals vergrijzing of instroom van nieuwe inwoners.
Duurzame mobiliteit	Duurzame vervoersmiddelen zoals fietsen, openbaar vervoer, en elektrische auto's stimuleren.
Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	Nationaal plan om steden weerbaar te maken tegen klimaatverandering.

E

Energietransitie	Overstap naar duurzame energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie.
Ecosysteemdiensten	Voordelen van natuur, zoals schone lucht, waterberging en temperatuurregulatie.
Euregionale samenwerking Energiehub	Samenwerking van Maastricht met omliggende regio's over grenzen heen. Centraal punt voor de opwekking, opslag en distributie van duurzame energie.

F

Flexibele bestemmingsplannen	Ruimtelijke plannen die aanpasbaar zijn voor toekomstige behoeften.
Functiemenging	Combineren van wonen, werken en recreatie in één gebied.
Fietsstrategie	Beleid om fietsen te stimuleren met betere infrastructuur en verkeersveiligheid.

G

Groene daken	Vegetatiedaken die bijdragen aan isolatie, biodiversiteit, en waterbeheer.
Gezonde stad	Stad met aandacht voor fysieke, sociale en mentale gezondheid van inwoners.
Gebiedsontwikkeling	Geïntegreerde aanpak voor duurzame ontwikkeling van stadsdelen.

Groennorm	De gewenste hoeveelheid en kwaliteit groen op buurtniveau. De project-groennorm is de gewenste hoeveelheid en kwaliteit groen bij een bouwininitiatief, analoog aan de parkeernorm.
Groenblauwe dooradering	Groen lint met struikgewas en bomen, vaak gecombineerd met een watergang of droogdal in zowel het buitengebied als het stedelijk gebied, bestemt voor recreatie, ecologie en klimaatadaptatie.
H	
Herbestemming	Nieuwe functie geven aan gebouwen, zoals een fabriek ombouwen tot woningen.
Hittestress	Overmatige warmte in steden door verstenning en gebrek aan groen.
Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	Openbaar vervoer met hoge frequentie, capaciteit en betrouwbaarheid.
I	
Inclusieve stad	Stad die toegankelijk en leefbaar is voor alle inwoners, ongeacht achtergrond of mogelijkheden.
Inbreiding	Woningbouw binnen bestaande bebouwde gebieden om open ruimte buiten de stad te beschermen.
Infrastructuur	Wegen, bruggen, en andere voorzieningen die de stad ondersteunen.
J	
Jongerenparticipatie	Betrekken van jongeren in stedelijke ontwikkeling en besluitvorming.
Joint ventures	Samenwerkingsverbanden tussen publieke en private partijen voor stedelijke projecten.
K	
Klimaatadaptatie	Aanpassen van de stad aan de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte en overstromingen.
Knooppuntenstrategie	Ontwikkelen van vervoershubs om mobiliteit te verbeteren en gebruik van openbaar vervoer te stimuleren.
L	
Leefomgeving	De omgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren.
Landschapsinclusief bouwen	Ontwerpen van gebouwen die rekening houden met het landschap en de natuur.
Logistieke hub	Centrum voor efficiënte verdeling van goederen in stedelijke gebieden, vaak met focus op duurzaamheid.
M	
Mobiliteitshub	Knooppunt waar verschillende vervoersmiddelen, zoals fietsen, auto's en OV, samenkomen.
Multifunctioneel groen	Groengebieden die meerdere functies vervullen, zoals recreatie, ecologie, en wateropvang.
N	
Natuurinclusief bouwen	Integreren van natuur, zoals vogel- en vleermuiskasten, in bouwprojecten.
Netwerkstad	Samenhangende stedelijke regio die door goede verbindingen functioneert als één geheel.
O	
Omgevingskwaliteit	De mate waarin een gebied aantrekkelijk, functioneel en duurzaam is.
Openbaar groen	Toegankelijke parken en plantsoenen die bijdragen aan welzijn en biodiversiteit.
P	

Parkeernorm	Vereist aantal parkeerplekken voor auto's (vaak geformuleerd als maximum) en/of fietsen (geformuleerd als minimum) bij een bouwinitiatief.
Park & Ride (P+R)	Parkeervoorzieningen buiten de stad met goede OV-verbindingen naar het centrum.
R	
Ruimtelijke adaptatie	Aanpassen van stedelijke gebieden aan klimaatveranderingen, zoals hitte en wateroverlast.
Regionale samenwerking	Samenwerking tussen gemeentes in de regio om gezamenlijke uitdagingen aan te pakken.
S	
Smart city	Stad die gebruikmaakt van technologie voor betere diensten en infrastructuur.
Stadslandbouw	Landbouw binnen de stad voor lokaal voedsel en groenvoorziening.
T	
Toekomstbestendig bouwen	Gebouwen ontwerpen die flexibel en duurzaam zijn voor de lange termijn.
Transformatiegebieden	Gebieden die een nieuwe functie krijgen, zoals industrie naar wonen.
U	
Urbane dynamiek	Het bruisende karakter van steden door activiteiten en interacties.
Urban mining	Hergebruik van grondstoffen uit bestaande gebouwen en infrastructuur.
V	
Veerkrachtige stad	Stad die bestand is tegen schokken zoals klimaatverandering en economische crises.
Verdichting	Het compacter maken van stedelijke gebieden door meer functies en woningen toe te voegen.
Verduurzaming	Processen gericht op milieuvriendelijker en efficiënter gebruik van hulpbronnen.
W	
Waterberging	Ruimten voor het opvangen en vasthouden van regenwater om overstromingen te voorkomen.
Wijkontwikkeling	Specifieke aandacht voor de verbetering van infrastructuur en leefbaarheid in wijken.
Z	
Zonering	Indeling van stedelijke gebieden naar functie, zoals wonen, werken en recreëren.
Zero-emissiezones	Gebieden waar alleen voertuigen zonder uitstoot mogen rijden.

Bijlage 2 Verantwoording van beleidskeuzes in het voorkeursalternatief

Er zijn in een eerder stadium twee verstedelijkingsalternatieven opgesteld om zo spreekwoordelijk de 'hoeken van het speelveld' te verkennen. Deze alternatieven heten 'Groeï in de stad' en 'Groeï in de regio' en bevatten verschillende beleidsuitspraken. Deze twee verstedelijkingsalternatieven zijn op effecten beoordeeld door adviesbureau RHDHV. Deze beoordeling geeft inzicht in de consequenties van (beleids)keuzes. Dat inzicht is vervolgens gebruikt om het ruimtelijk beleid verder aan te scherpen tot het voorkeursalternatief, zoals beschreven in hoofdstuk 5 en 6 van deze rapportage.

Naast de beoordeling van RHDHV zijn ook opvattingen uit de participatie, gesprekken met stakeholders en beleidsontwikkeling door eigen organisatie meegenomen. Daar waar deze opvattingen afwijken of aanvullend zijn op de beoordeling is dit hierna benoemd. De beoordeling, overige opvattingen en daaruit volgende keuze voor het voorkeursalternatief worden hierna per beoordelingsaspect uit het rad van de leefomgeving toegelicht.

Woningaanbod en -behoefte

Inzichten uit beoordeling RHDHV	- De beoordeling van het aspect 'Woningaanbod en -behoefte' is positief. Het alternatief 'Groeï in de stad' waarin meer woningen worden gebouwd in Maastricht (+15.000 woningen) scoort iets beter dan alternatief 'Groeï in de regio' (+10.000 woningen). - Die positieve beoordeling hangt samen met verwachte positieve effecten op woningaanbod voor starters en jonge gezinnen (20-45 jaar).
Overige opvattingen	-
Keuzes voorkeursalternatief	- We zetten in op een adaptieve woonprogrammering die op basis van vraag de woningbouwproductie versneld of vertraagd. De ambitie is in 2040 10.000 tot 15.000 extra woningen gerealiseerd te hebben. - We stimuleren ook de bouw van woningen voor senioren zodat de doorstroming in de woningbouwmarkt vergroot. - We werken samen met de regio waar ook een deel van de woningbouwbehoefte kan landen als dit een win-win situatie oplevert, zoals studentenwoningen nabij station Sittard en Heerlen.

Werklocaties en bedrijvigheid

Inzichten uit beoordeling RHDHV	- De beoordeling van het aspect 'Werklocaties en bedrijvigheid' is positief. Het alternatief 'Groeï in de stad' waarin meer locaties beschikbaar komen in Maastricht scoort iets beter dan alternatief 'Groeï in de regio'. - Die positieve beoordeling is gebaseerd op de veronderstelling dat een toename van de werklocaties en bedrijvigheid zorgt voor betere balans tussen vraag en aanbod van werklocaties, omdat in de toekomst tekorten ontstaan.
Overige opvattingen	-
Keuzes voorkeursalternatief	We zetten in op uitbreiding van werklocaties en bedrijvigheid in Maastricht, maar nadrukkelijk ook in de regio. Daarbij zijn we selectief en krijgen de bedrijven die passen bij de Maastrichtse economie en arbeidsmarktaanbod prioriteit.

Vrijtijdseconomie, cultureel aanbod en detailhandel

Inzichten uit beoordeling RHDHV	- De beoordeling van het aspect 'Vrijtijdseconomie, cultureel aanbod en detailhandel' is gematigd positief in beide alternatieven. - Die positieve beoordeling is gebaseerd op de kansen die de watergerelateerde recreatieve voorzieningen voor de vrijetijdseconomie bieden.
Overige opvattingen	-
Keuzes voorkeursalternatief	- Inzetten op concentratie van detailhandel in kloppende harten - Spreiding van ontmoeting over de stad

	• Combineren van groen-blauwe structuur in en buiten de stad met recreatieve wandel en fietsroutes. • Realisatie van een stadsrandpark. • Transformatie van binnenstad van place to buy naar place to become.
--	---

Arbeidsmarkt

Inzichten uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Arbeidsmarkt' is positief. Het alternatief 'Groei in de stad' scoort beter dan alternatief 'Groei in de regio'. • Die positieve beoordeling is gebaseerd op de verwachting dat door woningbouw voor starters en jonge gezinnen (20-45 jaar) de netto arbeidsparticipatie zal verhogen en dat de uitbereiding van bedrijventerreinen zorgt voor meer arbeidsplaatsen.
Overige opvattingen	-
Keuzes voorkeursalternatief	• Zie keuzes bij woningaanbod en werklocaties.

Kennis en innovatie (niet afzonderlijk opgenomen in het rad)

Inzichten uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Kennis en innovatie' is gematigd positief in beide alternatieven. • Die gematigde positieve beoordeling is gebaseerd op de beoogde clustering van bedrijventerreinen met mogelijkheden voor kennis en innovatie.
Overige opvattingen	• De verstedelijkingsalternatieven bevatten de ontwikkeling van de Health Campus inclusief het nabijgelegen bedrijventerrein Maastricht Zuid tot een samenhangend innovatiedistrict.
Keuzes voorkeursalternatief	• Ontwikkeling van Health Campus en Maastricht Zuid tot innovatiedistrict. • Versterking regionaal Brightlands ecosysteem. • Transformatie van binnenstad van place to buy naar place to become. • Creëren van nieuwe gemengde stedelijke werklocaties met ontmoetingsfuncties in of aan rand Binnenstad.

Trillinghinder en geluidhinder

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van de aspecten 'Trillinghinder' (kwalitatief ingevuld) en 'Geluidhinder' bevat negatieve en positieve effecten. Bij het alternatief 'Groei in de stad' zijn de effecten (zowel positief als negatief) groter dan in het alternatief 'Groei in de regio'. • In beide alternatieven wordt ingezet op het verminderen van zwaar vrachtverkeer in het centrum (invoering ZES) en op verlaging van maximum rijsnelheid naar 30 km/uur (met uitzondering van stroomwegen), waardoor de hinder hoogstwaarschijnlijk afneemt. • Ook neemt geluidhinder af door het elektrificeren van het wegverkeer inclusief openbaar vervoer. • In 'Groei in de stad' wordt ingezet op windenergie, waardoor mogelijk meer trilling- en geluidhinder ontstaat. Ondertunneling van het spoor kan juist zorgen voor een afname van trilling- en geluidhinder. • In 'Groei in de regio' gaat de frequentie van het spoorgebruik omhoog (vaker rijden van treinen) en rijden bussen (zwaar verkeer) frequenter, wat kan zorgen voor een toename van trilling- en geluidhinder.
Overige opvattingen	-
Keuzes voorkeursalternatief	• Inzetten op compacte stad met werk en voorzieningen zoveel mogelijk om loop- of fietsafstand. • Inzetten op kleiner en minder vrachtverkeer in het centrum (ZES). • Inzetten op stapsgewijze verlaging van maximum rijsnelheid naar 30 km/uur (met uitzondering van stroomwegen). • Vooralsnog niet inzetten op windenergie.

	• Vastleggen van aandachtsgebieden in het Omgevingsplan (gebieden met mogelijke bronnen voor trillinghinder (spoor, tunnel A2, klinkerbestrating, dilatatievoegen van bruggen)), zodat vroegtijdig in de planvorming bij ontwikkelingen in de omgeving aandacht is voor het optreden van trillinghinder. • Inzetten op goede situering van woningen ten opzichte van bedrijven zodat geluidhinder wordt voorkomen. Dit is reeds opgenomen in het hogere grenswaarden beleid. • Geluidhinder bij nieuwbouw voorkomen door dit thema vroeg in het planproces te betrekken zodat woningen akoestisch gunstig worden ontworpen. Denk aan toepassen van gevelisolatie en het realiseren van minimaal 1 geluidluwe gevel, met aan deze zijde de buitenruimte en minimaal de hoofdslaapkamer worden de bewoners / gebruikers van de panden tegen geluidhinder beschermd. Hierbij wordt niet de geluidbelasting op de gevel maatgevend, maar de wijze waarop de woning wordt georiënteerd, ingedeeld en geïsoleerd. • Uitvoeren van geluidisolatieprojecten en het volgen van het hogere grenswaardenbeleid waarmee beide de kans op geluidhinder wordt verminderd. • Inzetten op inwaarts zoneren op bedrijventerreinen: mogelijk overlastgevende bedrijven centreren, met daaromheen bedrijven die minder overlastgevend zijn.
--	--

Luchtkwaliteit

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Luchtkwaliteit' bevat negatieve en positieve effecten. Bij het alternatief 'Groeï in de stad' zijn de effecten (zowel positief als negatief) groter dan in het alternatief 'Groeï in de regio'. • In beide alternatieven wordt ingezet op het verschonen van het vrachtverkeer in het centrum (invoering ZES) en op verlaging van maximum rijsnelheid naar 30 km/uur (met uitzondering van stroomwegen), waardoor de luchtkwaliteit verbetert. Ook verbetert de luchtkwaliteit door het elektrificeren van het wegverkeer inclusief openbaar vervoer. • In beide alternatieven zal naar verwachting door woningbouw en het uitbreiden van bedrijventerreinen de luchtkwaliteit verslechteren door de toename van het aantal verkeersbewegingen. • In 'Groeï in de stad' worden agrarische percelen niet langer bemest, wat leidt tot veel minder stikstof en fijnstof en dus een betere luchtkwaliteit.
Overige opvattingen	-
Keuzes voorkeursalternatief	• Inzetten op compacte stad met werk en voorzieningen zoveel mogelijk om wandel of fietsafstand. • Inzetten op schoner en minder vrachtverkeer in het centrum (ZES). • Inzetten op stapsgewijze verlaging van maximum rijsnelheid naar 30 km/uur (met uitzondering van stroomwegen). • Inzetten op duurzame landbouw zonder mestgebruik nabij Natura2000 gebieden.

Geurhinder

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Geurhinder' is negatief in beide alternatieven. In 'Groeï in de stad' is de beoordeling negatiever. • Die negatieve beoordeling is gebaseerd op de verwachting dat door het mengen van wonen en werken (bijvoorbeeld horeca) de geurhinder toeneemt. In het alternatief 'Groeï in de stad' neemt de geurhinder verder toe door het uitbreiden van bedrijventerreinen bij woningen.
Overige opvattingen	• De meeste klachten komen van geurhinder door houtstook.
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op heldere regels bij combineren wonen werken over welke bedrijvigheid gecombineerd kan worden met wonen en maatregelen

	voorschrijven om geurklachten te voorkomen. Dit moet preciezer beperking van milieucategorie (1, 2 en 3.1), omdat dit onvoldoende is om mogelijk negatieve effecten te voorkomen. • Inzetten op inwaarts zoneren op bedrijventerreinen: mogelijk overlastgevende bedrijven centreren, met daaromheen bedrijven die minder overlastgevend zullen zijn.
--	--

Overstromingsveiligheid

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Overstromingsveiligheid' bevat negatieve en positieve effecten in beide alternatieven. In 'Groei in de stad' is de beoordeling negatiever. • De beschreven maatregelen voor hoogwaterbescherming hebben een positief effect. De negatieve effecten worden verwachting door met name woningbouw op plekken met een (kleine) kans op overstroming. Dit negatieve effect is groter in het alternatief 'Groei in de Stad'.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op maatregelenpakket dat de hoogwaterbescherming van de hele stad en dus ook nieuwbouwlocaties in 2050 aansluit op de gewenste norm (MIRT-verkenning Zuidelijk Maasdal). • Hiermee worden risico's voor woningbouw op plekken waar nu nog een kans is op overstroom tot een acceptabele kans verkleind.

Externe veiligheid

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Externe veiligheid' is voornamelijk negatief in beide alternatieven. In 'Groei in de stad' is de beoordeling iets negatiever, maar wordt ook een positief effect verwacht. • De negatieve beoordeling heeft te maken met: ○ Kleinschalige energieopslag in hubs zorgt voor mogelijk risico's, zoals bijvoorbeeld brand. ○ Het combineren van wonen en werken kan zorgen voor risico's voor externe veiligheid. Deze risico's zijn afhankelijk van de soort bedrijvigheid die met wonen wordt gecombineerd. ○ De regionale aanvoerleidingen en opslag van waterstof zorgen voor risico's voor de externe veiligheid. ○ Verschillende nieuwe woonlocaties zijn gepland op plekken waar er risico's zijn voor de externe veiligheid. ○ Ook de realisatie van een waterstofnet als warmtevoorziening kan mogelijk risico's op de externe veiligheid tot gevolg hebben. • De ondertunneling van het spoor bij het stationsgebied zoals beschreven in 'Groei in de stad' heeft een positief effect omdat hierdoor de risico-contouren van het vervoer over spoor waarschijnlijk worden verkleind.
Overige opvattingen	• Gemeente Maastricht kent een hogere grenswaarden beleid wat negatieve effecten op externe veiligheid doet voorkomen.
Keuze voorkeursalternatief	• Voor externe veiligheid gelden aandachtsgebieden. Binnen deze gebieden zal het nieuw vestigen van zeer kwetsbare objecten onmogelijk worden gemaakt. • Bij kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten zullen eisen worden gesteld aan zelfredzaamheid, bereikbaarheid en beheersbaarheid. • Op plekken waar binnen de aandachtsgebieden al zeer kwetsbare objecten zijn toegestaan gelden voorschriftgebieden met bijbehorende maatregelen uit het Bouwbesluit. • Voor buisleidingen komt als extra maatregel dat, wanneer ze niet onder verharding zijn gelegen, dit alsnog moet gebeuren of dat de ligging van de buisleiding middels een duidelijk zichtbare markering in het landschap moet worden aangegeven. • Bij menging van wonen en werken of op een bedrijventerrein in nabijheid van woningen worden risicovolle activiteiten niet toegestaan. Dit vraagt

	aanscherping van het beleid op de soort bedrijvigheid die in deze gebieden de ruimte wordt gegeven. • Inzetten op veilige situering van bedrijven ten opzichte van woningen draagt bij aan het mitigeren van mogelijke negatieve effecten. • De ondertunneling van het spoor bij het stationsgebied is mogelijk aan de orde als de ruimtelijke druk voor wonen nabij het station en het aantal treinverbindingen is toegenomen.
--	---

Wateroverlast door hemelwater

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Wateroverlast door hemelwater' is overwegend positief, maar bevat in beide alternatieven ook negatieve effecten. • In beide alternatieven worden stadsbreed maatregelen getroffen om het hemelwater langer vast te houden waar het valt: ○ Door vergroening van de stad in combinatie met de opvang van hemelwater in groenvoorzieningen, wordt de afstroom van hemelwater verminderd en worden de mogelijkheden voor infiltratie vergroot. ○ In beide alternatieven neemt door woningbouw en toename bedrijventerreinen het verhard oppervlak vermoedelijk toe en is het moeilijker om hemelwater vast te houden. In 'Groeï in de stad' zal dit effect groter zijn. ○ Door het realiseren van de 'straat van de toekomst' worden straatparkeerplaatsen vergroend en komt er meer groen beschikbaar voor de opvang en infiltratie van hemelwater. Dit draagt bij aan de kansen voor vermindering van het aandeel verhard oppervlak en de grotere begaanbaarheid van wegen bij extreme neerslag. • In 'Groeï in de stad' zorgt het vergroenen van bedrijventerreinen voor een positief effect op mogelijke overlast door hemelwater. • In het alternatief 'Groeï in de regio' wordt in mindere mate ingezet op vergroening. Zo wordt voorzien in een lagere groennorm en worden ook de bestaande bedrijventerreinen niet vergroend. Dit leidt waarschijnlijk tot negatieve effecten m.b.t. overlast door hemelwater.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op aanscherping van aanpak hemelwateroverlast met een stadsbrede aanpak waarbij stroomopwaarts van knelpunten water langer vast te houden waar het valt met technische en 'natuurlijke' maatregelen, niet alleen in de openbare ruimte maar ook met stimuleringsmaatregelen voor privéterreinen. • Inzetten op vergroenen van bedrijventerreinen. • Nieuwbouw afkoppelen van riool. • Inzetten op 'ambitieuze' groennorm per buurt, verbeterde versie van groennorm in alternatief 'Groeï in de Stad'. • Inzetten op een project-groennorm bij bouwinitiatieven in een buurt met een groenopgave. Eisen ten aanzien van parkeren op eigenterrein mogen niet leiden tot minder groen. • Inzetten op zorgvuldige verdichten bij woningbouw zodat bestaande footprint zo min mogelijk wordt vergroot. • Naast inzetten op uitbreiding van bedrijfsterreinen ook inzetten op herstructurering, intensiever ruimte gebruik. • Faciliteren aanpak van het Waterschap door bij alle natuurbeken de beekdalbrede benadering toe te past met meer ruimte voor meandering.

Beschermde natuur (Natura 2000)

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Beschermde natuur (Natura 2000)' bevat positieve en negatieve effecten. In het alternatief 'Groeï in de stad' is het
-------------------------------	---

	netto-effect negatief in het alternatief 'Groeï in de regio' is het netto-effect neutraal. • In beide alternatieven worden negatieve effecten verwacht als gevolg van het realiseren van nieuwe woningen en de daarmee samenhangende toename van verkeer. De uitstoot van stikstof door verkeer vormt een risico voor stikstofgevoelige natuur. Dezelfde risico's ontstaan door het uitbreiden van bedrijventerreinen. In 'Groeï in de stad' is het negatieve effect hiervan naar verwachting groter. • In beide alternatieven wordt de gebouwde omgeving verduurzaamd door isolatie en toepassing van lokale warmtenetten en all-electric. Hierbij is prioriteit gegeven aan buurten waar energiearmoede speelde, maar ook in de wijken waar dit positief effect had op de stikstofuitstoot voor nabijgelegen natuurgebieden. • In beide alternatieven is de landbouw verduurzaamd en gebruikt deze geen of veel minder mest zodat de natuur kan herstellen. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt dat: ○ De realisatie van windturbines een risico's meebrengen, omdat windturbines een versturende werking kunnen hebben op beschermde diersoorten. ○ De uitbreiding van areaal bos, het inrichten van agrarische bufferzones rond Natura 2000-gebieden en het verbinden van de gebieden Natura 2000-gebieden een positief effect heeft. • In het alternatief 'Groeï in de Regio' speelt dat: ○ Agrarische percelen niet langer worden bemest en/of bespoten.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op verduurzaming (isolatie, lokale en regionale warmtenetten en all-electric toepassingen) met prioriteit op de stikstofuitstoot voor nabijgelegen natuurgebieden. • Vooralsnog niet inzetten op windenergie. • Inzetten op groenblauwe dooradering door met grondeigenaren – op vrijwillige basis – gronden uit te ruilen en transformeren zodat duurzame landbouw, extensieve recreatie, wateropvang en natuur samengaan. • Inzetten op uitbreiding van areaal bos, het inrichten van agrarische bufferzones rond Natura 2000-gebieden en het verbinden van de gebieden Natura 2000-gebieden een positief effect heeft. • Inzetten op niet langer bemesten en/of bespoten van agrarische percelen (via pachtcontract).

Ecologische verbondenheid

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Ecologische verbondenheid' bevat positieve en negatieve effecten. In het alternatief 'Groeï in de stad' is het netto-effect positief. De beoordeling van 'Groeï in de regio' is negatief. • In beide alternatieven worden door aanleg van ecologische verbindingen tussen de stad en het buitengebied en het verbinden van Natura 2000-gebieden. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt dat: ○ In het buitengebied is de groenblauwe dooradering ingevuld door grote en kleine droogdalen om te vormen naar groene-blauwe verbindingen van 50 m breed met daarin wandelroutes. Bij alle natuurbeken is de beekdalbrede benadering toegepast met meer ruimte voor meandering. ○ De realisatie van windenergie en opslaglocaties voor waterstof zorgen voor risico's. Windturbines veroorzaken mogelijk trillinghinder en geluidhinder en kunnen zorgen voor een barrièrewerking tussen natuurgebieden.
-------------------------------	--

	○ De uitbreiding van areaal bos, het inrichten van agrarische bufferzones rond Natura 2000-gebieden en het verbinden van de gebieden Natura 2000-gebieden een positief effect heeft. • In het alternatief 'Groeï in de Regio' speelt dat: ○ De realisatie van een snelbusverbinding naar Hasselt over een oude spoorlijn risico's voor de bestaande ecologische verbinding van dit traject.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Er wordt voorsnog niet ingezet op de realisatie van windturbines. • De verbinding met Hasselt zal geen gebruik maken van de oude goederenspoorlijn. • Inzetten op groenblauwe dooradering door met grondeigenaren – op vrijwillige basis – gronden uit te ruilen en transformeren zodat duurzame landbouw, extensieve recreatie, wateropvang en natuur samengaan. • Inzetten op uitbreiding van areaal bos, het inrichten van agrarische bufferzones rond Natura 2000-gebieden en het verbinden van de gebieden Natura 2000-gebieden een positief effect heeft.

Stedelijk groen

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Stedelijk groen' is overwegend positief, maar bevat positieve en negatieve effecten. • Voor beide alternatieven geldt dat door vergroening van de stad 55% van de stad groen is en er 50 m2 groen beschikbaar is per inwoner. Dit vergroot de kansen voor de boomkroonbedekking en gemiddelde afstanden tot openbaar groen. • Positief wordt beoordeeld het realiseren van de 'straat van de toekomst', waardoor straatparkeerplaatsen worden vergroend en worden getransformeerd tot speel- en ontmoetingsruimte. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt dat: ○ Een stadsrandzone wordt aangelegd ○ Het bebouwd gebied ingericht volgens de groennorm 3-30-300-groennorm. ○ Ook bedrijventerreinen worden vergroend. ○ Hier staat tegenover dat er risico's zijn door de toename van het aantal woningen. Hierdoor neemt de druk op de ruimte in stedelijk gebied, waaronder het gebruik van deze ruimte voor stedelijk groen, toe. • Het alternatief 'Groeï in de Regio' laat een minder positief beeld zijn, omdat hierin niet wordt geïnvesteerd in robuuste groenblauwe dooradering, een groene stadsrandzone en het vergroenen van bedrijventerreinen.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op 'ambitieuze' groennorm per buurt, verbeterde versie van groennorm in alternatief 'Groeï in de Stad'. • Inzetten op realiseren van de 'straat van de toekomst', waardoor straatparkeerplaatsen worden vergroend en worden getransformeerd tot speel- en ontmoetingsruimte • Inzetten op een project-groennorm bij bouwinitiatieven in een buurt met een groenopgave. Eisen ten aanzien van parkeren op eigenterrein mogen niet leiden tot minder groen. • Inzetten op realisatie van een stadsrandpark. • Inzetten op vergroenen van bedrijventerreinen.

Ruimtelijke kwaliteit

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Ruimtelijke kwaliteit' is in beiden alternatieven overwegend positief, maar bevat positieve en negatieve effecten. • Voor beide alternatieven geldt dat:
-------------------------------	--

	○ Het verdwijnen van straatparkeren en inrichting van de straten met groen en ruimte voor ontmoeting, de kansen vergroot voor de gebruiks- en belevingswaarde van het openbaar gebied. ○ Door de stad te verbinden met het water, de kansen voor de gebruikswaarde en de belevingswaarde toenemen. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt verder dat: ○ De realisatie van een groene stadsrandzone en 10% groenblauwe dooradering in de droogdalen in combinatie met nieuwe fiets- en wandelroutes, vergroot de kansen voor de beleving van het landschap. ○ De ondertunneling van het spoor versterkt de stedelijke structuur, samenhang en beleving rond het stationsgebied. ○ Hier staat tegenover dat het uitbreiden van het zonnepark Lanakerveld, het realiseren van windmolens en mogelijke realisatie van waterstofopslaglocaties de risico's vergroot, door verstoring van het beeld van het buitengebied. Dezelfde risico's ontstaan door de realisatie van een nieuw bedrijventerrein.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op 'ambitieuze' groennorm per buurt, verbeterde versie van groennorm in alternatief 'Groeï in de Stad'. • Inzetten op realiseren van de 'straat van de toekomst', waardoor straatparkeerplaatsen worden vergroend en worden getransformeerd tot speel- en ontmoetingsruimte. • Inzetten op een groene stadsrandzone en 10% groenblauwe dooradering in de droogdalen in combinatie met nieuwe fiets- en wandelroutes. • De ondertunneling van het spoor bij het stationsgebied is mogelijk aan de orde als de ruimtelijke druk voor wonen nabij het station en het aantal treinverbindingen is toegenomen.

Broeikasgassen

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Broeikasgassen' bevat in beiden alternatieven positieve en negatieve effecten. • In beide alternatieven neemt de broeikasgasuitstoot af omdat meer energie duurzaam wordt opgewekt. Ook wordt de bebouwde omgeving en de industrie steeds meer emissievrij en worden door de afname van het areaal landbouw minder broeikasgassen uitgestoten door de landbouw. • In het alternatief 'Groeï in de stad' is de beoordeling netto neutraal omdat door de realisatie van meer woningen en het uitbreiden van bedrijventerreinen het aantal verkeersbewegingen toeneemt en dus ook de uitstoot van broeikasgassen. • De beoordeling van 'Groeï in de regio' is netto positief omdat hierin minder woningen worden gerealiseerd en bedrijventerreinen minder worden uitgebreid.
Overige opvattingen	• De aanpak van emissiereductie is gericht op zowel bestaande als nieuwe bebouwing, industrie en verkeer, waardoor de totale reductie groter is dan de toename als gevolg van de realisatie van extra woningen en industrie.
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op niet langer bemesten en/of bespoten van agrarische percelen (via pachtcontract). • Inzetten op lokale opwek van duurzame energie conform het RES-bod. • Inzetten op elektrificatie van industrie en mobiliteit. • Inzetten op gasloos-verwarmen van de bebouwde omgeving.

Hitte

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Hitte' bevat in beiden alternatieven positieve en negatieve effecten, maar het alternatief 'Groeï in de stad' scoort per saldo beter.
-------------------------------	--

	• Voor beide alternatieven geldt dat: ○ Door vergroening van de stad, met prioriteit voor de delen in de stad waar in de bestaande situatie sprake is het stedelijk hitte-eilandeffect, de kans op dit hitte-eilandeffect wordt verkleind. ○ Door hogere bebouwing op bedrijventerreinen (beter benutten bestaand bebouwd oppervlak) en uitbreiding van bedrijfsbebouwing bij Lanakerveld, de risico's voor het stedelijk hitte-eilandeffect/hitterisico toenemen. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt verder dat: ○ Door de toename van het aantal woningen het risico op hitte toeneemt. ○ Doordat bedrijventerreinen worden vergroend en ook door het aanleggen van een stadsrandzone, waardoor inwoners beter de mogelijkheid hebben om de koelte op te zoeken dat risico weer afneemt. • In het alternatief 'Groeï in de regio' speelt verder dat door de toename van het aantal woningen het risico op hitte toeneemt en ook bedrijventerreinen niet worden vergroend.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op 'ambitieuze' groennorm per buurt, verbeterde versie van groennorm in alternatief 'Groeï in de Stad'. • Inzetten op realiseren van de 'straat van de toekomst', waardoor straatparkeerplaatsen worden vergroend en worden getransformeerd tot speel- en ontmoetingsruimte. • Inzetten op een project-groennorm bij bouwinitiatieven in een buurt met een groenopgave. Eisen ten aanzien van parkeren op eigenterrein mogen niet leiden tot minder groen. • Inzetten op realisatie van een stadsrandpark. • Inzetten op vergroenen van bedrijventerreinen.

Verkeersveiligheid

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Verkeersveiligheid' bevat in beiden alternatieven positieve en negatieve effecten. Het alternatief 'Groeï in de stad' scoort per saldo negatief en het alternatief 'Groeï in de Regio' per saldo neutraal. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt dat: ○ De verkeersveiligheid kan verbeteren doordat de maximum rijsnelheid wordt verlaagd naar 30 km/uur (met uitzondering van stroomwegen). ○ De uitbreiding van het aantal woningen en bedrijventerreinen zal leiden tot meer verkeer, wat zorgt voor verhoogde risico's op de verkeersveiligheid. ○ Het vergroten van de beschikbaarheid van deelauto's en het inzetten op veiligere fietsverbindingen zorgen voor minder auto's in de stad, waardoor de verkeersveiligheid op het merendeel van de wegen verbetert. ○ De verkeersveiligheid verbetert doordat auto's naar hubs rijden en daardoor het aantal auto's op het wegennet buiten deze hubs vermindert. • In het alternatief 'Groeï in de regio' spelen dezelfde voor- en nadelen, maar geldt wel dat de uitbreiding van het aantal woningen en bedrijventerreinen minder groot is en dus minder tot verhoogde risico's op de verkeersveiligheid.
Overige opvattingen	• Inzet op logistieke hubs leidt tot minder (zwaar) vrachtverkeer in het centrum wat zorgt voor minder risico's op het gebied van verkeersveiligheid.
Keuze voorkeursalternatief	• Stimuleren van alternatieven voor de auto zoals lopen, fietsen en deelauto's. • Realiseren van P+R en P+W.

	• Realiseren van logistieke hubs.
--	---

Bereikbaarheid

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Bereikbaarheid' bevat in beiden alternatieven positieve en negatieve effecten. Het alternatief 'Groeï in de stad' scoort per saldo neutraal en het alternatief 'Groeï in de Regio' per saldo licht positief. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt dat: ○ De uitbreiding van het aantal woningen en bedrijventerreinen zal leiden tot meer verkeer, wat zorgt voor verhoogde risico's voor bereikbaarheid. ○ Omdat bezoekers en forenzen hun auto in mobility hubs/P+W buiten de stad parkeren, waardoor de bereikbaarheid van de binnenstad voor bewoners verbetert. ○ De bereikbaarheid verbetert door de uitbreiding van fiets- en wandelroutes en het realiseren van mobility hubs/P+W buiten de stad voor bezoekers en forenzen zorgt voor een betere bereikbaarheid van het centrum voor bewoners van de stad. • In het alternatief 'Groeï in de regio' spelen dezelfde voor- en nadelen, maar geldt wel dat de uitbreiding van het aantal woningen en bedrijventerreinen minder groot is en dus minder tot verhoogde risico's op de bereikbaarheid.
Overige opvattingen	• Inzet op logistieke hubs leidt tot minder (zwaar) vrachtverkeer in het centrum wat zorgt voor minder risico's op het gebied van bereikbaarheid.
Keuze voorkeursalternatief	• Stimuleren van alternatieven voor de auto zoals lopen, fietsen en deelauto's. • Realiseren van P+R en P+W. • Realiseren van logistieke hubs.

Actieve en sociale leefomgeving

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Actieve en sociale leefomgeving' is in beide alternatieven positief. Het alternatief 'Groeï in de stad' scoort positiever. • In beide alternatieven wordt door vergroening en de inzet op de straat van de toekomst de leefomgeving beweegvriendelijker. • In het alternatief 'Groeï in de stad' speelt extra de inzet op een robuuste groenblauwe dooradering en een groene stadsrandzone met ruimte voor recreatie, sport en ontspanning en grootschalig wordt ingezet op het vergroenen van de stad.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op 'ambitieuze' groennorm per buurt, verbeterde versie van groennorm in alternatief 'Groeï in de Stad'. • Inzetten op realiseren van de 'straat van de toekomst', waardoor straatparkeerplaatsen worden vergroend en worden getransformeerd tot speel- en ontmoetingsruimte. • Inzetten op realisatie van een stadsrandpark. • Inzetten op netwerk van ontmoetingsplekken waarbij diversiteit aansluit op verscheidenheid aan behoeften en voorkeuren.

Maatschappelijke basisvoorzieningen

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Maatschappelijke basisvoorzieningen' is in beide alternatieven positief. • In beide alternatieven worden voorzieningen bij OV-knooppunten gesitueerd zodat ze voor meer mensen (beter) bereikbaar worden. Verder wordt ingezet op het realiseren een Health Campus, wat toegankelijkheid van zorg voor inwoners kan vergroten.
Overige opvattingen	• In de verstedelijkingsalternatieven worden extra woningen gerealiseerd waardoor het draagvlak en bestaansrecht van de basisvoorzieningen verstevigt.

Keuze voorkeursalternatief	• In beide alternatieven worden voorzieningen bij OV-knooppunten gesitueerd zodat ze voor meer mensen (beter) bereikbaar worden. • Verder wordt ingezet op het realiseren een Health Campus, wat toegankelijkheid van zorg voor inwoners kan vergroten. • Inzetten op netwerk van ontmoetingsplekken waarbij diversiteit aansluit op verscheidenheid aan behoeften en voorkeuren. • Inzetten op realisatie van woonzorgzones.
----------------------------	--

Sociale veiligheid

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Sociale veiligheid' is in beide alternatieven licht positief. • In beide alternatieven wordt het combineren van woon-werkgebieden positief beoordeeld voor het aspect 'Sociale veiligheid' omdat het kan bijdragen aan de verbetering van de sociale veiligheid.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op gemengde wijken en buurten waarbij waar dat passend is werken wordt toegevoegd aan wonen. • Inzetten op netwerk van ontmoetingsplekken waarbij diversiteit aansluit op verscheidenheid aan behoeften en voorkeuren, waaronder informele ontmoetingen op woonblok en buurtniveau ter verbetering van sociale veiligheid. • Inzetten op realisatie van woonzorgzones.

Sociaaleconomische status

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• Het aspect 'Sociaaleconomische status' is in beide alternatieven niet beoordeeld. Er is geen beleid geformuleerd dat invloed heeft op de sociaaleconomische status.
Overige opvattingen	• Er is in de verstedelijkingsalternatieven beleid geformuleerd gericht op het vergroten van de sociaaleconomische status, zoals: ○ In het woonbeleid worden gebiedsgerichte transformaties benoemd waarmee de brede welvaart en veerkracht van buurtbewoners wordt vergroot. Hiervoor zijn woningen verduurzaamd, is het groen en de openbare ruimte verbeterd, wat ten goede komt aan de klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving. ○ Ook wordt segregatie tegengegaan door te streven naar een gezonde mix van type woningen. Die nieuwbouw bestaat uit minimaal 30% sociaal en 30% betaalbaar (conform bestaand beleid 2/3 betaalbaar). ○ Ook het beleid geformuleerd ten aanzien van economie en werkgelegenheid biedt meer carrièrekansen voor theoretisch als praktisch opgeleiden.
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op gemengde wijken • Inzetten op gebiedsgerichte transformatie van wijken en buurten met een geringe verkracht. • Inzetten op een diverse economie met meerdere pijlers. • Inzetten op een breed en goed onderwijsaanbod.

Bodemkwaliteit

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• Het aspect 'Bodemkwaliteit' is in beide alternatieven niet beoordeeld. • Het nieuwe beleid laat geen kansen en/of risico's zien voor het beoordelingsaspect bodemkwaliteit.
Overige opvattingen	• In de verstedelijkingsalternatieven is beschreven hoe we omgaan met de resterende verontreinigingen. Deze worden doelmatig beheerd, zodat ze geen risico vormen voor het gebruik van de locaties.
Keuze voorkeursalternatief	• Doelmatig beheer van historische bodemverontreinigingen volgens het principe van risicogericht saneren, waarbij gezondheid voor mens en milieu

	centraal staan. Nieuwe verontreinigingen worden actief voorkomen door duurzaam bodembeheer en het toepassen van preventieve maatregelen. Bij functiewijzigingen op de grond wordt de bodem gesaneerd passend bij het nieuwe gebruik. • Duurzaam bodembeheer: Dit betekent dat we de draagkracht van de bodem in acht nemen bij nieuwe ontwikkelingen en het belang van bodemfuncties meewegen. • Preventie van bodemuitputting: Er wordt ingezet op behoud van bodemkwaliteit door het bevorderen van natuur-inclusieve en bodemvriendelijke stadsontwikkelingen.
--	---

Grondwaterkwaliteit en -kwantiteit

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Grondwaterkwaliteit en -kwantiteit' is in beide alternatieven positief. • In het alternatief 'Groeï in de Stad' ontstaan kansen door het ontwikkelen van de groenblauwe dooradering, waardoor gronden rond oppervlaktewater niet langer agrarisch gebruikt worden en beweide agrarische graslanden niet langer bemest en/of bespoten worden. • De beoordeling van alternatief 'Groeï in de Regio' is ook positief vanwege het stoppen van bemesting in grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden en tot 1.000 meter rond Natura 2000-gebied. Er treedt een verbetering, maar in mindere mate dan bij alternatief 'Groeï in de Stad'.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op groenblauwe dooradering door met grondeigenaren – op vrijwillige basis – gronden uit te ruilen en transformeren zodat duurzame landbouw, extensieve recreatie, wateropvang en natuur samengaan. • Faciliteren aanpak van het Waterschap door bij alle natuurbeken de beekdalbrede benadering toe te past met meer ruimte voor meandering.

Oppervlaktewaterkwaliteit

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Oppervlaktewaterkwaliteit' is in beide alternatieven positief. • In het alternatief 'Groeï in de Stad' ontstaan kansen door het ontwikkelen van de groenblauwe dooradering, waardoor gronden rond oppervlaktewater niet langer agrarisch gebruikt worden en beweide agrarische graslanden niet langer bemest en/of bespoten worden. • De beoordeling van alternatief 'Groeï in de Regio' is ook positief vanwege het stoppen van bemesting in grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden en tot 1.000 meter rond Natura 2000-gebied. Er treedt een verbetering, maar in mindere mate dan bij alternatief 'Groeï in de Stad'.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op groenblauwe dooradering door met grondeigenaren – op vrijwillige basis – gronden uit te ruilen en transformeren zodat duurzame landbouw, extensieve recreatie, wateropvang en natuur samengaan. • Faciliteren aanpak van het Waterschap door bij alle natuurbeken de beekdalbrede benadering toe te past met meer ruimte voor meandering.

Warmtetransitie

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• De beoordeling van het aspect 'Warmtetransitie' is in beide alternatieven positief. • In het alternatief 'Groeï in de Stad' ontstaan kansen doordat 1/3 van de gebouwde omgeving wordt verwarmd door een lokaal warmtenet en de rest van de gebouwde omgeving wordt verwarmd met all-electric oplossingen. Hierdoor neemt CO₂-uitstoot van de gebouwde omgeving af. • De beoordeling van alternatief 'Groeï in de Regio' is ook positief doordat circa de helft van de gebouwde omgeving wordt verwarmd door een warmtenet en
-------------------------------	--

	de rest van de gebouwde omgeving wordt verwarmd met all-electric oplossingen. Hierdoor neemt CO ₂ -uitstoot van de gebouwde omgeving af.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op verwarming van gebouwde omgeving (50%) gebruikmakend van lokale warmtebronnen (o.a. drie rioolwaterzuiveringsinstallaties, restwarmte van de industrie en de Maas). • Inzetten op realisatie regionaal Warmtenet Zuid-Limburg voor verwarming van nog ééns 25% van de bebouwde omgeving. • De rest van de bebouwde omgeving wordt verwarmd via all-electric-oplossingen (bijvoorbeeld met een warmtepomp) of andere toepassingen die in de toekomst geïnitieerd worden (bijvoorbeeld met groen gas of waterstof).

Grondstoffen en circulariteit

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• Het aspect 'Grondstoffen en circulariteit' is in beide alternatieven niet beoordeeld omdat geen beleid is geformuleerd dat invloed heeft op grondstoffen en circulariteit.
Overige opvattingen	• In de verstedelijkingsalternatieven is beschreven hoe we industrierterreinen willen reserveren en vrijspelen voor circulaire industrie. Ook is de ruimtebehoefte van circulaire economie in de stad geadresseerd.
Keuze voorkeursalternatief	• We gaan programmatisch aan de slag met het herstructureren van bedrijvenparken zodat we ruimte creëren voor circulaire economische activiteiten en maakindustrie met een hoge milieucategorie passend bij en ten behoeve van de Maastrichtse economie. • Het faciliteren van ruimtebehoeften voor circulariteit in vorm van bijvoorbeeld een repaircafé, recyclepunt, tweedehands kledingwinkel, stadslandbouw in de buurt, tot een circulair ambachtscentrum en tot grote (industriële) verwerking en opslag op bedrijventerreinen (hoge milieucategorie, multimodaal bereikbaar).

Duurzame energieopwekking

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• Het aspect 'Duurzame energieopwekking' is in beide alternatieven positief beoordeeld. In beide alternatieven wordt door meervoudig ruimtegebruik, zoals zon op dak en zonne-energie langs infrastructuur, in aanvulling op de twee zonneparken (autonome ontwikkeling), duurzame energie opgewekt. • Het beleid in het alternatief 'Groeï in de Stad' laat daarnaast kansen zien door het opwekken van duurzame energie door windenergie en energieopwekking langs Rijksinfrastructuur. Tegelijkertijd neemt de elektriciteitsvraag in dit alternatief ook sterk toeneemt, door 2/3 van de gebouwde omgeving via all-electric oplossingen te verwarmen en de industrie te elektrificeren. • Het beleid uit alternatief 'Groeï in de Regio' laat ook kansen zien door het aansluiten op het regionale warmtenet en het landelijke waterstofnetwerk. De elektriciteitsvraag neemt sterk toe door elektrificering.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Beperken groei elektriciteitsvraag door: ○ Inzetten op besparing (isolatie, gedrag) ○ Inzetten op verwarming van gebouwde omgeving (50%) gebruikmakend van lokale warmtebronnen (o.a. drie rioolwaterzuiveringsinstallaties, restwarmte van de industrie en de Maas). ○ Inzetten op realisatie regionaal Warmtenet Zuid-Limburg voor verwarming van nog ééns 25% van de bebouwde omgeving. • Inzetten op grootschalig opwek, door: ○ Het inmiddels gerealiseerde zonnepark Belvédère (0,011 TWh). ○ Het in voorbereiding zijnde zonnepark Lanakerveld (0,053 TWh). ○ De realisatie van grootschalige toepassing zon-op-dak (0,052 TWh).

	○ Een resterende zoekopgave voor grootschalige opwek (0,132 TWh), die nog nader ingevuld wordt in de vorm van meervoudige ruimtegebruik (parkeerterreinen, spoorse voorzieningen, langs rijksinfrastructuur (OER) en (verharde) bedrijventerreinen). • Vooralsnog niet inzetten op windenergie. • Realiseren randvoorwaardelijke netverzwaring.
--	---

Duurzame en slimme mobiliteit

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• Het aspect 'Duurzame en slimme mobiliteit' is in beide alternatieven positief beoordeeld. • In beide alternatieven wordt de inzet op emissievrij maken van de mobiliteit door elektrificering van het wagenpark – onder meer door faciliteren realisatie laadpalen - positief beoordeeld. • De positieve beoordeling in het alternatief 'Groeï in de Stad' is daarnaast gebaseerd op inzet op deelauto's (bij buurthubs) en stimulering van het STOP-principe (stappen, trappen, OV en personenauto) • De positieve beoordeling in het alternatief 'Groeï in de Regio' is daarnaast gebaseerd op ingezet op extra laadpalen en de inzet op deelauto's in buurthubs.
Overige opvattingen	-
Keuze voorkeursalternatief	• Inzetten op compacte stad met werk en voorzieningen zoveel mogelijk om wandel of fietsafstand. • Stimuleren van alternatieven voor de auto zoals lopen, fietsen en deelauto's door inzetten op veiligere loop- en fietsverbindingen en het vergroten van de beschikbaarheid van deelauto's, bijvoorbeeld op buurthubs. • Inzetten op realiseren van de 'straat van de toekomst', waardoor straatparkeerplaatsen worden vergroend en worden getransformeerd tot speel- en ontmoetingsruimte. • Inzetten op frequentie van de regionale bus en treinverbindingen.

Landbouw (kwalitatief ingevuld)

Inzicht uit beoordeling RHDHV	• Het aspect 'Landbouw' is in beide alternatieven negatief beoordeeld omdat het areaal landbouwgrond in beide alternatieven afneemt. • Voor alternatief 'Groeï in de Stad' staat het landbouwareaal onder druk door de aanleg van een stadsbrede groenzone, het uitbreiden van zonnepark Lanakerveld, het realiseren van windenergie, zoeklocaties voor de opslag van waterstof aan de randen van stedelijk gebied en het uitbreiden van woningen en bedrijventerreinen. Daarnaast neemt het areaal landbouwgrond ook af door de aanleg van een groenblauwe dooradering in de droogdalen (10% van het buitengebied). • Voor het alternatief 'Groeï in de Regio' zijn de specifieke risico's beperkter omdat er minder ruimtedruk is op het landbouwareaal.
Overige opvattingen	• Het beschreven beleid biedt ook kansen voor de landbouw. Bij alternatief 'Groeï in de Stad' worden de voor landbouw minst geschikte gronden (als gevolg van beperkingen door wateroverlast of ligging dicht bij natuur) voor de groenblauwe dooradering gebruikt. Hierdoor blijven de meest geschikte gronden voor landbouw zonder verdere beperkingen beschikbaar. • Het verdienmodel in de landbouw bij alternatief 'Groeï in de regio' verbreedt door inkomen vanuit natuur- en landschapsbeheer en richt zich meer op de regionale voedselvoorziening.
Keuze voorkeursalternatief	• Beperken druk op landbouwareaal door: ○ Inzetten op compacte stad met werk en voorzieningen zoveel mogelijk om loop- of fietsafstand. ○ Naast inzetten op uitbreiding van bedrijfsterreinen ook inzetten op herstructurering, intensiever ruimte gebruik.

	○ Realiseren groenblauwe dooradering op de voor landbouw minst geschikte gronden (als gevolg van beperkingen door wateroverlast of ligging dicht bij natuur). • Inzetten op verbreden verdienmodel in de landbouw met natuur- en landschapsbeheer en richten op de regionale voedselvoorziening.
--	---

Bronnen en eindnoten

- ¹ Waar we in dit stuk ‘stad’ of ‘Maastricht’ gebruiken bedoelen we de gehele gemeente Maastricht inclusief de dorpen Itteren en Borgharen en bedrijventerreinen.
- ² In formele zin gaat het om een milieueffectrapportage voor plannen (een plan-MER). De m.e.r.-rapportage wordt opgesteld door ingenieursbureau RHDHV.
- ³ RHDHV, OER bij Omgevingsvisie Maastricht, Alternatievenbeoordeling, Concept 5 juni 2024 (nog niet gepubliceerd).
- ⁴ Deze paragraaf is afgeleid van blz 6 in [Perspectief voor een gezonde stad, Stadsvisie Maastricht 2040](#), door gemeente Maastricht.
- ⁵ Zie blz 8 in [Perspectief voor een gezonde stad, Stadsvisie Maastricht 2040](#), door gemeente Maastricht.
- ⁶ [Maastricht, stad van verbondenheid](#), coalitieakkoord 2022-2026.
- ⁷ Zie blz 44 in [Ruimte in balans, Omgevingsvisie Maastricht 2040](#), door gemeente Maastricht.
- ⁸ Zie blz 10 in [Maastricht kiest voor kwaliteit en innovatie, Economische visie Maastricht 2040](#), door gemeente Maastricht.
- ⁹ Zie [Van Vangnet naar Trampoline](#), Sociale Visie Maastricht 2040, door gemeente Maastricht.
- ¹⁰ Zie blz 1 in [Maasdal Maastricht, Bright Site of Life, Een wenkend perspectief voor Maastricht 2050 door innovatie, leefkwaliteit en verbindingen](#), door gemeente Maastricht.
- ¹¹ [Voorontwerp Nota Ruimte](#), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijk Relaties, juni 2024.
- ¹² Foto van de leefomgeving, RoyalHaskoningDHV (nog niet gepubliceerd). De Foto van de leefomgeving is onderdeel van de omgevingseffectrapportage.
- ¹³ De thema's en beoordelingsaspecten zijn opgenomen in tabel 1 op pagina 12 van de [Nota van Reikwijdte en Detailniveau](#), mei 2023.
- ¹⁴ Overigens is in de foto onbenoemd dat in Maastricht sprake is van sterke segregatie. Ook veronderstelt een algemene inzet op een hogere SESWOA dat het “trickle down” effect werkt, terwijl inmiddels is aangetoond dat dit lang niet altijd werkt en bovendien de invloed van het gemeentelijk beleid beperkt is. De beoordeling in het rad van de leefomgeving van de huidige en toekomstige situatie op dit aspect is daarmee vermoedelijk te positief.
- ¹⁵ De detailhandel is een markt die sterk in beweging is door de opkomst van internetverkoop. Dat maakt dat blijvend aandacht nodig is voor de kwaliteit van de detailhandelstructuur in Maastricht en zeker ook het kernwinkelgebied in de Binnenstad.
- ¹⁶ De kantorenmarkt vraagt aandacht omdat de vraag naar kantoren in de toekomst onzeker is en dat daarnaast sprake is van een verouderde voorraad. Daarnaast hebben bedrijven steeds vaker geen ruimte om uit te breiden en te moderniseren, terwijl dit in kader van verduurzaming en nieuwe circulaire activiteiten wel gewenst is. De beoordeling in het rad van de leefomgeving van de toekomstige situatie op dit aspect is daarmee vermoedelijk te positief.
- ¹⁷ In deze beoordeling is vermoedelijk de kwalitatieve mismatch bijvoorbeeld op het gebied van betaalbaarheid, vergrijzing, duurzaamheid onderbelicht.
- ¹⁸ Ondanks dat gemeente Maastricht geen specifiek verkeersveiligheidsplan heeft, heeft verkeersveiligheid wel in de vigerende mobiliteitsvisie en bij het ontwerp van verkeersruimte waarbij bij substantiële projecten ook externe veiligheidsaudits worden verricht
- ¹⁹ Zie [Brede welvaart afgelopen drie jaar nagenoeg stabiel](#), door Universiteit Utrecht en Raboresearch, juni 2023.
- ²⁰ Zie [Ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking](#), door CBS.
- ²¹ Door een toenemende vraag naar zorg zijn steeds meer mensen nodig voor de zorg. Waar nu 1 op 7 personen werkt in de zorg, zal dit zonder aanvullende maatregelen stijgen naar 1 op 4. Hierdoor nemen de tekorten in de zorg zeer sterk toe.
- ²² Er is geen exact getal te koppelen aan deze strategie. Zo zou een groei van 5.000 inwoners ook al significant kunnen bijdragen aan de beleidsambities. Voor deze exercitie kiezen we echter om een substantiële groei van 10 tot 15 duizend inwoners om de effecten hiervan te kunnen onderzoeken.
- ²³ In 2022 werden in Maastricht 6.975 diploma's (Bachelor en Master) uitgereikt (bron Maastricht University).
- ²⁴ Deze ontwikkeling is niet nieuw. We zien sinds de komst van de gastarbeiders in de vorige eeuw in diverse sectoren dat migranten grote hoeveelheden werk verrichten. Denk aan de glas- en tuinbouw, schoonmaak, woningbouw en wegtransport en meer recentelijk ook in de zorg, onder kerkvoorgangers, docenten en stadsbuschauffeurs. Verder groeide het aantal expats en kenniswerkers de afgelopen jaren gestaag.
- ²⁵ Zie blz 72 in [Voorontwerp Nota Ruimte](#), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, juni 2024.
- ²⁶ Zie blz 12 tot en 15 voor [Panorama Zuid-Limburg](#) in één oogopslag.
- ²⁷ Bron: <https://www.atlasleefomgeving.nl/kaarten>
- ²⁸ Zie blz 93 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Deel 2, 2020
- ²⁹ Zie blz 66 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020
- ³⁰ Zie blz 122 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020
- ³¹ Zie blz 82 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020
- ³² Zie blz 84 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020
- ³³ Zie blz 208 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Deel 2, 2020
- ³⁴ Ongeveer de helft van het verhard oppervlak is gemeentelijk eigendom, de andere helft is in eigendom van bedrijven en particulieren. De gemeente zal het goede voorbeeld moeten geven en daarnaast zullen bedrijven en burgers aangesproken moeten worden op hun verantwoordelijkheid om hemelwater op eigen terrein vast te houden.

³⁵ Omdat de MIRT-verkenning Zuidelijk Maasdal nog moet opstarten zijn de meest kansrijke maatregelen nog niet bekend. De hier gekozen maatregelen zijn afkomstig uit de [Ontwikkelvisie Zuidelijk Maasdal](#), Antea Group BV, BVR adviseurs, HKV Lijn in water, 2017.

³⁶ Zie [raadsinformatiebrief](#) over de Spoorbrug Maastricht van 7 februari 2024.

³⁷ Goed voorbeeld is de aanpak van wateroverlast bij het Muskietersplein in Biesland. Hiervoor zijn onder meer parkeerterreinen in Daalhof van het riool losgekoppeld en grote waterbuffers gerealiseerd onder en rond de Medoclaan.

³⁸ Naast de natuurgebieden in het buitengebied, ligt er ook midden in de stad een beschermd natuurgebied (Natuur Netwerk Nederland, NNN): de Hoge Fronten. Dit bijzondere natuurgebied, dat een bijzondere soortenrijkdom kent met de muurhagedis en heel veel soorten wilde bijen, lag geïsoleerd. In het project Noorderbrug is een natuurcompensatiegebied gerealiseerd voor een groot aantal beschermde diersoorten, het Groene Raamwerk Belvédère. Ook is aan de noordoostzijde van de stad natuurcompensatie uitgevoerd voor het A2-project. Deze leefgebieden met hoge ecologische waarde zijn nu beschermd als stedelijk natuurgebied.

³⁹ Verwijzing naar Foto van de Leefomgeving.

⁴⁰ Zie [Handreiking Groen in en om de Stad](#) van de Rijksoverheid

⁴¹ Zie blz 53 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴² Zie blz 112 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴³ Zie blz 56 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴⁴ Zie blz 57 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴⁵ Zie blz 60 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴⁶ Zie blz 68 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴⁷ Zie blz 110 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴⁸ Zie blz 88 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁴⁹ Om de exacte impact van deze norm duidelijk te krijgen zal voor de opstelling van de ontwerp GOVI nog een nieuwe nulmeting uitgevoerd worden. De Handreiking GIOS is nu nog slecht toepasbaar in Maastricht i.v.m. een sterk van de CBS-normen afwijkende Wijk- en Buurt Indeling (WBI). De karakterisering van de buurten klopt daardoor niet. Voor nu wordt gewerkt met een versimpeling van GIOS-norm, en worden slechts drie typen stedelijk weefsel onderscheiden

⁵⁰ De nulmeting is uitgevoerd in 2011 en deze data is voor nu gebruikt. Als deze systematiek duidelijk is, voeren we de komende maanden een nieuwe nulmeting uit voor de ontwerp GOVI

⁵¹ Run-off is waterafvoer over het maaiveld (met meststoffen en bestrijdingsmiddelen erin); interflow is ondiepe grondwaterstroming boven een slecht doorlatende laag.

⁵² Zie oranje en rode gebieden op de kaart 'Stedelijk hitte eiland effect' in de Klimaateffectatlas.

⁵³ Dit document heeft als zichtjaar 2040. Op het vlak van energie beschrijven we zo veel als mogelijk de gewenste en noodzakelijke maatregelen voor het bereiken van klimaatneutraliteit, hoewel dit doel pas feitelijk in 2050 gerealiseerd dient te zijn.

⁵⁴ Parijs-akkoord en het Nederlands Klimaatakkoord, Europese Fit for 55.

⁵⁵ Zie blz 78 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁵⁶ Zie blz 106 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁵⁷ Zie blz 37 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁵⁸ Lokale warmtebronnen zijn bijvoorbeeld Sappi, O-I Glasfabriek en de rioolwaterzuiveringsinstallatie in de Beatrixhaven.

⁵⁹ Dit vermogen betreft 50% van theoretisch potentieel gebaseerd op gegevens van Mapgear (30 augustus 2024).

⁶⁰ Hiervoor is (afhankelijk van technologische ontwikkelingen) bijvoorbeeld 132 hectare aan zonnepanelen op land nodig.

⁶¹ Zie blz 31 t/m 36 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Deel 2, 2020

⁶² Hierbij is een zorgvuldige afweging nodig op gebiedsontsluitingswegen voor GOW 30km/u of 50km/u met vrijliggende fietsvoorzieningen

⁶³ Zie blz 27 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁶⁴ Zie blz 14 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁶⁵ Zie blz 23 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁶⁶ Zie blz 32 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁶⁷ Zie blz 52 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁶⁸ Zie blz 82 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁶⁹ Zie blz 17 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁷⁰ Zie blz 90 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁷¹ Zie blz 84 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

⁷² Een gemengde wijk bouwen betekent niet automatisch dat de positie van kwetsbare inwoners zelf verbetert. De problematiek van deze groep (gezondheid, financiën) verdwijnt niet. Het is ook niet gezegd dat de nieuwkomers zich willen verbinden (via ontmoeten of activiteiten) met de oude inwoners. Cijfers worden positiever, inwoners zelf in eerste instantie vaak niet. In de praktijk ondervinden mensen met een lagere sociaaleconomische status vaak nadelen bij wijkaanpakken die moeten zorgen voor menging. De kwetsbare bewoners moeten dus ook ondersteund worden, zoals zorgen voor publieke voorzieningen zoals buurthuizen en (informele) ontmoetingsplekken in samenwerking met de 'oude' groep inwoners.

[Herstructureren: dit zijn de lessen van de routiniers in het vak – Gebiedsontwikkeling.nu](#)

⁷³ Denk hierbij aan uitstromers uit opvangvoorzieningen, ernstig chronisch zieken, daklozen, mantelzorgerontvangers, statushouders, ouderen, etc.

⁷⁴ Zie blz 104 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020

-
- ⁷⁵ Zie blz 106 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020
- ⁷⁶ Zie blz 109 in Omgevingsvisie Maastricht 2040, Koester de Balans, 2020
- ⁷⁷ Eigen bewerking van onderzoek door Buck.
- ⁷⁸ Nationaal Programma Ruimte voor Economie (EZK, okt 2023): tot 2050 is er een additionele behoefte van 15% aan ruimte voor economie, vanwege demografische groei en de transitie naar een circulaire economie.
- ⁷⁹ Zie blz 92 t/m 103 in [Omgevingsvisie Maastricht 2040](#), Koester de Balans, 2020
- ⁸⁰ Zie blz 55 in [Omgevingsvisie Maastricht 2040](#), Koester de Balans, 2020
- ⁸¹ Zie blz 66 in [Omgevingsvisie Maastricht 2040](#), Koester de Balans, 2020
- ⁸² Zie blz 115 in [Omgevingsvisie Maastricht 2040](#), Koester de Balans, 2020
- ⁸³ Zie het [evenementenbeleid](#) van gemeente Maastricht
- ⁸⁴ Denk hierbij bijvoorbeeld aan de gewenste investeringen in het centrum van De Heeg.
- ⁸⁵ Zie blz. 53 in Foto van de Leefomgeving, RHDHV, concept 20 maart 2024
- ⁸⁶ Mogelijke inspiratie hiervoor is het adviesrapport '[Ruimte maken voor ontmoeting. De buurt als sociale leefomgeving](#)' College van Rijksadviseurs heeft recentelijk, 2022
- ⁸⁷ Zie blz. 105, 112 en 115 in Foto van de Leefomgeving, RHDHV, concept 20 maart 2024